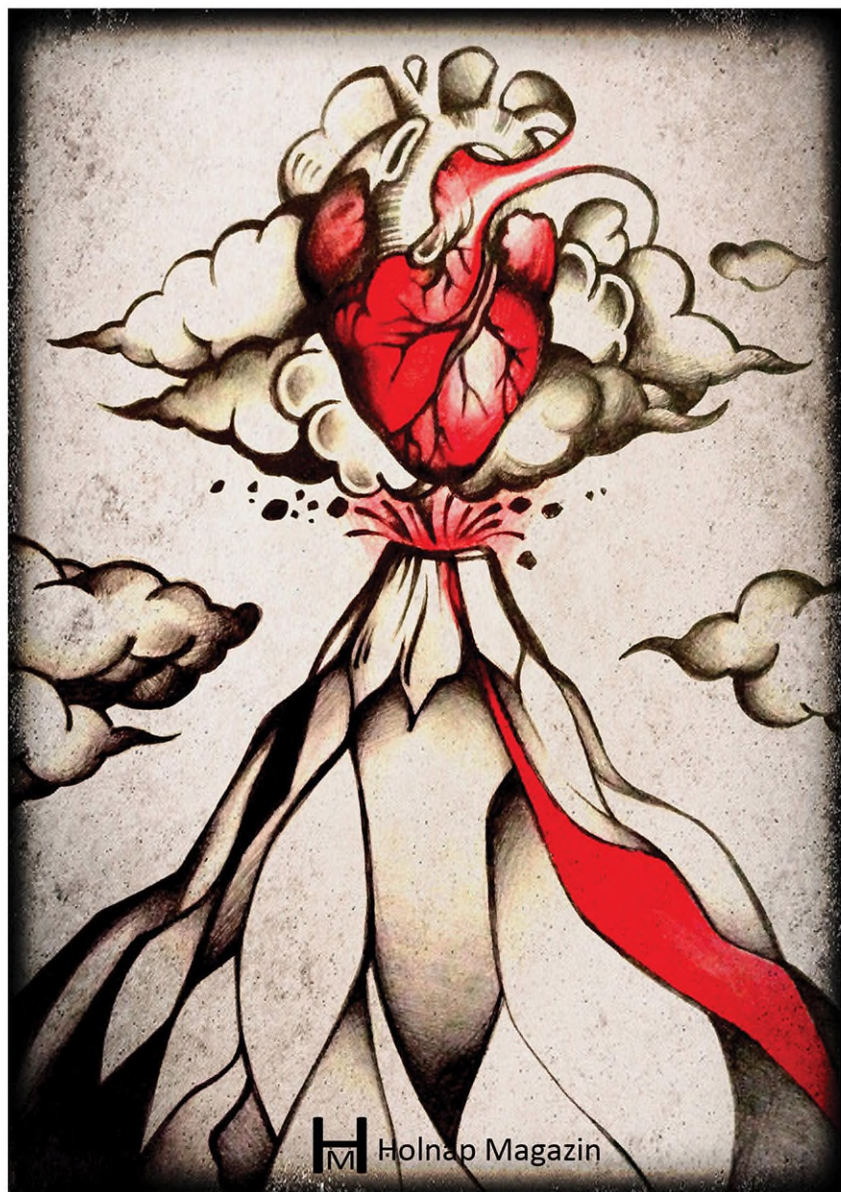

Kutasi Horváth Katalin

Kőlelkesülés

Kutasi Horváth Katalin
Kőlelkesülés

2017

© Kutasi Horváth Katalin 2017

Felelős szerkesztő: Bakos József

Szöveggondozás: Bakos József

Borítóterv: Holnap Magazin

Borító grafika: Ivanics Deák Mercédes

www.kilatasokk.eoldal.hu

Illusztrációk: Kutasi Horváth Katalin

© Minden jog fenntartva!

Felelős kiadó: Bakos József – Holnap Magazin

E-mail: holnapmagazin@gmail.com

www.holnapmagazin.hu

Nyomdai munkálatok: RB-Bindex Kft, Miskolc

Megjelent 27,4 A/5 ív terjedelemben, 150 oldalon

Életem képei

Születésem

Micsoda erők és energiák szabadultak fel és olvadtak egymásba! Aztán megfogantam. Természetesen nem azonnal. Hogy ki vagyok? Hétköznapi fenség az északi szélesség 47. fokán. A keleti hosszúság is érdekelne? Elhiszem! Jóval egyszerűbb lenne így bemérni, megsebezni. Igaz, ha pontosabb lenne a meghatározás, akkor tán én is könnyebben magamra találnék. De hisz tudom, ki vagyok! Egy önmagát újra és újra megosztó titok. Közvetlenül feltárulkozó idegenség. A lidérces, messze fényből a homályosan derengő, különös utak felé kacsingató öntudat. Egy megismételhetetlenül egyedi petesejt! Hogy mindannyian? Persze, de az ember mégiscsak magából indul ki, s oda is érkezik vissza. Ez ugye vitathatatlan? Ez nem olyan, mint a „Miért születni, minek élni” kérdése.

Mennyit vártam, hogy a rengeteg spermium közül az egyik rám találjon! Hogy egyesüljünk egy apró sejtben... Ebben a pillanatban eldőlt, hogy lány leszek, s hogy apám kék szemét, ujjait, irodalomszeretetét, anyám hajszínét, fejfájását, megértő természetét, egyik nagyanyám kerekded alakját és másik nagyapám kísérletező kedvét öröklöm. Aztán egy teljes hét vándorlás várt rám megtermékenyülten, s ez az a tevékenység, várakozásteli, nyugtalan, izgató állapot, amit azóta is keresek. Igen. Folytonosan keresek valamit, ami megindít, ami átjár, boldogsággal tölt el, miközben könnyedén ösztöneimre bíz.

Beágyazódtam. (Aztán beágyaztak nekem, s már beágyazok én magam.) Megemeltem édesanyám testhőmérsékletét. Aztán volt, hogy az enyém is fölszökött. Volt, hogy hevültem, és sokszor égtem harminchat és fél

fokos lázban én is. Miattam feszültek édesanyám mellei. (Ekkor a terhesség idézte elő, de remélem, később többször a büszkeség is.) Álmosná tettem, megszédítettem, émelyítettem. De szeretettel várta első jelzéseimet. Csaknem három hét telt el, mire agyam és idegrendszerem mellett kialakult és megdobbant a szívem anyám szívének ritmusára.

Egy hónap telt el mindössze, amikor gerincoszlopom, kezem, lábam is kifejlődött, s már ekkor elhatároztam: nem hajlongok csak úgy, nem fogok senkire kezdet, s két lábbal állok majd a földön, akármennyire is idealizmusra hajló lélek lakozik is majd bennem.

Egy újabb hónappal később már minden szervem kifejlődött, amivel most rendelkezem. Később megjelentek egyedi ujjlenyomataim, majd elkezdtem felkészülni az életre, megérezttem ugyanis, hogy nem fog minden tet-szeni, fitoroghatok, ráncolhatom a homlokom, s hogy sok mindent le kell majd nyelni. Elkezdtem mozgolódni, mint aki nem találja a helyét, pedig ilyen jó helyem soha többé nem lett... Haját is növesztettem, hogy majd a csodámra járhasanak, s a „hajas babát” keressék az újszülöttek között.

Pár hónap múlva már minden érzékemet jól használtam, s minden hang közül felismertem a legfontosabbat: anyámét. Megnyugtató, bizakodással töltött el. A nyolcadik hónapban már álmodozni is elkezdtem. Ez azóta is tart, s még csak nem is kell hozzá lehungnom a szemem. És...

Nem is értem, miért hagytam aztán, úgy kilenc hónap múlva, hogy önálló akaratra ébredjen az a bizonyos ösztrogén hormon, és miért engedtem, hogy meginduljon édesanyám vajúdása azon a bizonyos novemberi napon!

S nem tudom megmagyarázni, miért is szerettem volna felszámolni magzati állapotomat, s belépni az újszülött korba... De talán mindez nem is az én döntésem volt, nem rajtam múlt, inkább csak így lehettem genetikusan kódolva!

Akármennyire is várta érkezésemet édesanyám, bármennyire is számított méhének erőteljes összehúzódásaira, hiszen volt már tapasztalata, bátyámat is a világra hozta, mégis - akaratom ellenére - sok-sok fájdalmat okozhattam neki, amit mind azonnal tompábbnak érzett, ahogy meglátott és a kezébe vett, de azért nem lehetett mindezt olyan egyszerűen elfelejteni. Hiába a magas fájdalomküszöb, azért hosszabban tartó következményeit is érezhette születésemnek. Ő nem szabott gátat, de nála metszettek, hogy könnyebben megérkezhessek a napvilágra, s ha későn is, de rájöjjenek: odabent, anyám méhében volt teljes számomra a világ. Ott boldogan magamba feledkezhettem, mindent megkaphattam, amire csak szükségem lehetett.

Édesanyám - miután megszült - nagyon félt attól, hogy elcserélnek. Amikor csak tehetett, mindig hozzám lopózott, s nagyon figyelte azonosító karszalagomat. Nem cseréltek ki! Magamra ismernek szüleimben, az ő érzékeikkel észlelek, az ő szívükkel érzek. Magammal hoztam génjeiket, melyek bennem egyesültek. Eggyé váltam bennük és általuk!

A zöldhatáron

A világ második legnagyobb országa. Észak-Amerika. Juharfafelevél. Prérík, tajga, tundra, gleccserek, földrengések, alvó vulkánok... És igen, az alacsony népsűrűség... (Ezt semmiképp ne felejtsem el, hisz annyira egészségtelenül össze vagyunk itt zsúfolódva!) Talán ennyi. Pedig többet is jelenthetne Kanada! Hisz él ott rokonság! Igaz, nem tartjuk a kapcsolatot. Mi lett volna, ha...

Ha a szüleim is ott kötnek ki... Hisz együtt indultak meg. Szüleim, apám unokatestvére és Erzsi, kinek a férje már kint volt, s előkészítette a terepet. Anyám tizenhat éves szerelmes kamasz volt, apám is nemrég töltötte be ekkor a húszat. Új hazát, új lehetőségeket, biztonságot, állandóságot kerestek. Apámat két testvére tarthatta volna vissza, de azok éltek saját életüket, nemigen foglalkoztak ekkor vele és anyámat sem tartóztatta anyja, kinek tizenharmadik – legkisebb, kevésbé kívánt – gyermeke volt, már mind szétszéledtek, s az az igazság, hogy a tizedik körül már belefáradt a nevelésükbe, ellátásuk gondjába, s inkább tehernek élte meg őket, pláne, mikor megözvegyült...

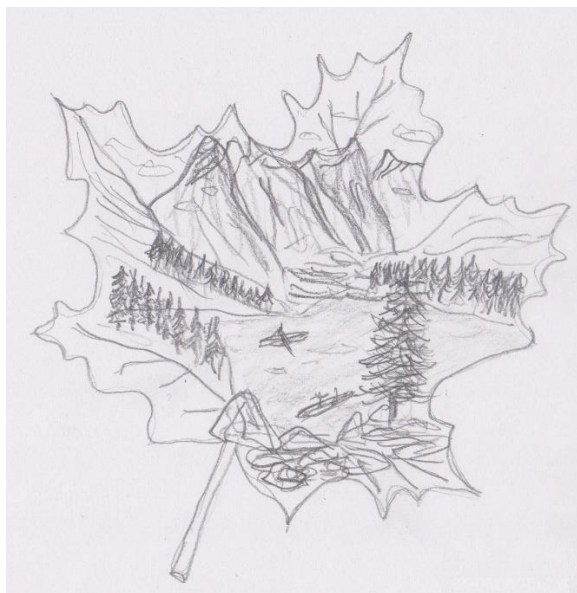
1956 novemberében indultak neki. Nagykutason szálltak meg egy-két napra, míg elő nem került az az ember, aki ismerte az utat. Kőszeg irányába, a zöldhatár felé igyekeztek. Egy csepp kis faluban éjszakáztak. Egy kis bor is került az asztalra. Itt jó mélyet, nagyot sikerült aludni erre az elhatározásra, igazán vérré vált bennük a szőlő leve. És átformálta gondolataikat.

Tovább ment az unokatestvér, ment Erzsike is, szüleim azonban visszafordultak. Hogy miért? Az előző évben halt meg a nagymama. Farkasréten temették el.

Apám apa nélkül nőtt fel, rajongásig szerette, tisztelte, becsülte anyját. Mi járt a fejében? Egy nagyon egyszerű, technikai jellegű kérdés... Hogy fogja az imádott mama sírját ezentúl meglátogatni a temetőben?

Ezért maradt itthon? Igen, ezért! Érvelhetett volna Kosztolányival: „Csak anyanyelvemen lehetek igazán én.” Belehasíthattak volna Vörösmarty szavai is: „Hazádnak rendületlenül / Légy híve, oh magyar”... Talán tudat alatt mégis ez motoszkált benne. A bölcső és a sír. A sír! Anyja sírja...

Kanada túlságosan távol van. Minden tekintetben... Születhettünk volna oda is a testvéremmel. Angolul vagy franciául odaát, egy másik kontinensen ugyanazok lennénk?

Juharfarevél. Prérik, tajga, tundra, gleccserek, földrengések, alvó vulkánok...

Anyám tenyerén

Tenyeredben tartottál, s tartasz ma is, ott hordoztál, ott formálódott a világról alkotott képem. Ha felém közeledett, megnyugvást éreztem, hisz gondoskodást jelentett, gyengéd szeretetről árulkodott kezed. Benne körvonalazódott először az élet, felém nyúltál, s én habzsolhattam drága tejed. Tenyered védelmében pihent csöpp kezem, az szorította meg tenyerem, ha elfelejtettem köszönni, vagy ha bátorítani kellett valamire, hogy megtegyem.

Az érintkezések, az elvárások titka vibrált benne, megértetted általa velem, mit gondolsz, mit érzel, mit kérsz, s folyamatos volt a visszajelzés. Sokszor néztem merengve hosszú ujjaid. Kecsek, finomak, érzékenyek. Nem tőled örököltam az enyéimet. Szép fénnel csillant meg sötét szemed és barnásvörös hajad, miközben kék szemmel csodáltalak, s csodállak: Képes vagy megtartani, elbírsz, olyan vagyok neked, mintha csak egy szirom pihenne tenyereden.

Nemrég még copfjaimat fonta mára elnehezült, reumás kezed. Nálunk a szeretet volt mindig is a pompa, mely kincsként fénylett még akkor is a tányér felett, ha kezed alig bírta előteremteni a rátett kenyérszeletet, s az egyszerű zománcos vödörből merítetted hozzá az utcai kútról becipelt vizet...

Szemek találkozása

Tizenegy éves voltam tán. Balatonlelle visszavárt... Esett az eső, fújt a szél, szívem már jobb időt remélt. Elsétáltunk egy cirkusz mellett, megérintett egy furcsa szellem. Vonzott egy fekete szempár, kényszerített, már nem várt. Hogy észrevegyem, nem hagyta, rám települt a súlyos karma, az ok-okozat viszonya, a vesémbé látás iszonya...

Rá kellett néznem, szuggerált, biztos másnál is jól bevált: mindent tudott, mindent érzett, azonnal mindent megértett. Feleslegessé vált a szó, nem kellett oda már lasszó, tudta, ki vagyok, hogy végzem, hogy elveszítem reményem. Tudta, hogy mégis hinni fogok, derűt, mosolyt, megértést lopok... S bár naivságom fátylát levesszem, elhúzom néhány rozsdás reteszem, megcsikordítom öröömöm zárját, majd magam zárom vissza a zárdát.

Látta jövőmet, megbabonázott, nem sokkal később minden elázott; de nem mosta el az emlékeket, nem tudtam törölni ezt a szemet, agyamba martan élesen őrzöm, akárhányszor is ellenőrzöm: kristálytisztá az emléknymat, lerajzolom, add írónomat...

Teltek az évtizedek azóta, esőt is látott jó pár csatorna, de üzen a szempár: nézzek vissza, addig, amíg jövőm nem lesz tiszta, keressem régi, gyermeki álmom, hisz nem kell mindig a földön járnom, álmodjak nagyot, netán merészet, úgylis utolér majd az enyészet...

Az énekfűzet

Mikor a tekintélyt parancsoló Terike néni, az énektanárunk nyugdíjba ment, Marika néni próbálta átvenni zenei nevelésünket. Talán hetedikesek voltunk. Az az igazság, hogy a fiúk kissé próbára tették a türelmét, és ilyenkor a csupaszív Marika néni bizony gyakran emlegette értetlenül a szülői házat, ahonnan Gábor, Gyuri, de főleg Laci jött... Elöttem van, ahogy a fejét fogja. Mi mégis szerettük ezeket az órákat, mert jóval izgalmasabbak voltak a többinél. És legalább volt miről beszélgetni osztályfőnökin... De azért énekkarra nagyobb örömmel jártunk, mert mégiscsak jobban és értelmesebben kihasználtuk ott az időt, hisz ide már csak azok jöttek, akik szerettek és akartak énekelni, még ha nem is tudtak annyira. A sok helyes hang elvitte őket is jó irányba, az énekkar megbecsülését pedig a létszám is növelte. Fővárosi kórusversenyekre is jártunk.

Marika néni azt gondolta, hogy megnyeri a fiúkat, ha Gábort, aki már másfél éve tanult ekkor játszani, odaengedi a féltett „zongorillához”. Ám mikor társunk nekikezdett a darabnak, a túlérzékeny asszony elsápadt, szeméit rémülten meresztette ránk, s alig várta, hogy a „játéknak” vége legyen, mert leállítani nem merte, de talán nem is tudta volna, mert egyrészt ijedtében ledermedt, másrészt „Sikló” – ha már egyszer belekezdett a rockba – nehezen tudott lehiggadni. Persze Marika nénin kívül mindenkinek nagyon tetszett Sikló játéka. Vagy azért, mert ezt a zenét kedvelte, vagy azért, mert legfeljebb a Für Elise pár bevezető hangját tudta volna csak lejátszani a billentyűkön. Gábor viszont igaziból, ugyancsak bátran megszólaltatta a hangszert, egy komoly bemutatót rendezett...

Marika néninek csak egy pillantást kellett volna vetnie Sikló tarisznyájára, mi elég szépen ki volt dekorálva, így az AC/DC és Iron Maiden feliratokból is következtethetett volna Gáborunk zenei ízlésére, s arra, hogy nem klasszikusokat fog játszani kotta nélkül.

A lényeg: szerettünk énekelni, és órákon is, szakkörön is nagy lelkesedéssel vettünk részt néhányan, olyan „ha törik, ha szakad” elven. Örültünk, ha új dalt tanultunk, s minél több versszaka volt, annál értékesebb volt számunkra. Egyre csak teltek a lapok a dalszövegekkel. Elsők közt jegyeztük le azt az éneket, melyben Jutka és Bandi nézi az angyalhajat a fenyőágon, és ámul, mert átjárja a szobát valamiféle varázs. A dal legkedvesebb sora számomra a „Kandallóban víg tűz pattog”, hisz odabenn meghitt, jó világ van általa, míg odakint hull a hó és fúj a szél...

Ki hinné el a mai gyerekek közül, hogy valaki önszántából – tehát nem büntetésből, nem külső kényszerre, nem érdekből, hanem... saját ötleteként, a maga kedvtelésére és igen nagy örömeire – átmásol egy füzetet? A szabadidejében! Nem órák alatt, és nem a szünetekben... Ráadásul nem is egy magyar-, matek-, földrajz- vagy törőfüzetet, hanem az éneket! No, nem olyan kottafüzetről van szó, ami elsőre eszünkbe jut a szó hallatán, hanem olyanról, mely tele van az említett dalok szövegeivel. Sok-sok újabb strófával.

No, én ismerek egy lánykát, aki ezt a fura dolgot megtette... Másnap, mikor a szokott időben barátnőjével találkozott a ház sarkánál, hogy együtt menjenek az iskolába, épp hogy csak üdvözölték egymást, máris újságolni kezdte ez a bizonyos leányzó, hogy milyen szépen megírt énekkönyvet birtokában van. Barátnője ezt nem tartotta furcsának – ha manapság mégis megesne az ilyesmi, bizony

megnézném az osztálytársak reakcióját –, inkább kíváncsivá tette őt, s miután átkeltek az úttesten, mindenképp látni akarta. A járdát már alkalmasnak találta a vizsgálódáshoz.

Menet közben is lehet ilyesmire szemet vetni. De a barátnőnek úgy megtetszett az új, szép, rendes füzetke, hogy azonnal ki is akarta próbálni. Kényelmesen, időben indultak, de annyi idejük azért nem volt, amennyire ehhez szükség lett volna... Kérdés, hogy lehet-e olvasgatni menet közben? Hát ez a két lány bebizonyította, hogy lehet! (Igaz is, nincs ebben semmi meglepő, hisz manapság mindenki nézegeti az okostelefonját jártában-keltében...) Nekiallaltak tehát szépen énekelgetni az iskolába vezető úton. Tetszett nekik a móka. Először csak a szél akarta helyettük lapozgatni az irkát, aztán ritkásan elkezdett szállingózni a hó is. Egy darabig még ez sem zavarta meg örömeiket, ám, amikor odaértek az éneklésben, hogy „Kandallóban víg tűz pattog”, akkor a vonalak és a betűk ívei itt-ott pötytyökkel tarkítottak lettek, így aztán belátták – gyorsan végigénekelve a sort –, hogy el kell rakni a táska védelmébe ezt a remek dalosfüzetet. Hisz könnyen és hamar kárba veszne a sokórás munka. Igazán butaság lett volna a vidám énekes percekért feláldozni az öröm forrását...

Az a pár pötty azon a két oldalon csak még értékesébbé tette az énekfüzetet, amit aztán minden alkalommal nemcsak nagy boldogsággal, hanem igen nagy megbecsüléssel vett elő mindig a gazdája, ha dalolásra került sor, s úgy tartotta, hogy barátnője is jól láthassa, mert az övéből jobban szeretett énekelni, mint a sajátjából. Ha pedig a pötytyözött oldalakra esett a tekintetük, összemosolyogtak, mert eszükbe jutott türelmetlen örömeik, ami azon a kora novemberi napon fogta el őket.

A fiúk ezidőtájt már próbálták megemberelni, halkabbra venni magukat, Marika néni pedig próbálta ritkábban emlegetni a szülői ház felelősségét mindebben. Néha az első, szörnyű élmény ellenére is odaengedte Siklót a zongorillához, cserében a fiúk lehetővé tették a lemezhallgatást, megtúrták a klasszikus zenerészleteket, s megtanultuk a kötelező dalokat is. Néha még énekkönyvet is hoztak. És füzetet? Azt már kevésbé. (Nem mindig fért be az ilyenmi pl. Sikló említett tarisznájába.)

*Gábor viszont igaziból, ugyancsak bátran
megszólaltatta a hangszert...*

Az előszobában

Az emberek mindenfélét képesek gyűjteni otthonaikban, és mindenfélét képesek kirakni a szobájuk falára... De még a legtapasztaltabb és legkülönlegesebb benyomásokat szerzett látogató is képes meglepődni néhány sajátos ötleten. Ám még ennél is sokkal érdekesebb, mikor az lepődik meg, aki maga rakta fel saját kezűleg azt a bizonyos furcsaságot... Hogy jelen esetben mit? Azt még nem árulom el!

Az ember – ha sokáig dolgozik, és nagyon benne van a munkában, például az írásban, akkor – nem szívesen hagyja abba, amit alakítgat. Végre ő formálhatja a dolgokat úgy, ahogy csak szeretné! Addig akarja körüljárni a témát, amíg még könnyen alakul valami belőle... Így aztán kimegy félig álmosan, ám igen elszántan a konyhába, hogy egy kávé főzzön magának... Ha most azonnal folytatnám a történetet, akkor hamar abba is hagyhatnám. Inkább elmondom, milyen szobáról is van szó, illetve, hogy hol van, azaz hol volt ez a helyiség. Nem, ez nem egy mese, hisz nagyon is valóságos a helyszín is, az esemény is.

Milyen jó lett volna, ha megtarthatjuk! Csak pár lépésre lenne most a munkahelyemtől. Akkor persze még nem errefelé tevékenykedtem... És nem akartam még külön költözni sem, pedig lassacskán megérett volna rá az idő. De ott volt nagynéném, aki mihamarabb szeretne volna az örökség rá eső részét birtokolni, így bizony nem a praktikum és az ésszerűség állt a kényszerű események hátterében, hanem a pénz. Olyan lakásról van szó, ahol van elég légtér, magas a plafon, így galéria is kialakítható benne, bele lehet verni a szöveget a falba, hisz jól megépített téglaeépület ez, nem amolyan belga vasbeton, amibe még a fűrőgép is meggondolja, hajlandó-e behatolni...

Mintha csak a múlt héten jártam volna ebben a megidézett lakásban... Vajon ki és hogyan él most benne? Számomra persze minden ugyanúgy maradt, mint akkor, gyerekkoromban. Akkoriban többször megfordultunk itt, az utóbbi időben viszont kizárólag a nagybátyám jött hozzánk. Az utóbbi időben? De hisz csaknem húsz éve halott!

A lényeg, hogy minden változatlan a gyermekkoromból megőrzött emlékeimben, pedig magam is részt vettem két évtizede a lakás kiürítésében, tehát pontosan tudom, hogy ezek a helyiségek nem lehetnek ugyanolyanok, mint egykor, nálam mégis minden visszapergetve megrekedt az idő egy pontján. Így nem lesz újabb karcolódás az antik szekrényen, se több por nem telepszik már a könyvespolcokra, nem sárgulnak tovább a falvédők sem, a dohányzó és az íróasztal is ott áll a helyén, pedig ez utóbbi is képtelenség, hisz itt ülök mellette, s talán ez az asztal segít és kötelez, mikor írok. A megtartott hangulatképben most is ott lóg a mandolin a falon, pedig azokon a szomorú, üres napokon már csak a hült helyét láttuk, a hangszert elvitte egy „barát”, mint annyi minden mást... Egy barát azok közül, akiknek önzetlenül rendelkezésére állt ez a lakás több-kevesebb időre. Á! Most azt hihetné bárki, hogy a mandolin volna az a fura dolog a falon, amiről a történet előbb-utóbb szólni fog... Bizony nagyot téved, kérem szépen! Legfeljebb az a fura ebben az egészben, hogy miért hittem a mandolinra, hogy balalajka, mikor annak egész más az alakja...

Most is belépek nagybátyámhoz – aki remekül pengette ezt a hangszert, s aki egyébként jól szájharmonikázott is –, miután az ódon liftből kilépünk szüleimmel, és a körfolyosón megindulva becsengetünk hozzá. Meghalljuk bicegő lépteit, majd az ajtó üvegén át meglátjuk körvonalát is.

Jellegzetes hangján üdvözlő minket, és nemsokára egy kisszobában állok, ami igazából egy előszoba, hisz innen nyílik jobbra a konyha, s pár lépésre előre a dolgozó-, s egyben hálószoba, de előtte még a fürdőszobába lehet be-nyitni, úgy négy évtized távlatában. Nos, ez az a bizonyos – szóban és nem kacsalábon forgó – szoba!

Ebben az előszobában, ahol most is ácsorgok, nincs ablak, csak annyi fény van, amennyi beszűrődik az ajtó keskeny kis üvegén, illetve a nappaliból, ha nyitva van az ajtaja. Attus lakrésze ez. Talán másfél évvel idősebb nálam, és jó megörökölni néhány „kinőtt” játékát. Jó volt persze az úszógumi helyett a gumibelsővel lubickolni a stég körül, vagy kincset keresni és sátorozni vele, meg titkolózni a Duna-parton. Most azonban az ő szobájában vagyunk, illetve vagyok.

A bejárati ajtónak háttal ácsorgok, s nézem a képet a szemközti falon. Egy hatalmas nagy barnás folt éktelenkedik rajta! Hát ez meg mi a csuda?

Hogy mikor került ide a falra az az ember nagyságú Lenin-kép, nem tudom már. Nyilván később, mikor Atti felnőtt, s nem lakott már itt. Nos, elérkeztünk történetünk főszereplőjéhez. Nevezzük plakátnak avagy poszternek, a lényeg, hogy egy betörő is megijedhetett volna tőle, ha nem tud róla, ha nem számít rá. Aki először lépett be ide, mindenképp meglepődött, tán össze is rezzent. Aki már többször járt itt, lassan kezdte megszokni. Néha mégis váratlanul érte a látvány az embert.

Nagybátyám már régóta együtt élt vele, nap mint nap többször is elment mellette, ránézett. Mikor hazajött, s belépett a lakásba, ő üdvözlölte. Ekkor ugyanis már egyedül élt. Illetve a plakáttal. Hiába számított Lenin szinte családtagnak, amikor ezen a bizonyos – írással töltött – éjjelen,

vagy tán hajnalon nagybátyám elgondolkodva lépdelt ki a konyhából lefőtt kávéjával a kezében, s dolgozószobájába tartott, vissza az íróasztalához, valahogy megfeledkezett róla. Már épp a következő jelenet formálódott a fejében, és olyannyira meglepődött, mi több, megijedt az „idegentől”, a „betörőtől”, az illetlenül és illetéktelenül beállító kései „látogatótól”, hogy majdnem eldobta a kávésbögréjét, vagy tán el is dobta, csak még röptében ösztönösen elkapta, vagy tán el se kapta, csak nem tört össze... Vagy eltört? Annak tartalma mindenesetre a falon, jobban mondva a plakáton kötött ki...

Tulajdonképpen már nem is volt szüksége a kávéra, mert mindezek után teljesen éberré vált, kiment az álomság a szeméből, s mintha elvágták volna, elmúlt a fáradtsága. Talán hatásosabb volt ez a kis nem várt közjáték, mintha elfogyasztotta volna a kávéját. Mikor magához tért riadalmából, próbálta ugyan letörölgetni a barnaságot a képről, de nem sikerült. Az bizony ott maradt!

S hogy miért nem került le ezek után Lenin a falról? De hisz ott volt a helye! Nem ő, hanem a nagybátyám volt a hibás... Számíthatott volna a jelenlétére. Miért is feledkezett meg róla? Nem mentség az álomkórság. Az emberek mindenfélét képesek kirakni a szobájuk falára. Még a legtapasztaltabb és legtöbbet látott látogató is képes meglepődni néhány dolgon. De az, aki saját kezűleg rakja ki azt a bizonyos furcsaságot, az ne lepődjön meg rajta semmilyen körülmények között...

Mintha csak a múlt héten jártam volna a most megidézett lakásban. Pedig nagybátyám csaknem húsz éve halott! Azért kíváncsi lennék, mi van a kávéfoltos plakát helyén...

Nagybátyám már régóta együtt élt vele, nap mint nap többször is elment mellette, ránézett.

Gergő

Nyílik a kalitka ajtaja. Kényelmesen odaröppen hintájáról Gergő. Értetlenkedve néz, nem tudja, mit is kezdhetne a hirtelen jött „szabadsággal”, s hogy mi értelme ennek az egésznek, hiszen nincs hova mennie. Betonrengetegre lát a rácsokon és az ablakon át. Hiába, rossz helyre születt. A kis hullámos nem tudja, hogy létezik Ausztrália, azt sem tudja, mi az a szavanna, csak azt érzi, hogy ahol van, az nem egy nagy durranás...

Aztán elhatározásra jut. Repül két kört a konyhában, de ennyi nagyjából elég is neki, köszöni szépen a lehetőséget... Kölese, zabja, vize, szépiája van, nincs ilyesmire gondja, sokszor kap salátát, tyúkhúrt, zöldséglevelet, így aztán nyugodt lehet, s megpihen a lámpazsinóron. Magasabbról, kicsit más szemszögből nézi azt, amit mindig is lát, kivéve, ha megunják harsány hangját, és letakarják kalitkáját: csöpp léttéből a kicsit tágabb, de így is szűkös térbe reppent. Innen rálát a sütőre, és a fölötte lógó dísztanúérokra is. Odasettenkedik a futóhoz, s elkezd csipkedni a leveleit. Fellibben hozzá egy zsebkendő. Na, ez azért váratlanul éri a kis haszontalant, s ijedtében megint repül két kört. Kalitkája nyitott ajtaján landol, s ezzel a lendülettel be is húzza maga után azt. Szaporán dobog a szíve. Elege van. Nem kér többet a nagy szabadságból! Pihegve gubbaszt odabent, s bizony megvan a véleménye...

Gergő nem olvasta, hogy az egyedül tartott papagájok nemcsak gyorsan megszeliődülnek és kezessé válnak, de még szavak kimondására, hangok utánzására is képesek. Így egyelőre nem akar megfelelni ennek az elvárásnak. Ráadásul szerencséjére eljön vendégségbe Zsolti bácsi, és

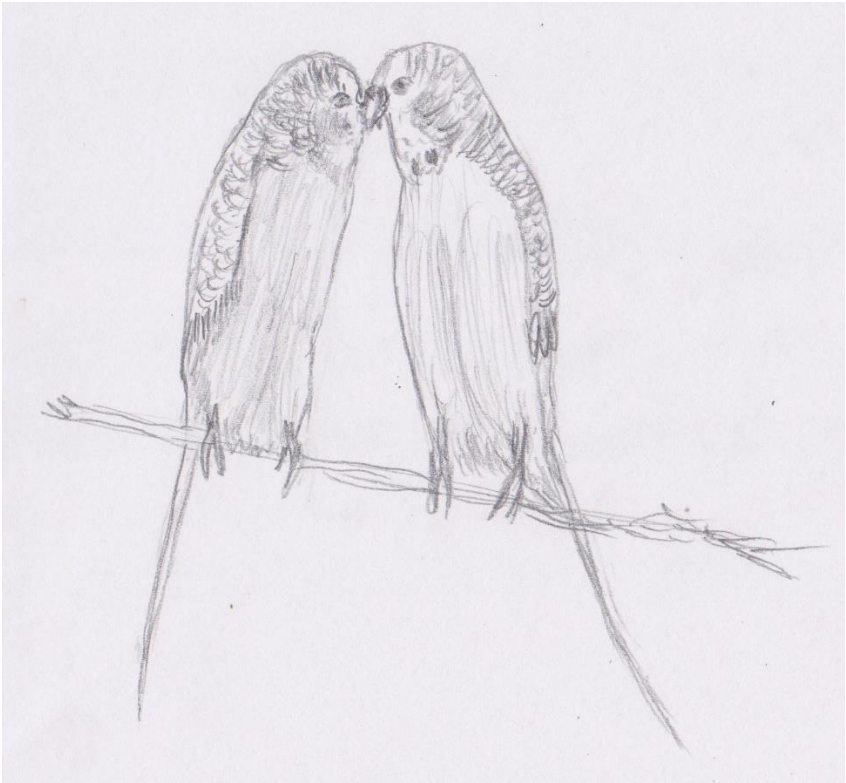
azonnal megállapítja, hogy a legényke nem maradhat egyedül, joga van egy párhoz. Nemsokára meg is kapja Sáríkat. Nem ő választotta, de azért elég hamar elfogadja a leányzót, békésen és boldogan élnek – bár sokszor túlharsoják egymást –, míg meg nem halnak. Hányszor bújnak addig is meghitten egymáshoz, hányszor koccantják egymáshoz csőrüket, esnek transzba, s hányszor „kurkászszák” szerelmesen egymást! Sári megy el hamarabb. Nem tudja kikölteni a tojásait.

Hagyjuk egy kicsit gyászolni Gergőt, de idővel kap egy másik élettársat, kit – az egyszerűség kedvéért – szintén Sárának hívunk. Gerő – néha így szólítjuk, meg Gerő Ernőnek – nehezebben békél meg vele, mint elődjével. Ez a Sári valahogy nyersebb. Mivel a mi kis Gergőnknek nem annyira tetszik, mi sem szeretjük annyira ezt a leánykát eleinte. Érdekes módon viszont vele is imád Gergő versenyt csiripelni, sőt néha rikácsolni...

Gergőék röpködnek, egyre köröznek, aztán Gerő hirtelen – valahogy nem számít rá, nem tudja felmérni erejét – elfárad, így kényszerleszállást hajt végre. De milyen szerencsétlenül! Az olajban landol. Nem fedtük le... Még jó, hogy már kihűlt! Villámgyorsan kimentem a kis pórul járatat, ki feltűnően békésen hagyja magát mosogatni, törölgetni, bugyolálni, meg van ugyan rettenve, de megbízik bennem. Átadja magát a tortúrának.

Vágtam én már vissza az első Sári kampósodó csőrét muszájból, ecsetelgettem valamelyiküknek a lábát. Orvostam már néhány bajukat. De ez most mindnél súlyosabb eset. Néhányszor még meg kell ismételni az elkövetkező időszakban a fürdetéseket. És Gerő Ernő felgyógyul, pedig nem sokan fogadtak volna rá...

De egyszer csak Gergő ideje is lejár. És hiába cseng fülünkbe Zsolti bácsi szava – harsogva cseng Sári hangja is –, megkeményítjük szívünket, megpróbáljuk még nagyobb gondoskodással elnyomni lelkiismeret-furdalásunkat, mert megszületik a döntés: Sárának egyedül kell ezután közöttünk élnie! Gerőt amúgy sem pótolhatja senki.

Hányszor bújnak addig is meghitten egymáshoz, hányszor koccantják egymáshoz csőrüket, esnek transzba, s hányszor „kurkásszák” szerelmesen egymást!

Volt egyszer egy náthám

Volt egyszer egy náthám. Jó makacsnak ígérkezett, amolyan könnyfakasztó klasszikusnak. Nem mintha tudna az ilyesmi jókor is jönni, de mondhatom, kifejezetten a legrosszabbkor kopogtatott be hozzám. Én meg gyanútlanul hagytam, hogy besétáljon. Már – római számmal megjelölt – másodikosok, a mai számítás szerint tizedikesek voltunk. Nemrég jöttünk vissza a vakációból, már aki megmaradt a rostálás után.

A fránya nátha mellett a csábos Vénasszonyok nyara köszönt rám. Több napos osztálykirándulásra készültünk a Bükkbe. Amúgy sem jártam még itt, ráadásul végre alkalmunk kínálkozott volna a közelebbi megismerkedésre. Mármint az osztálytársakkal. A náthát ugyanis már jól ismertem. Igaz, ritka, ám mégis rajtaütésszerűen felbukkanó, mindig váratlanul visszatérő, nem túl kíváncsi vendégnek számított nálam. Úgy gondoltam, nem feltétlenül ragaszkodnának ilyenkor a többiek a zsebkendőhöz sűrűn nyúláló, tüsszögő énemhez, így az is felmerült bennem, hogy itthon maradok. Barátnőm azonban rábeszélte a kirándulásra, a közösségformálódás szempontjából kulcsfontosságúnak tartotta, hogy ott legyek, még ha mindenkit meg is fertőzők...

Viszonylag jól megvoltam a nyavalyámmal, próbáltam a legkevésbé sem tudomást venni róla és jól érezni magam, amennyire csak lehetséges volt ez. A tábortúznél énekelgettünk, az egyik srác nagyon jól tudott gitározni. Valahogy egy üdítőszüveg is összetört nagy jókedvünkben, s hogy véletlenül se lépjen bele senki, kísérőtanárunk félretette. Nem gondolkodtam azon, miért nem került azonnal a kukába...

Nem tudom, ki és milyen indíttatásból oltotta el a tüzet idejekorán, mielőtt tömegünk szétoszlott, helyes útra tért volna, de amikor a sötétben sikongatva, a farkast utánozva, nevetgélve, lökdösődve megindultunk faházaink felé, kaptam egy löketet én is, így elvesztettem egyensúlyom, s nemcsak megbotlottam, de el is estem. Nagyon meglepődtem. Nem az eséstől, dehogy! Nem először fordult elő velem ilyesmi. Arra számítottam, hogy puhára esek, ám valami kemény, hűvös és éles ért a bokámhoz. Viszont mire felálltam, valami melegség öntötte el a lábam.

A világosban kiderült, mi is történt. Az óvatosságból félretett üvegdarabokba estem bele, s csaknem 5 centi hosszú, jó mély vágás keletkezett elől a bokámon. Ma is meglátszik a helye. Annyira meglepődtem, hogy ijedtemben viszonylag gyorsan elállt a vérzés, persze a szakszerű elsősegély is segített. Egész jól aludtam a kötés ellenére vagy éppen annak köszönhetően, de reggel a busz az én kedvemért először – a városnézés előtt – a kórházhoz vitt minket, ahol összevarrták a szétnyílt sebet, s csak ekkor tűnt fel, hogy a tábortűz eloltása óta egyszer sem kellett orrot fújnom, tüsszentenem, épp csak az alig észrevehető orrhangom árulkodott még előző napi náthámról. Egy csapásra, azaz egy vágásra eltűnt, mintha nem is lett volna.

Bicegtem ugyan a kötésben, támaszra szorultam, mert pont a hajlatban volt a seb, itt feszültek most már a varratok is, de ez a programokban szinte egyáltalán nem akadályozott, mindig volt, aki segítsen, mindent jópofán kijátszottunk, megoldottunk, klasszul összehozott minket ez a pár nap. Természetesen nem volt mobilunk, de nekünk akkor még vezetékes telefonunk sem, így itthon a szüleim semmit nem tudtak balesetemről.

Emlékszem, ahogy besegített a liftbe, majd „kirakott” a barátnőm az ajtónk előtt, becsöngetett hozzánk, majd elszelelt, hogy ne gondolják a szüleim, hogy baj van, hisz nem is volt... Megörültek, hogy megvagyok, hogy jó a színem, hogy meggyógyultam, de a következő pillantásuk a bokámra esett... Látták, hogy egy kis támogatás azért rám fér, ha nincs is semmi bajom. Igaz, egy darabig nem tudtam bemenni a suliba sem, s bizony bőven volt aztán mit pótolni, de egy kedélyes kis közösségbe mentem vissza, ahol szeretettel vártak.

Bár szüleim el- és jól fogadták a történeteket, édesapám több mint 30 év távlatából is rá-rákérdez tréfásan, hogy is esett ez az eset, és máig sem érti, hogy került épp arra a helyre a vágásom, mely véget vetett akkor a náthámnak, s talán jobban összekovácsolt minket, mint ahogy egynéhány hapi tette volna.

Bicegtem ugyan a kötésben, támaszra szorultam...

Szökés a jógatáborból

A jógi – mint mindig – most is narancssárga ruhát viselt, hisz az éltető (a felkelő és a lenyugvó) nap színe is ez. Az élet teljességét, mindennapjaink újjászületésének és elnyugvásának, a békés elmúlásnak az érzetét erősítette abban, akinek szeme elpihent a ruha egyik-másik redőjén. Viselője barátságos arcot vágott, rámosolygott mindenkire, aki a színe elé járult, vagy akire neki ráesett a tekintete. Ruhája színe, vagy arca sugározta a boldogságot, az életörömet? Talán oda-vissza hatással voltak egymásra. S mindez ránk. Barátnőm fundálta ki ezt az egész jógatábort, én meg kíváncsiságból elkísértem, érdeklődő kívülállóként, de mindent mégis belülről szemlélő résztvevője voltam az eseményeknek. Gyulán táboroztunk.

Meghatározott rend szerint zajlott az élet a tábor területén. A közös étkezések, a jóagyakorlatok, a meditálások, a relaxációk. Komolyan vettem mindent, hiszen egy kis kikapcsolódás, békés nyugalom mindenkire ráfér. Azt azért egy kicsit zokon vettem, hogy barátnőm a nagy elmélyedések közepette nemes egyszerűséggel szuszogott, csendesen elhorkolgatott mellettem a gyakorlatok közben...

A guru közvetlen volt, mégis érződött rajta kiválasztottságának tudata, egyszerű bölcsessége révén megbecsülték, de ő maga is érdeklődéssel, megbecsüléssel fordult mindenkihez kortól, nemtől, foglalkozástól, társadalmi rangtól függetlenül. Ő kizárólag csak az embert vette észre és kereste mindenkiben.

Ha valaki megpucolta a parkban talált mogyorót, s úgy kínálta neki szeretete jeléül, nemcsak kegyesen elfogadta, de jóízűen el is fogyasztotta, miközben néhány kedves szót intézett az ajándékozóhoz. Másvalakinek is eszébe jutott a

parkban sétálva, hogy mesterének a gondosan összegyűjtött mogyoróval kedveskedjen, de már nem volt ideje kifejegetni azt. Ugyanolyan mosollyal fogadta jógink ezt az ajándékot is, de azon nyomban szintén nagy kegyesen szétosztogatta legközelebb álló híveinek, miközben nem mulasztotta el, hogy érdeklődjön e másik ajándékozó testi-lelki hogyléte felől, aki mindezt nagy megtiszteltetésnek vette.

Melegséget, fényt, derűt, energiát sugárzott viseletével és viselkedésével az egyenesen Indiából érkező bölcs. Az isteni szeretetet nyilatkoztatta ki nemcsak ruhája, de minden mozdulata, és a megvilágosodás fényét érzékelhettük általa. A legapróbb dolgok iránt is képes volt lelkesedni a swami, elragadtatása, boldogsága, a szépségek felfedezésének izgatottsága pedig könnyedén átragadt arra, aki a közelében volt.

Melegséget árasztott a guru a hangjával is, és bár mélységeiben nem beszéltem az angolt, jól megértettem a jógi minden gondolatát közös sétánkon, hisz egyszerű igazságokra mutatott rá, és mosolya, önfeledt gyermeki öröme beszédesebb volt mindennél. Elég volt ránéznie valamire, és azonnal világos volt, mire gondol.

Ott volt például az az aprócska hangya... Bizony más észre sem vette volna talán. De a jógi, ki velünk együtt a naplemente szépségébe merült, mégis megijedt. Azt a megkönnyebbült, felszabadult örömet, amit akkor tükrözött a szeme, mikor észrevette, hogy majdnem eltiporta ugyan ezt a kis rovar, de a szerencse megmenekítette, így nem kell rosszul éreznie magát, nem kell vezekelnie, mert ez a másnak talán jelentéktelennek tűnő kis hangya istennek és a swaminak éppolyan fontos, mint egy ember, meg kell becsülni, óvni kell, hisz még nálunk is kiszolgáltatottabb.

Bár a bölcs swami ilyenkor közvetlen és nagyon emberi volt, keveset lehetett ennyire kötetlenül és fesztelesen a közelében tartózkodni, a napok nagy részét a jóga gyakorlatok és előadások tették ki, s ha volt egy kis szabadidő, a legtöbbször túlságosan is magukba mélyedtek, nem, vagy csak kevésbé érintkeztek a többiekkel, kizárólag csak a legszükségesebb szavakat ejtették ki.

Nekünk akkor huszonévesen túl komorak, túlságosan fegyelmezettek voltak szobatársaink és a többi táborlakó. Érdekes volt ez a fajta élet és gondolkodás, jólesett a testünknek, a lelkünknek és az agyunknak a kikapcsolódás a vizsgaidőszak után, de kezdtünk besokallni, úgy éreztük, meg akarják változtatni tudatunkat a rengeteg befelé fordulással, gondolkodással, és ez egyfajta rossz érzéssel töltött el minket. Úgy éreztük, egy kis időre ki kell szakadnunk ebből a légkörből.

Megnéztük a várat, csónakáztunk egyet. Akkor próbáltam először evezni. A jobb kezem mindig is lényegesen erősebb volt, ezért félrehordott a csónak, de hamar rájöttem, hogy lehet ezt kompenzálni. Szép idő volt, kint voltunk a táborból, megszöktünk rendjétől, igazán szabadnak éreztük magunkat. Aztán egy olyan csónakra lettünk figyelmesek, melyben veszekedés, makacs követelőzés, akaratos hiszti zajlott, s ez megtörte békénket. Amikor a rendetlenkedés közben a kislányt kupán vágta az evező, és elkezdett ömleni a vér a fejéből, már jött a szakszerű segítség a partról. Mi meg mentünk. Szaladtunk. Sokáig hallottuk a mérges, oktató, vagy ijedt és a közbeavatkozó nyugodt, vagy ingerült hangokat. Meg sem álltunk a táborig. Lelassítottuk lépteinket, sétálásra fogtuk, néhány perc múlva pedig megpillantottuk a jógit narancssárga ruhájában.

Csodálatos hirtelenséggel béke lett részünk, különösen, mikor érdeklődő, elnéző és megértő mosollyal nézett ránk. Nem kérdezett, nem is volt rá szükség, hisz valamennyi feltehető és meg nem fogalmazható kérdésre tudta a választ... Nagyjából a táborozás felénél jártunk. Nem szöktünk meg többet.

Melegséget, fényt, derűt, energiát sugárzott viseletével és viselkedésével az egyenesen Indiából érkező bölcs.

Kőlelkesülés

Réges-régi kövek... Formás kis saroképület alkotó-elemei. Szép, íves ablakokon át levegőznek a mögöttük sóhajtozó termek. Mennyi emlék császkál ennek az ódonná avult építménynek a folyosóin! S mennyi szellem kísért falai közt nyughatatlanul, mert köztük ragadt, vagy vissza-visszatér erőtlenül, s bár tudja, hogy semmi keresnivalója nem lehet itt, mégis egyre és újra bolyong, majd szétfoszlik, újra megtestesül és próbálkozik, keres, nem fogadja el a pusztát, rideg tényeket...

Azt hittem, az érzéketlen kavicsok tudomásul vették a történeteket. Azt hittem, hogy lezárták a múltat, hisz nem köthetik őket az érzelmek, egyszerűen csak a jelen közömbös kiszolgálói, így aztán némán és lelketlenül állnak a falak, hisz jól egymásra halmozták szilárd köveit, és gondolkodás nélkül szolgálják új birtokosait. S azt gondoltam, hogy ennyi év után én is belenyugodtam a történetekbe, enyhült az elnyomott fájdalom, hisz az idő begyógyítja a sebeket, s annak idején minden követ megmozgattunk, hogy ezek között a kövek között maradhassunk, s egyáltalán: hogy megmaradhassunk...

*Sok kéznek még a kő is enged...** De nem mindig. Kőből volt a hatalmasok szíve. Sok kéz ragadott tollat az ügy érdekében, sok kéz kopogtatott az illetékesek ajtajain, sok kéz szorult ökölbe – hasztalanul. Nem engedtek ezeknek a hol könyörgésre kulcsolódó, hol hevesen gesztikuláló kezeknek a kőszívek. Ellenben sok kéz kopogtatott türelmetlenül a tollával, sok kéz pötyögött unottan a laptopokon, sok kéz tartott meg bóbiskolásra hajló fejeket, miközben a napirendi pontokat tárgyalták. Ezek a kezek automatikusan nyúltak a szavazógombokhoz, gondolko-

dás nélkül nyomták meg, minden érzelmet, józan ész kizárva, csupán a diktált pillanatnyi gazdaságosság nevében. Egy mozdulattal semmisítettek meg hagyományokat, eredményeket, létjogosultságot. Másra kellett ez az épület.

Nemrég kicsit közelebb keveredtem ezekhez a régi kövekhez, íves ablakokhoz, s a mögöttük hagyott emlékeimhez. Kikerülni sem tudtam volna, arra vezetett az utam. Mintha hallottam volna a recsegő – a csengő – hangját, majd mintha hallottam volna egyik-másik kollégám lelkes magyarázatát. Váratlanul, mélyről tört fel belőlem valami. Nem, nem egyszerűen csak egy sóhaj, több volt ez annál, s közben kibuggyant... Melegség lepte el arcom, nem tudtam, nem is akartam elrejteni, elkenni. Azt hittem, lezártam magamban életemnek ide kötődő szakaszát. Azt hittem, átléptem rajta. De üzentek a kövek, a mögöttük megbúvó szellemek.

Mert ezek a kövek bizony érzéssel bírnak. Engedtek az egykori kezek érintésének, átvették a szívek rezgéseit. Nem tudtak hűvösen ellenállni. Átlelkesültek. Kizártak mögülük, de ők bármikor visszafogadnak. Megelevenednek, üzennek, békítenek, és sokszor magam is ezeken az ódon folyosókon kóborlok, érzem a kövek lüktetését.

** Gárdonyi Géza*

Mennyi emlék császkál ennek az ódonná avult építménynek a folyosóin! S mennyi szellem kísért falai közt nyughatatlanul...

Mikor is kezdődött?

Mikor is kezdődött tulajdonképpen? Különös, de akkor, amikor vége lett. Mármint a nyaralásnak. Korábban elkezdődött már, de valahogy nem tudatosult bennem. Amikor lejárt az időnk, mikor összepakoltunk, s rájöttünk, hogy vége az ott létünknek, megértettük, hogy igazából semminek nincs vége, sőt, most kezdődött, kezdődik valami nagyon szép és izgalmas, reményekkel teli.

Sajnáltuk persze, hogy ott kell hagynunk azt a szépséget, azt a különlegeset, a tátrai tájat, ami megértette velünk, hogy megindult bennünk valami szívszorongatóan jóleső, de éreztük, hogy az, ami a lelkünkben mocorog, az ezután fog igazán elkezdődni, kiteljesedni.

Azt is éreztem, hogy nem szabad semmit sem siettetni, s akkor annál tovább fog tartani, s minél jobban átéljük, nyújtjuk a kezdődő és elkövetkező pillanatokat és pillantásokat, annál hosszabbnak és erősebbnek, erőt adónak fogjuk érezni.

De egyáltalán mi mikor kezdődött? Az az egymásért aggódó, a másikat hiányoló alapérzés, vagy az a még ennél is erősebb vágy? Az összetartozás tudata vagy a szimpátiaérzés? Vagy maga a barátkozás? A közeledés?

De tényleg, honnan kezdjük számolni? A vízeséstől? Az elektriskától, ahol összeért a kisujjunk? Vagy még az előző nyártól, a Szlovák Paradicsomtól? Vagy még korábbtól, esetleg amikor torzonborz, dauerolt hajjal utolértem a csapatot a tatai turulnál, és először megláttuk egymást?

Nehéz eldönteni. De talán nincs is rá szükség. Elkezdődött! Milliónyi pillanata kitörölhetetlen, bennünk él, nem fakul. Őrizzük. Míg a szív dobog.

Zöld szemüvegen át

Zöld, zöld, kékeszöld, jellegzetes tengerzöld! Ilyen színű foltok találhatók a csörgő réce szeme körül. Nézem, ahogy ráérősen, bölcsen úszik, s hamarosan már együtt hasítom a vizet vele, miközben beleolvadok a lagúnák élénk hidegzöldjébe, s ott lebegek a nyugodt öböl védelmében háborítatlanul, elzárkózva a rideg világ valóságától. Nemcsak üdülést, kikapcsolódást keresek az Adrián, hanem zöld utat régmúlt alakok végtelenített lélekvizein, Jókai regényszínterein, a remény fodrozódásában.

Mellesleg az előbb szállt be mellém Szabó Lőrinc, és most együtt hajózunk végig az Adria keleti partja mentén. Egyszerre utazunk, párhuzamos idősíkokon, 90 év eltolódással. Engem is megragad Trieszt, s a sirályok könnyedségével repdesek a Miramare kastély épülete körül, melynek minden ablaka a tengerre néz. Élvezem a mesterien gondozott pázsit gyönyörű zöldjét, a fák, a bokrok élénk üdeségét. A klorofill uralja a környéket. Mintha az újjászületés kristályát birtokolnám. Mesés időutazásban van részem, pár pillanatra olyan, mintha Óz Smaragdvárosában lépdelnék.

Habsburg Miksa főherceg szemével nézem a mohás sziklákat, a pálmákat a teraszon, majd a többi fát a parkban, melynek vastag törzse megcsavarodik, s ahogy átsüt lombjaikon a nap, ezüstös zöldre váltanak. De mielőtt képzeletem az Olajfák hegyére repítene, vagy akár csak a gazdagon terített asztalhoz ülnék én is, Erzsébet királyné és Sarolta hercegnő közé a kastély étkezőjében, s egyszerre nyúlnánk az olívazöld bogyók után, mégis inkább a türkizben játszó tengeren érkezem meg Velencébe, s a patinás, megzöldült bronz szobrokban gyönyörködöm.

Nem fogyasztottam abszintot, nem a zöld tündér – vagy inkább ördög – tágítja tudatomat, nem ez kelti impresszióimat. A mámor a Canal Grande felől árad, a gondolákkal együtt úszik be képzeletembe, időtlenné vált, végtelenített benyomásaimba. A meseváros utcái amúgy sem a megszokottak, hisz a házak lábát a tenger vize nyaldossa, ráadásul valószerűtlenül élénk színekben csillog és tükröződik minden. Néhol mintha arzén áradna szét, de a középkorból ránk tekintő méregkeverők mögött mintha Marco Polo tűnne fel. Az utazó szemében pedig meglátom Ceylont, s a sziget örökzöld teacserjéit. A tea levelei közül gondos, szakértő kezek bukkannak elő.

Valójában a Miramare parkjában szorgoskodó kertészek formázzák a díszbokrokat, kicsit arrébb pedig a növények között egy mesterséges tó bújik meg, melynek vizén halványzöld fények vibrálnak. Egy vadkacsapár néz velem szembe, s bevallom, megbabonáz a hím réce fejének, nyakának bársonyos zöldje, s mire a belefeledkező szemlélődés közben eljutnék a szárnyai között megbújó hasonló árnyalatú tollakhoz, újra indul a múltbéli kalandozás, megelevenedik bennem a platánfa álma, s Adyval együtt talán a Nap hűgára, a zöld szemű lány ígézetére várok...

Engem is megragad Trieszt, s a sirályok könnyedségével repdesek a Miramare kastély épülete körül, melynek minden ablaka a tengerre néz.

A Gödör fölött

Ülök a város közepén, a Gödör fölött, és illetéktelenül, mégis szégyenkezés nélkül lógotom, áztatom a lábam a vízben. Igaz, nem vagyok egyedül, akkor nem is tennék ilyet, legalábbis nem fényes nappal. Mivel 36 fok van, még a rendet felügyelő parkőr is hagyja, hadd hűsöljünk. Talán ő is az üvegfenekű medence szélére ülne közénk, de azt már mégse illik... Ha egyet lépnénk, lentről csodálhatnák a kényelmesen kávézó, várakozó, kultúrára, vagy pár finom falatra éhes érdeklődők az átlátszó menyegyzeten át tappancsainkat, melyek a vibráló fények szépségét megszügyeníténék, de ezt páran talán még viccesnek is tartanák. (A tervező valószínűleg nem gondolt azért ilyen merészségre.)

*Árok is van, gödör is van,
Szép lány is van, csúnya is van...*

Turisták jönnek-mennek, kicsit ugyan meglepődnek, de csak mosolyognak, némelyik kedvet kap tőlünk a huncutságra. Fegyelmezett mindenki. Kicsit kikapcsol, elengedi magát, merengés közben oda-odanéz szandáljára, s arra gondol, hogy kissé kellemetlen volna, ha valaki akár csak tréfából is, de elszaladna vele. Ám nem aggódik emiatt komolyabban, inkább az eget kémleli, lesz-e eső, hisz annyira benne van a levegőben. De ez sem aggasztja, inkább csak érdeklődve vizsgálgatja, mit formálnak a felhők az égen, és hogy változnak a színek, a fények...

Talán jelképes a helyszín. Hisz kicsit gödörbe jutottam, újabban valahogy gödörből gödörbe kerülök. Nem zuhanok bele, csak mindig belelépek. Az egyik kisebb kátyú, a másik mélyebb kráter. Mélyedések kísérik utam. Egyelőre még ki tudok belőlük lépni, vagy mászni, de maguk az árkok eleve egy mélységes gödörben helyezkednek el...

Már majdnem megszállnak a racionálisabb gondolatok, és átfutnak rajtam a csendes, rezignált szavak:

*„Gödörbe gyűlve néhol
tócsa bugyborékol
és tudja, meddig él.”**

De ekkor egy kislány ül le boldogan mellém, s már ki is szabadítja lábát könnyű kis cipőjéből. Arca gödröcskéje elbűvölő. Megérti, hogy ez itt nem strand, nincs fürdőzés, ácsorgás a vízben, csupán önfeledt láblóbálás. Itt és most ennyi is elég pár perc felhőtlen – bár változó felhőkkel terhes – boldogsághoz. Ő skandálja, vagy csak képzelődöm?

*Árok szélén gödörbe,
lukat ásott az ürge.
Megállj, ürge, megfoglak,
gatya szárába duglak,
dirr, durr, lakatos,
fogó elől arra fuss!*

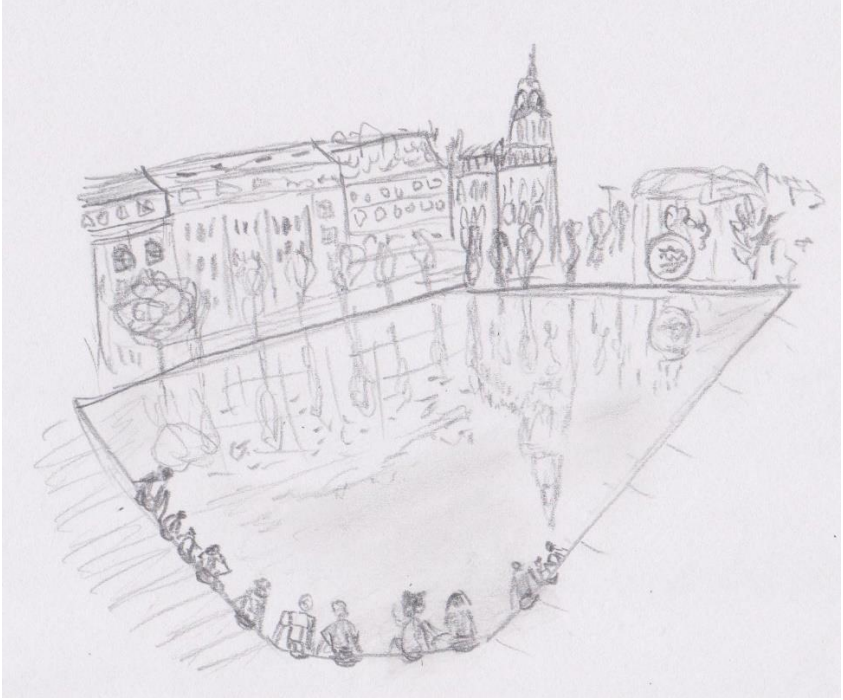
A kislány csak boldogan nyúl a fagyi felé, amit apja a kezébe nyom, mindössze annak örül csak, azt köszöni meg. Kergetőzik ugyan két kisgyermek a közelben, de nem tőlük, hanem négy évtized távlatából, az iskolaudvar felől szállt a mondóka hozzám...

Érzem, menni kéne, de nem akarózik. Amúgy sem tudok sokszor elsétálni a gödör mellett, képtelen vagyok elbújni, vagy elfutni a fogó elől, hiszen ez már rég nem játék! Az ürgék megállíthatatlanul ássák a lyukakat, én meg újra és újra belelépek.

„Hugy ës tiü látjátuk szümtükhel: isá, ës nüüm így embër müülhatjá ez vermöt”

Én sem kerülhetem el. Hol itt, hol ott csattan a csapda. Néha lenézek, lemegyek a Gödörbe, majd felsétálok onnan, átlépdelek a Gödör fölé. Ott nem ugrok, ahol nincsen gödör. Hallom, ha nem is hallgatom, ahogy gyakran *Kiszól a lyuk a gödörből*. Fel kéne tápászkodni...

* Radnóti Miklós: *Keserédes*

*Mivel 36 fok van, még a rendet felügyelő
parkőr is hagyja, hadd hűsöljünk.*

Én

Kávészás közben

Kotyog. Nem, nem fecseg, s nem fecsérli az időt üres szószaporításra, ami most történik, az zene füleimnek: kotyog. Ez a hanghatás kilóg a modern, azaz abnormálissá alakított, túlzottan felgyorsított reggeli rutin általánosan elfogadott, hallgatólagosan jóváhagyott zajai közül. Jelez a kávéfőző: ideje kiszakadni a köznapiból, ez a pár perc jár! Megbékélés ez a muzájjal, az átlagossal, beletörődés ez a megváltoztathatatlan valóságba, s mégis: lázadás ez a megszokottal szemben. A rohanó idő fáradhatatlansága, lankadatlan kondíciója, elkoptathatatlan ízületei ellen dolgozik a kotyogó. Sokan már nem engedik meg maguknak ezt a luxust, hisz ott az instant... De hagyjuk is, inkább a valódi élvezet felé forduljunk!

Finom illat terjeng, a jelent a múlttal, az elmúlást az időtlenség csalfa ábrándjával megszépítő gőzbodor kelti. Gyengéden közelítek, ki kell élvezni a rövidke, gyorsan suhanó perceket, sem siettetni, sem elnagyolni nem akarom a mulékony élvezetet.

Ezt nem lehet csak úgy, futtában felhörpinteni! Szentégtörés volna, megszegyenítése a hagyománynak, egy kultusznak, durva szétosztatása a varázsnak, a hétköznapiakat megszépítő pillanatoknak! Tehát nincs kapkodás, tilos a sietség.

Hosszasan, elgondolkodva kevergetem a kávé, bár nincs benne cukor, épp csak egy kis tejszínt csurgattam bele. Tulajdonképpen nincs mit elosztatni, feloldani a kétségeken, a feszültségen, a kellemetlen hangulatfoszlányokon kívül. Csak a megszokás, a szertartás része ez, és a mozdulat teljes mértékben hozzátartozik a meditációs hangulat megteremtéséhez. Forrón gőzölög a kávé, és mi-

közben elmerengek, tán lelassítom az időt is, ahogy elkezdem visszafelé kavargatni a lét, talán a régmúlt időket is visszaforgatom, megidézem.

Formás kis csészében forgolódik a múlt és a jelen. Néha tán még a jövő is belevegyül az örvénylésbe. Jó megmegállítani, vagy kissé felgyorsítani a kavargást. A mozdulat merengő nyugalmat sugároz, nyugodt merengést kínál. Bár egy pontra koncentrálok, örökösen változik a kép, a kávéillat pedig egyre messzebbre utaztat, bódító varázsa tagadhatatlan. Egyszerű a hit: hat. Már megint hagyom magam elcsábítani. Magam vagyok a világomban, most épp nem háborgatja senki. Senki, akinek nincs keresnivalója jelenemben. S ha mégis belevillan valaki, akivel nem kívánom megosztani a kellemes, elidőtlenített percek, egyszerűen elkavarom, hogy helyébe kavard-hasson valaki más, valami új benyomás, bár sokszor gyorsan illanó, hamar szétfosló a remény.

De jaj! Mi formálódik ebben a kis bögrében? Egy szókésbarna, göndör tincs simul ki az emlékek árján, babakori fűrtjeimet látom, de máris őszes, elvékonyodó ugyanez a haj, majd visszaváltozik, miután irányt vált a kiskanál, így már barnás, erős szálú, talán a remény táplálja. Egy szűk kis emlékrés, s míg újra rászokik a szem az ellentétesen vonuló körök optikájára, megritkul a haj, s hófehér szál cikázik át pillám előtt...

Most meg ki néz vissza a csészéből rám? Hiszen ez egy gyermeki szempár! Bizakodó, tiszta. Tájékozódik, megbízik, felnéz. Ismerkedik. Kivár, előítélet nélkül fürkészh. Jár a kávéskanál, hajtja a másodpercek, s miközben egy kissé változik a kép, évtizedeket fordult a mutató. A tekintet még mindig tiszta, de a tapasztalat felnyitotta a tudatot. A szemhéj elnehezedett, a lelket tükröző szem megfáradt...

A szemöldök tán zordabb, de nem árnyékolja be nagyon az alóla sugárzó optimizmust.

Számhoz emelem a varázscsészét, most már muszáj megízlelnem ezt a rejtélyes nedűt. Az eltűnt időben érinti meg nyelvem, az évtizedek mámorait egyszerre idézi, egy pillanatba és egy kortyba sűríti a különleges aromát.

Vizsgák emléke száll. Találkozásoké, vendégségeké. Néha cigarettafüst is keveredik a gőzölgésbe. Egy-egy korty egy-egy szenvedélyes kávézó arcát idézi elém, olyan, mintha egy asztalnál ülnénk, s a kávé megkurtítaná a köztünk lévő időbeli távolságot, feloldaná kedélyeinket, hevítené az illedelmes udvariasság hűvösségét, s közelebb terelné egymáshoz sóhajainkat.

Most meg ki néz vissza a csészeből rám?

Végem kezdete

És valóban, bennem élek. Magamban. Bezárva vagy bezárkózva. Nem mondom, hogy nincs különbség... *Magad vagy, mondták; bár velük / voltam volna én boldogan.*¹ Én vagyok a kezdet és a vég: *jaj én vagyok az ómega és az alfa*². Magamból indulok ki, ide is térek vissza. Magamba kunyorodok. Mindig ugyanarra kanyarodok, nem tudok, nem akarok kiszakadni bűvös körömből, hisz *nincsen mód kitörni, / Csak nyílam szökhet rajta át: a vágy*...³ Valóban végem van! És milyen messze is van már a kezdetem!

Én voltam, és vagyok újra, meg újra, a magam kezdete, de végem lesz egykor. Igazság szerint már most végem van! Mindig is az volt... Igen, megvolt a végzetem, s ez meghatározta a felé vezető utamat. Hiába folytatód-tam, mindig újra csak önmagamba záródtam. Amolyan *vak dióként dióban zárva*...⁴ éltem. Így élek. A vég is én vagyok tehát, s nemcsak a vég a végzetem. Éppúgy végze-tem, éppúgy befolyásol kezdetem is. De, ha nem kezdődtem volna el, végem sem lehetne soha. Annak tudatában folytattam utam, hogy láttam végem, végzetem. Amúgy is *Kezdet és vég egymást éri*⁵...

Valami homályos, borongó, semmibe vesző kép de-reng fel, ha a kezdetre gondolok. Nem látok mást akkor sem, ha a végemet képzelem el. A semmibe foszlok, elil-lanok a saját szemem láttára, kereket oldok, kicsúszok a saját kezeim közül. Hogy mikor kezdett végem lenni? Ahogy elkezdődött a kezdetem!

1 József Attila: *Ime, hát megeltem hazámat*...

2-4 Babits: *A lírikus epilógja*

5 Kölcsey: *Vanitatum vanitas*

Csillagok közt

Lelkem egy nap felszállt a csillagok közé. Sokszor vágyakoztam a magasba, hisz igenis szerettem volna a mindenség részévé válni. Éreztem, hogy hozzám hasonló, s mégis tőlem nagyon különböző, egykorvult lelkek, fénylő kis planéták hunyorognak, villognak körülöttem eltérő mértékben, s valószínűleg földi habitusunk dönti el a pislákolás, ragyogás, villódzás mértékét.

Tétován szemlélődtem. Azt hittem, idefent egyértelműbbek lesznek a viszonyok, s csak a földiektől való távolságunk határozza meg, kit milyen fényesnek látnak odalentől. Nagyot tévedtem. Hát itt is túl akar tenni egyik a másikán? A csillagközi lét ugyan magasabban valósul meg, mint porfészkünké, mégsem magasabb rendű?

Megszédülve a felismeréstől (vagy a kozmikus élménytől, a soha nem tapasztalt magasságtól, vagy mégis inkább a rideg, fagyos valóságtól) nem is erőltettem felsőbb léteimet, fent tartózkodásomat, azaz fennmaradásomat. Így aztán bőven idő előtt lehullottam. Talán éppen engem láttatok, mikor azon az augusztusi éjszakán – meglátva lefelé ívelő röptömet – kívántatok valamit. El ne áruljátok senkinek, mi volt az! Na jó, lehet, hogy nem is vagyok igazi csillag, csupán egy meteorittá váltam. Megkeményítettétek szívem, s kővé lettem. Becsaptatok, becsapódtam.

Volt, ki üstökösnek nézett, mámort, reményt hoztam egy pillanatra életetekbe. Átlátszóan egyszerűek voltak főntről szándékaitok. Mielőtt leestem – vagy letaszítottak –, azt is jól láttam, ki fogja kövemet tovább görgetni fel, a hegyre...

Lombseprűzve

Lágyan megérintett az ősz, szépen átlelkesített, szívesen hasonlultam hozzá, színes levéllé lettem. Ám erre nem számítottam! Elerőtlenedtem. Görcsösségem felengedett, nem tudtam már elég jól megkapaszkodni, s főleg: nem akart tovább megtartani a lélek sem, hisz a világ fája már rég meg akart szabadulni tőlem, mert bizony nehezebb esett megtartani, s csak makacs elszántságomnak köszönhetem, hogy ilyen sokáig megmaradhattam a helyemen. Hulltommal csaknem bevégeztetett.

Könnyűvé lettem, megfosztottá váltam. Lassan peregtem le. Tartoztam valahová. Most újra és újra felkap a szél, együtt kavargok a többi számkivetettel, össze-összekoccanunk, miközben átérezzük a másik fájdalmát. Mintha a sajátunk nem volna épp elég...

Gyakran visszaesem a porba, önerőmből nincsen módomban felemelkedni, pláne lehetetlen utolérni vágyott társam. De miközben ide-oda csapódom, újabb fájdalmakat kell elviselnem, nem tudjuk egymásban feloldani a kint, hiába közeledünk időnként, messze pattanunk egymástól, még nagyobb keserűséget okozva magunknak és a másoknak.

„Ha majd az ősz” nem elkerget minket egymástól konok, kaján, időnként játékos, máskor kárörvendő, gonosz szelével, hanem *„összegyűjt minden bánatot”* lombseprűjével, s egy kupacba sepri jajongó porhüvelyeket, összefésüli keserveinket, *„s vele a lelket behinti csendesen:”* kiválasztasz-e, felismered-e bánatom, kihallod-e sóhajom, *eljössz-e vigasztalni, kedvesem?”**

Én biztos megindulnék jajodra, akárhány levél bánat-súlya is telepedne rám... De legalábbis incselkednék még egy végsőt az ősszel, s utolsó kívánságként veled egymásra nyársalódva szeretnék búcsúzni a széltől, mely néha egymás felé söpörte halódó tetsz-tetemeinket.

** Wass Albert*

*Könnyűvé lettem, megfosztottá váltam.
Lassan peregtem le. Tartoztam valahová.*

Ott felejténém önmagam...

A házikóhoz, melyben szívesen ott felejténém önmagam, egy hangulatos, nem túl gyakran járt, erdei utacska vezet. Azt hihetnétek, hogy ez a lak csupán a képzeletem szüleménye, de, ha létezik is, biztos nagyon messze van tőlem időben és térben. Nos, alaposan tévedtek! Ugyanis elérhető távolságban, a Visegrádi-hegységben nyújthatna számomra emberibb létet, menedéket. Közelebbit nem árulok el róla, mert még túl könnyen rám találnátok, márpedig elsődleges célom, hogy egy időre magamban lehessek magammal. Ebbe a tervbe egyikőtök se fér bele!

Ám azt is gondolhatnátok, hogy nagyon más elképzelni a nyugodt, elvonult létezést egy ilyen helyen, s megint más átélni, így aztán bizonyára hamar ráunnék fene nagy szabadságomra, főleg a saját magam társaságára, s a viszonylag háborítatlan – talán unalmasnak és feleslegesnek tartott – csendre...

De már hogy ábrándulhatnak ki a bükkfák védelmében épült, mesebeli jelleget öltött házacskából, mely kissé mintha csálén álldogálna, és ettől csak még emberibb?! Egy biztos: egyelőre – szakadatlanul és egyforma intenzitással – mániákusan vonz. Csalogat akkor is, ha a zöld levelek közt törnek át kacéran a varázslatos fények, vagy ha a színesedő lombok közül rosszalkodnak ki, esetleg, ha a kopasz ágakat világítják meg, játékosan, csalfán kihangsúlyozva pöröségüket. A vágyott kis házikót, valamint a hozzá vezető utat így is, úgy is sejtelmessé teszik mindahányszor ezek a pajkos fényhatások! És ez a kő alapon nyugvó gerenda-felépítmény oly nagyfokú védettséget sugároz! A cseréptető pedig felerősíti a barátságos összhatást.

Olyan ez a kis építmény, mintha kínálkozna, csakis engem várna, és semmi más dolgom nem lenne, mint – végre – egyszerűen elfogadni, amit kínál: a menedéket. Hogy ne csak vendégségbe menjek önmagamhoz... Hogy beléphessek ajtaján, hogy megérkezhessek igazán haza, s visszatá-láljak végleg ahhoz, aki voltam, vagy aki lenni szeretnék.

Itt bármikor könnyedén megpendíthetné lélekhúrjaim a lágy, utat mutató szellő, s kihallanám a házikó körüli megnyugtató, baráti neszekből a természet biztatását, kellemes muzsikáját, mely mintha belőlem áradna, engem tükrözne, s talán ezt dalolná:

*Kunyhóm falán az ősz mosolya táncol,
barátaim a fák s a farkasok.**

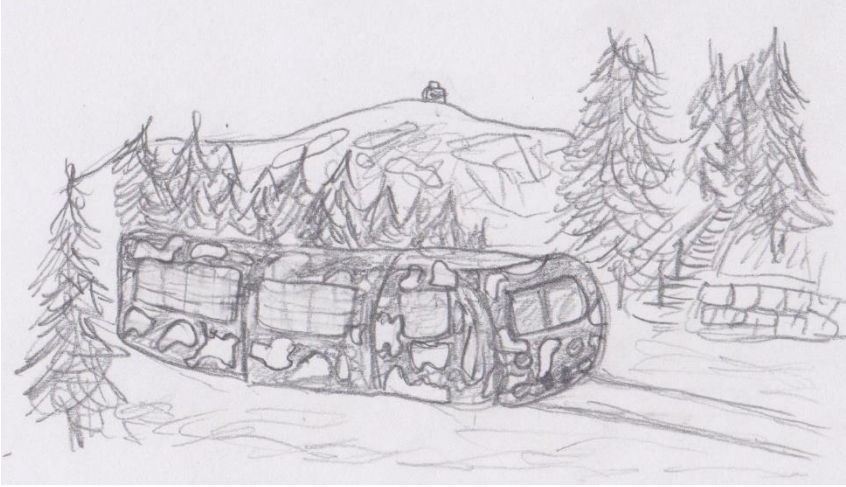
Sötétben talán tüzet vagy lámpát gyújtanék, de nem azért, mert fázom, nem azért, mert félek, csak azért, hogy ha elfeledkezne rólam saját mosolyom, visszatá-láljon hozzám, s ha egy kicsit eltévelyednék magamtól, újra rám tá-láljon önmagam...

* Szabó Lőrinc

*Olyan ez a kis építmény, mintha kínálkozna, csakis engem várna,
és semmi más dolgom nem lenne, mint – végre – egyszerűen elfo-
gadni, amit kínál: a menedéket.*

Szerepjátékok

Szalamandraként

Egy bájos kis alpesi faluban élek, Alsó-Ausztriában, ahol harapni lehet a levegőt. Itt, Puchbergben, ebben a romantikus völgykatlanban szoktam megpihenni, a kétezer méter fölé magasodó Schneeberg lábánál. Igen, ez az a hegy, amit tiszta időben Sopronból is láthatsz. Máskor meg odafent, 1800 méter magasságban, az Erzsébet-kápolna közelében tartok pihenőt. Van is mit kiheverni, hisz emberek tömkelegét utaztatom fel-le, tavasztól késő őszig nap mint nap.

Nem, nem idegenvezető, nem is buszvezető vagyok, és nem is a masiniszták utóda, hanem... Úgyse találjátok ki! Egy elég furcsa és elég foltos szalamandra bőrébe bújtam! Na nem olyan kis nedvesen csillogó, mélyfekete, esetlen kétéltű vagyok vaskos végtagokkal, akit sárga foltok tarkítanak, bár a foltok stimmelnek... Valamelyest hosszabbra nőttem. Több mint 30 méteresre. Kicsit többet is nyomok. A 41 tonnát is meghaladom! Egy zöld alapszínű fogaskerekű motorvonatként élem napjaim, szállítom a gyönyörű hegyek ölelésében a kirándulni vágyókat. Mindeközben tizenegyezer talpfát érintek egy hegymenet alatt.

Minél több talpfát hagyok magam mögött, annál több gondtól búcsúznak az utasaim. A kilátás eltereli figyelmüket a bajaikról, felszabadítja, boldoggá teszi őket. Én inkább csak odafentről gyönyörködöm, hisz komoly erőfeszitésembe kerül feljutni a hegyre, bizony nagyon merdek a pálya. Nem is tudom, mit csinálnék fogak és fogaskerek nélkül! Azért nem elég itt egy hirtelen nagy lendületet venni, az aztán nem repít fel a csúcsra! Mégis csak 10 kilométeres az út, és több mint 1200 méter szint-

különbséget kell leküzdenem közben! Csoda, hogy a 20 km/h sebességet sem érem el? És néha bizony hó is nehezíti a dolgom... Igaz, télen üzemszünet van, de ki mondta, hogy itt csak télen lehet hó? Volt már olyan, hogy nem jutottam fel a Schneeberg tetejére, csak a Baumgartenig, sőt, olyan is volt, hogy csak a Hengsthüttéig!

A Baumgartennél nagyon szeretek elidőzni. Csaknem 1400 méter magasan van, mindig pihenőt tartunk itt. Utasaim 10 percre ki is szállhatnak, fényképezkedhetnek, farkasszemet nézhetnek a kápolnával, ami már olyan közelinek tűnik! Persze, velem hamar feljuthatnak, de azért a gyalogos turistáknak bőven van még lehetőségük innen is kifáradni, mire felkapaszkodnak a csúcsra... Utasaim itt megkóstolhatják a finom lekváros buktát is. Én nem élek vele, de ha nekik jólesik... Én szívesen megvárom őket.

Éppúgy imádom az alagutakat, mint az utasaim! Ket-tőn is átroboghatok! Egyik sem rövid! A hosszabbik több mint 200 méter. Ott aztán lehet hujjogatni, csujogatni! Csaknem 115 éve, hogy Ferenc József fent járt a kápolná-nál, igaz, akkor még nem ilyen vonat járt erre, mint én... Most sem csak a hozzám hasonló foltos vonatok járnak ezt a csodálatos vidéket, nyáron nosztalgia gőzös is közlekedik errefelé. Annak is megvan a maga varázsa.

Mindig boldogan járom a hegyet-völgyet, s bár kötött a pályám, szabadnak érzem magam. Kicsit bánom, mikor nem járhatom ezt a változatos, lélekvidító tájat, de jólesik téli álomra hajtani fejem és álmodozni az első tavaszi útról, a sok vidámságról, mi a csodálatos természeti környezetben vár rám.

Incselkedés

Egyszer csak váratlanul és pimaszul nekem szegezte a kérdést társam:

- Mondd csak komám, te félsz a naptól?

- Ha már így rákérdezel, bár semmi közöd hozzá, jobban kedvelem az árnyékokot!

- És nem veszed észre, milyen szép színem kezd lenni? Szerinted mitől van?

- Szerinted akarok piros lenni? - vágtam vissza.

Egy pillanatra elakadt a szava, azt hittem, hűsölhetek tovább nyugodtan. De nem hagyott...

- Na, ezt most végképp nem értem. Téged nem hajt belülről valami? Minden porcikám kívánja a nap fényét, melegét. Élvezem, ahogy átmelenget, napról napra szebbnek érzem magam, teljesebb, érettebb leszek!

- Hát ez az! - erre már másodszor kapott ez a nyughatatlan mitugrász mattot tőlem rövid időn belül.

- Micsoda?

- Nem gondolod, hogy így hamarabb kés alá kerülsz? Vagy minél előbb ivóléként akarod végezni?

Bár meghökkent félig érett kollégám, végre egy értelmesnek tűnő, jogos kérdést vetett fel:

- És te hogy kívánod elkerülni a sorsod?

Most rajtam volt a gondolkodás sora. De nem maradhatam szótlán, muszáj volt valami frappánszal előrukkolni:

- Ameddig lehet, a levelek takarásában maradok, megtartom keménységem, vadságom, zöld színem!

- Nagyokos! Te még nem hallottál arról, hogy végül zölden is leszednek, savanyúságot készítenek belőled?

Bevallom, erre nem gondoltam, csak arra, hogy valahogy kijátsszam végzetem. Fennhangon azonban így nyeltem:

- Egy kicsit mégis tovább kihúzó, mint te!

- Szóval, egy üvegben akarod végezni egy polcon, a többi közt... Soha nem tudhatod, mikor nyitnak be úgy, hogy épp azt a befőttesüveget veszik le a polcról, amelyikben te kuksolsz! Eddig sem használtad ki, most sem élvezed a napot, és a sötét kamrában sem fogod érezni a meleget! Talán még egy kis por is megtelepszik körülötted...

Erre már nem volt mit mondanom, és bizony igencsak elgondolkodtatott ez a mihaszna fecsegő. Méregzöld voltam, szó szerint. Másnap viszont már azon kaptam magam, hogy nem bujkálok annyira a napfény elől. Körülölelt, jóleső melegség járta át a testem. Arra gondoltam, hogy mégis jobb, ha beérhetek, ha rám mosolyognak, ha örömmel, gyengéden emelnek le a tövemről, s beteljesíthetem küldetésem... (De ezt nem mondtam ki hangosan, bár társam észrevehetett valamit abból, ami leját szódott bennem, mert úgy tűnt, kárörvendően vigyorog.)

Méregzöld voltam, szó szerint. Másnap viszont már azon kaptam magam, hogy nem bujkálok annyira a napfény elől.

A kis herceg - másképp

Egy egész bokor illatozott előtte a sivatagban, ő azonban azt az egy, különálló tövet szemlélgette, melyen mindössze egy rózsabimbó formálódott. A rózsának is feltűnt ez a kitüntető figyelem. Egy nap nagy meglepetésére megszólította őt a virág:

– Hercegem! Hát ma is eljöttél hozzám?

– *Amióta megláttalak, /Illatosabb a mező...¹* De tövised éles. Nem tavasz ez még, játszik az ég...²

– Mégis... Mégsem... Tudom, lassanként bimbóm elvirít, itt hágy szép tavaszom...³

– Ej, te szépséges, de üresfejű rózsza! Nem látod, vérem miként fajul?⁴ Tüskéd újra meg újra felsebez. Csodállak, ámde nem szeretlek! S képzetem bársonyos szirmod nem járja!⁵

Elkeseredett erre a beszédre a rózsza. Azt hitte, viszonszeretik. Hát hiába illegeti magát ennek a kis hercegnek? Hiába illatozik? Hiába szívja be oly nagy kéjjel a nap sugarát? Hiába kacérkodik versenyt társaival és a csillagokkal? Miért is gyúlt fel a szíve, mikor a fölkelő nap megjelent, s ott állt előtte ez a Földön túli jövevény?⁶

Átgondolta, milyen utolsó áldozatot hozhatna még érte.

– Meg kell szabadulnom a tüskéimtől! – futott át fején a felismerés. A ravaszdi segítségét kérte, ki ugyan felsebezte a száját, orrát és mancsát, de teljesítette a rózsza kérését. Gyakorlott volt az ilyesfajta kérések beteljesítésében. A rózsza végre elégedett volt:

– Így már nem okozhatok fájdalmat a hercegnek.

Másnap újra arra sétált a kis herceg, aki észrevette, hogy lesben figyeli őt a róka, de egyelőre nem törődött vele. Később szokta őt felkeresni, még nem jött el az ő ideje. Tekintete a formás, kissé bódult rózsára esett. Megdermedt.

– Ej, te buggyant virág! Hát sose hallottad még, hogy „Nincsen rózsza tövis nélkül”? Most minek nevezzelek, ha a merengés alkonyában bámulnálak, idéznék?⁷

– Mit kellett volna tennem, hogy tetsszem neki? – esett kétségbe az egykorvult rózsza, de nem szólt, örökre elnémult. És azóta tövis nélkül /Áll a büszke rózsató⁸ hercegünk emlékezetében. Megértette a virág áldozatát, felismerte és megbánta elhibázott, átgondolatlan szavait. Soha többet nem kereste fel a rózsabokrot.

Két döllyfös, ám magára maradt, megleckéztetett, megszégyenített rózsza szárad most már a kis herceg lelkén. Egy ott, messze, a távoli bolygóján, egy meg itt, a Földön. (Vagy nem egy megszégyenített rózsza van itt? És lehet, hogy a kis hercegből is több van?)

Rájátszások:

- 1 József Attila: *Amióta...*
- 2 Radnóti Miklós: *Első ecloga*
- 3 Berzsenyi Dániel: *A közelítő tél*
- 4 Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz I.*
- 5 Petőfi Sándor: *Az alföld*
- 6 Vajda János: *Húsz év múlva*
- 7 Petőfi Sándor: *Minek nevezzelek?*
- 8 József Attila: *Amióta...*

Pihenő

(Szinyei Merse Pál Szerelmespár c. festményére)

Boglyák hűvösében nem vágytál pihenni, hajtott nyüzsgő véred, s nem tudtál nyugodni. Leülni sem tudtál, hát még lefeküdni! Felpattantál nyomban, s egyedül maradtam. Ha elgondolkodtam, utánad szaladtam. Belekezdte ebbe, aztán abbahagyta, majd magad sem tudtad, valahol folytattad. Meggondoltad tízszer, jó sokszor megbántad, majd az bántott, hogy bánt, s zavart a nyugalmam.

Én sem pihenhettem, jól leszoktam róla. „Mily’ nagy szégyen volna! Jöhetnek kullancsok, időre kell menni, hogy volna mód akkor békésen heverni!” Tán, ha visszamennénk a Régmúlt hónapja, egy nyugodtabb világ szép hétköznapijába, mi tán nem létezett, alighanem mese... de én neki vagyok boldog szerelmese!

Tudom, gazdag vagyok, de nem ruhám által, az idő tesz azzá, s telít boldogsággal. Elheveredsz te is, ölemben a fejed, úgy néz ki, egyszer majd én leszek a nejed. Úri módon pihensz, de nem érzed jól magad, itt is kerget véred, nincsen menekvésed. Szétfoszlik az idill, lepereg a festék, renoválni kell majd, s szebb lesz ez az emlék.

Életünk vásznára hasonlót rajzolnék, de boglyák helyett is hegy, amit vázolnék. Ha múzeumban lógnánk, előfordulna tán, hogy a látogató nem találhatna ránk. Megszöknél a képről, utánad sietnék, s nem maradna így más, csak egy boglyás látkép...

Egy kis majom emlékképei

Én csak egy icipici majom vagyok, az Amazonas erdeiben élek, s most bizony megszeppentem, mert nem töltöttem még soha egyedül az éjszakát. Kíváncsiságom és a gyors áramú folyó messze sodort a mamámtól. Azt hittem, itt minden csupa móka és kacagás, egyik kaland éri a másikat. Ez utóbbi egyébként igaz is, de köszönöm szépen, elég veszélyes helyzetekbe keveredek, szinte vonzom a bajt, és ami azt illeti, kevésbé félelmetes is lehetne ez az egész, mert valahogy még nem vagyok felkészülve az ilyesmire... Hajtott ugyan a kíváncsiság, de mit tudhattam én, mi vár rám, ha nem vagyok elég óvatos és tapasztalt!

Jó egy letört ágon, vagy a gallyakon, esetleg egy fatörzsön potyázni a víz sodrásában, de csak addig, míg nem jön egy vízesés. Rájöttem, hogy tudok én úszni meg csónakázni, csak az a baj, hogy nem én irányítom ilyenkor az eseményeket. Ki tudja, hová lyukadok ki, s egyáltalán, hogy fölbukkanok-e az árból legközelebb is? Ilyenkor a víz robaja egyáltalán nem olyan kellemes a fülnek! És akkor a békák kuruttyolásáról nem is beszéltem... Egyébként még nyugodtan inni sem lehet tőlük. Aztán ahogy csattan a krokodilok állkapcsa! Igazán borzasztó!

Ha épp nem a folyóban mártózok, akkor meg a hirtelen jött eső áztatja bundámat, ha akarom, ha nem. Persze, szép dús tőle minden, meg legalább lehet azokat a ráérős, fura, szarvacskás-házikos kis állatokat is látni.

Most épp összevissza szaladgálnak mellettem ezek az óriási hangyák, bár az is lehet, hogy termeszek... sokat kell még tanulnom... mintha a nagyobb majmok megették volna őket...

Hát én egyelőre nem kívánom a fajtájukat! De egy biztos: nem bírnak magukkal! Vajon tudják, hogy mit akarnak? Hogy merre tartanak? Mindegy! Aztán azok a hatalmas bogarak, szöcskék a csápjaikkal! Meg azok az óriási nyolclábúak! Meg azok a hosszabb, még több lábúak! Meg azok a hosszú, sikamlós, lábatlan sziszegők! Annyira ijesztőek! Még a fülem is hátra lapul tőlük! Én is ráöltöttem a nyelvem az egyikre, de bevallom, nem hatotta meg, olyat zörgött-sziszegtetett, lendült felém, hogy azonnal világgá futottam. Képzeljétek! Riadtságomban a saját farkamba kapaszkodtam! De akármerre is néztem, mindenfelől valami ismeretlen és nyugtalanító meredt rám fenyegetően. Hol fenékre zuttyantam ijedtemben, hol az ujjam kaptam be gyorsan, hevesen szopogattam, hogy levezzem a feszültséget...

Maajd leestem a fáról ijedtemben, mikor egy tapír, vagy mi elkezdett túrni, rőfögni alattam. Hát nincs egy perc nyugta se itt a magamféle kis majomnak? És különben is, honnan tudjam, mi ehető, és mi nem?! A múltkor is valami olyan gombát ettem, hogy elkezdtem hallucinálni. Teljesen kifeküdtem tőle. De olyan kis szép piros volt...

Az előbb meg szabályosan megrettentett egy hatalmas fejű, szúrós szemű tollas jószág, aki a huhogásával még sejtelmesebbé tette a szürkületet. Először azt hittem, valami kiállítási tárgy, aztán meg váratlanul kitekeredett a nyaka, oldalvást sandított rám, és nekiállt kritizálni, hogy hol volna a helyem, és kétségbe vonta a létjogosultságomat.

Egyébként nappal is nagyon résen kellene itt lenni. Azok az erős csőrű, színes tollú madarak állandóan lepotyogatnak valamit a fákról. Először haragudtam rájuk,

mert hiába kapkodtam a fejem, ezek mind rajtam kop-pantak. Aztán rájöttem, hogy mellettük, azaz alattuk nem lehet éhezni, így aztán megbocsátottam, sőt kihasználtam ügyetlenkedésüket.

Ám ott voltak azok a csábító, még inkább ínycsiklandozó gyümölcsök is. Elérhetetlennek tűnő magasságban meredeztek, de nem is ez volt a baj, hanem... Az az átkozott fa sajnálta tőlem, így aztán jó hosszú, hegyes tuskéket növesztett, hogy ne kaparinthassam meg gyümölcsseit. De nem tudtam lemondani róluk. Próbáltam létrafokoknak használni a hegyes tuskéket, de úgy megszúrták többször is a tappancsomat, hogy bevallom: sírva fakadtam fájdalommban.

Amúgy meg hol itt viszket, hol ott, a hátam meg végképp nem érem el, rám férne egy kis kurkászás... Na jó, nem csak ezért hiányoznak a többiek! Egyszerűen még túl kicsi vagyok. Belátom. Akármilyen szép is a hegyek mögött lebukó vörös nap, nem kárpótolja a csapatot.

Jaj, de jó, beszűrődnek az első fénysugarak a fák közé! Egy kicsit ijesztő, misztikusnak ható, mégis megnyugtató. Túléltem ezt a szörnyű sötétséget egymagam! Azaz... voltunk épp elegendő! De az a baj, hiába látok, még mindig nem tudom, hogy juthatnék haza. Meddig hányódtam a vízen, nem mertem elhagyni a biztonságosnak tűnő fa-törzset... És hogy mászhatnám meg azokat a félelmetes zuhatagokat? Ne is álmodozzak, nincs visszaút!

Most a folyónál azt hittem, egy kis nyugtom lesz. Hát szó nincs róla, kérem! Úgy láttam, mintha némely levél megelevenedett volna, erre kiderült: valami lapos tek-nősbéka vagy mi császokál csak...

Szerencsére jó is történt. Találkoztam egy olyasmi majmocskával, mint én. Követtem. Egy egész fányi majmossal kerültem szembe, egy kicsit próbáltak ugyan elijeszteni, de végül hagyták, hogy ott maradjak köztük. Pláne, mikor megpróbáltam a lehető legkisebbre összegömbölyödni. Mintha ott sem lennék. Köztük megváltozott az életem.

Láttam, hogy szereznek a többiek – közben megtudtam – a papagájok fészkeiből tojástart, s bevallom, igen tetszett ez a reggeli, s bár mindig ki akart folyni a kezem közül, az ágról elégedetten felnyalogattam a finomságot. Kifigyeltem, milyen gyökereket fogyasztanak a többiek, ellestem, eltanultam technikájukat.

De sok rossz is történt. Például a szemem láttára marota el az egyiküket váratlanul valami gonosztevő ragadozó madár. Szörnyű élmény volt. Hirtelen elcsendesedett minden, aztán derült égből berepült közénk. Megértettem, hogy akár én is lehettem volna az áldozat. Csodásak a fények, a színek, a lehetőségek itt a fák közt, de nagyon nincs ez így – kiszolgáltatva – rendben! És ez még csak a kezdet volt. Amíg a diót próbáltam feltörni, megint feltűnt a fura csend, de ahelyett, hogy rögtön menekülőre fogtam volna, uzsgyi fel, minél magasabbra a fára, eltelt az evéssel. De itt még enni sem lehet nyugodtan, mert könnyen te leszel a másik eledele. Ekkor épp egy leopárd éhezett meg rám... Egy vékonyka lián mentette meg csupán az életem. Nem bírta el ökelmét. Ekkor tanultam meg röpködni, azaz oly hatalmasat ugrani, mint még soha. Az életemért futottam, lendültem. Nem volt gyerekjáték!

Úgy néz ki, társra találtam. Azt hiszem, lesz, ki kurkásszon. Ha a folyóhoz megyek, már nemcsak a saját türkörképemet látom a vízben...

Csodásak a fények, a színek, a lehetőségek itt a fák közt, de nagyon nincs ez így – kiszolgáltatva – rendben!

Kapocs

– Tudjátok, milyen egy paradió? Fogadok, hogy nem is hallottatok róla! – vetette oda valamelyik reggel az egyik kapucinus majom, Kapocs, a másik kettőnek. Kapocs ugyanis otthonáról, Brazíliáról álmodott, s képzeletében még a gyönyörű trópusi erdőben ugrándozott szabadon, mit kényszerűen hátra kellett hagynia, a majomketrec másik két hasonló korú lakója viszont már itt, az állatkertben látta meg a napvilágot, s valóban nem hallott Pará szövetségi állam bennszülött növényéről.

Társai érdeklődve közelítettek Kapocs felé, s irigységgel, ám kíváncsisággal kérdezték:

– Hát az meg hogy néz ki? Miért nem kaptunk soha? Mi is akarunk!

– Kókuszdióhoz hasonlít. Vastag, fás héjú. Ekkora! – Tárta két kezét csaknem 15 centire szét Kapocs. Szinte a markában érezte, mintha egy kicsit még az álmok világában rekedt volna, még a súlyát is érezte a brazil diónak. Amit most markolt, több mint másfél kiló volt.

– Nesze semmi, fogd meg jól! – ocsúdott fel és vette tréfára a dolgot, miközben „átpasszolta” a diót Kapcának, aki máris elszaladt „zsákmányával”, s Kapu persze utánaeredt, máris megvolt az indíték... Mikor kellőképp kiszaladgálták magukat, eszükbe jutott, hogy Kapocs csak úgy ücsörög, nem vesz részt játéukban, így együtt érzően odatelepedtek a kissé melankolikus hajlamú Kapocshoz.

– Mondd csak, mekkora fán nő egy ilyen hatalmas gyümölcs? – bukott ki Kapcából.

- Legalább 50 méteresen, de inkább magasabban. Örökzöld fája lándzsás leveleivel, sudár termetével a trópusi erdők igazi királya! - lelkesedett a kis álmodozó.

- De ha úgy van, ahogy mondod, hogy lehet hozzáférfni a paradió belsejéhez? És egyáltalán milyen íze van? - élte bele magát most már Kapu is.

- A fehér, édeskés mag olyan, mint a dió, vagy inkább a mandula. Nem is tudom már... Nem könnyű megkóstolni! Ha esetleg egyszer...

- Ne is reménykedj!

- Amíg mesélek, addig is ott vagyok... Megcsiszoltunk egy jó nagy, néha a saját súlyunknál is nehezebb követ, azt használtuk kalapácsnak. Készítettünk egy üllőfélét, amiben megmaradt a paradió, és nem gurult el összevissza, míg próbálkoztunk a feltörésével.

- És nem tört el ez a kő?

- Ehhez törhetetlen követ gyűjtöttünk, jó messze, több kilométert kellett menni érte a folyóparton.

- És könnyű volt a dióhoz jutni?

Miközben Kapu és Kapca felváltva kérdezgette őt, Kapocs már megint elérzékenyült kissé. Egy rövid kis szünetet tartott, de a másik kettő nem törte meg csöndjét, ismerték már a hangulatát, és teljes mértékben tiszteletben tartották.

- Ha érett volt, magától is lehullott a fáról, ilyenkor aztán nem is volt tanácsos alatta tartózkodni! - mosolyodott el egy emlékkép hatására. Ami akkor erősen meglepte, sőt, nagy ijedtséget keltett benne, az a bizonyos jól megtermett amazonmandula, az most már csak egy kedves emlék. Azt sem bánná, ha most is fejbe kólintaná egy brazil dió... De erre hazájában is 15 hónapra van szükség, miután elvirágzott ez a csodás fa.

– Biztos megéri a fáradság! – sóhajtott fel Kapu.

– De meg ám! Zsírosabb is, táplálóbb is, finomabb is, mint amit ti ismertek... – s míg kimondta, összefutott szájában még a nyál is. De beletörődve szétnézett a ketracben, s látszólag témát váltott. – Legalább egy kis eső esne már, túl nagy a szárazság...

– Gyere, Kapocs! Nézzünk be az idősebbekhez! – csalták magukkal Kapuék, hogy valóban eltereljék a figyelmét, míg megjön a reggeli, és ő ment is, hisz nagyon fontosnak tartotta a csapatszellemet. De közben fájó, meghitt emlékkép villant be tudatába. Felidéződött benne, ahogy az esőerdőben az ébredést követően csapatában bedörzsölik egymást mindenféle gyógynövényekkel, hogy a szúnyogokat elriasszák maguktól... És most itt van Kapocs. Lehet ez, Kapocs? Lehet ez kapocs?

De közben fájó, meghitt emlékkép villant be tudatába.

Zente és Amália

– Kerekecske gyermekecske, nincs bekecsse, nincsen becse, nesze, itt a kecske csecse! – már megint ez a csúfolódás ingerelte, de a mérges kisfiú most nem tudta a pimaszkodókat megleckéztetni, mert...

– Zente! Merre vagy? – hangzott az aggodalmaskodó kérdés, s ő kényszeredetten lemondva a bosszúról megindult rejtekéből. Az éles nyelvűek gonosz kárörömmel nézték, ahogy szétnyílnak a bokrok, s megjelenik „áldozatuk” paprikavörös arccal. Elégedettek voltak, hogy mérgezett szőnyilaik célba találtak, ráadásul – egyelőre legalábbis – következmények nélkül.

– Gyere, kincsem, itt a finom mézecske! – nyújtotta felé Melitta, a nimfa szépségű lány a tálkát, kit Zente a nővéreinek hitt. – Merre vagy, Amália?

A barlang mélyéről előtipegett egy nősténykecske, s szelíden tűrte, hogy Melitta megfesse, majd elégedetten szemlélte, ahogy a kis Zente jóízűen nyeli sűrű tejecskéjét. Még csecsemő volt, mikor megsajnálta Riát, a kisfiú anyját, s Melittával egyetértésben pártfogásukba vették mindkettejüket. Konor ugyanis, Ria férje hallani sem akart a kis jövevényről, többi gyermekét is sorsára hagyta, egy-egy óvatlan pillanatban, sorban elcsenve őket anyjuk mellől, kiteve őket a vadállatok prédájául... Nem bírta ugyanis a gyermeksírást, s nyugodtan, felelősség és gond nélkül akarta élni tovább életét, de persze továbbra is kiélvezve férfiúi jogait, férji jussáról nem volt hajlandó lemondani.

Ria alig tudott Zentével elszökni, nehéz volt Konort kijátszani, így mérhetetlenül boldog volt, mikor Melittáék befogadták fiacskáját, s gondját viselték, nem is akárhogy!

Tudta, hogy a kecsketej nagyon hasonlít az ő tejére, s bár összeszorult a szíve, mikor melléből elfolydogált az értékes folyadék, majd meghasadt anyai szíve, hogy nem táplálhatja saját maga a gyermekét, de szája szögletében ott volt ilyenkor mindig egy kis mosoly, mert tudta, Zente biztonságban van a távoli szigeten, s nem eshet baja. Talán még ölelheti, szoríthatja...

Idilli természeti környezetben cseperedhetett a fiú, s nemcsak figyelmes „nővérei” – ugyanis Andrea is gyakran felbukkant a lakhelyéül, menedékéül szolgáló barlangnál –, de a kecske gondoskodását is élvezhette. Néha ugyan megjelentek a gúnyolódók, de hamar rájöttek, nem érdemes kikezdeni Zentével, mert úgyis ők húzzák a rövidebbet, hiába vannak többen. Ugyanis az agyafúrt fiú rengeteg cselt ismert, csapdákat állított, megérezte közeledtüket, ferde szándékaikat, így azok lassan inkább barátivá váltak, ha már nem lehettek méltó ellenfelei...

– Mondd csak, Melitta, miféle csillagkép az ott? – fordult érdeklődéssel az ég felé Zente, bár már le kellett volna pihennie. Nővére ahelyett, hogy korholta volna, megnevezte a Bak csillagképet, s egy szép történetet mesélt neki Zeuszról, akit Amaltheia, a Krétán élő isteni kecske táplált a tejével, s akit a gondozásért hálából később a csillagok közé emelt. Mivel Zentének tetszett az elbeszélés, nem akadékoskodott, bár furcsának találta, hogy a nőstény Amaltheia az égbe kerülve miért változott bakká, hisz úgy tudta, hogy a kecske, a zerge és az őzféle állatok hímjét jelölik ezzel a szóval... Mindenesetre kellemes érzéssel nézett Amáliára, majd a csillagos égre.

– Mit mesélnek még erről a Bakról? – kérdezte inkább.

– Az egyiptomiak íbiszfejű emberként ábrázolták, aki hegyi kecskén lovagol.

- Íbisz? Az meg miféle jószág?

- Olyan gólyaféle...

- Miért kutyulják össze az emberek az élőlényeket?

Miért teremtenek szörnyeket?

- Hát... Talán, hogy ne bízzák el magukat, hogy ne higgyék magukat isteneknek, hogy féljenek, hogy féken tarthassák egymást...?

- No, engem ugyan nem ijeszt meg egy kiméraszerű alak se! El sem akarom Amáliát képzelni oroszlán fejjel, kígyófarokkal! Ne akarjon megrézfálni senki azzal, hogy kecskeszarvat erősít fel hegyes fülei közé, s élém „kecskegel”, legyen az Pán vagy Faunus!

- Honnan tudsz róluk?

- Andreától. Izgalmas, érdekes történeteket tud, de mind csak mesebeszéd! – Melitta csak mosolygott az egyre öntudatosabb Zente szavain.

- Felnőtt a kislegény! A halasat is mesélte? Nem hiszem, mert beugrott volna a Baknál...

- Hm?

- Pán a Nílusban fürdött, mikor megijesztette Tüphón. Páni félelmében hallá akart változni, de csak alsó teste lett hal, felső része kecske maradt. Az égre helyezték, így született meg a Bak csillagkép.

Ezt a magyarázatot már logikusabbnak tartotta Zente, sok mindent hallott már a kicsapongó, sok mindenre fitytyet hányó Pánról, s tetszett neki a megleckéztetése. A nemiség is stimmelt.

- Mi lett igaziból Amaltheiával? – kíváncsiskodott még.

- Zeus megölte. Egyik szarvából bőségszarut készített. Bőréből meg pajzsot a lányának, ami megvédte őt a Titánok elleni harcban...

- Soha nem engedem bántani Amáliát! - fakadt ki Zente. - Hogy lehetett Zeusz ennyire háládatlan?

Amália, mintha mindent értett volna, elfogultan, há-lásan mekegett, s bár nem érdekelte, mi lesz vele, a csont-jaival, a szarvával, a bőrével, miután ő már nem lesz, mégis jólesően nyugtázta, hogy valószínűleg nem lesz senki öltözeke vagy védőpajzsa, úgy vette ki pártfogoltja szavaiból, hogy méltó végtisztességben lesz része, s há-borítatlan, igazán végső lesz majd nyugalma, ha elérke-zik az ideje.

- Korai még Amália miatt aggódnod! Sokszor fog még jóllakatni a teje!

- Olyan békés kis jószág! - simogatta meg hálával Zente.

- Mikor láthatom anyámat? - heveredett el az állatbő-rökön.

- Nem tudom. De hisz addig is itt vagyunk neked mi...

Ekkorra már máshol járt a kis Zente, hisz kifáradt a még mindig új izgalmakat rejtő környéken, pajtásaival eleget szaladgált aznap a képzelt kalandok forgatagában. A békés Amália vonásai megváltoztak álmában, s a bűn, a bujaság jegyeit vélte felfedezni a szelíd kecske ábráza-tán, majd ördögivé vált arckifejezése, kifejezetten kegyet-lenné, és érzéketlen, öntelt uralkodói jelleget öltött egész szellemisége. Amália arcvonásai még jobban eltorzultak, keménnyé, kimondottan férfiassá váltak, majd kezdett a szatírokra hasonlítani. Ezzel szerencsére visszajára for-dult az álom, Dionüszosz játékos kísérője már nem volt olyan félelmetes, s kezdte felvenni Amália kedves kis formáját, s az ő hangján mekegett igencsak békésen.

- Hasadra süt a nap, te kis hétalvó! Itt a finom, friss tejecske! Mindjárt itt lesz Andrea is! Elmegyünk megnézni, mennyire voltak szorgosak a méhek! - hallotta Zente Melitta lágy, kedvesen szemrehányó szavait.

Idilli természeti környezetben cseperedhetett a fiú, s nemcsak figyelmes „nővérei” ..., de a kecske gondoskodását is élvezhette.

Teremtett családom

Reggeli előtt

Már egy ideje odakint tartózkodtak a kertben, nézegettek, milyen kis változások álltak be tegnap óta, gyönyörködtek a virágokban, a rájuk szálló kerge pillangókban, mikor váratlanul...

– Nézd csak, Panka! – mutatott nagypapa a paradicsomokra. – Pont olyanok, mint mi!

A kislány kissé meghökkent, de nem akarta elhamarkodni a dolgokat, hisz nagyapja nem először lepte meg hasonlóan furcsa kijelentésekkel, aztán mégis mindig valami érdekes sült ki belőle. Így kissé visszafogottan kérdezte:

– Papus, hogy mondhatsz ilyet? Már hogy lehetnének olyanok, mint mi?

Szerette, tisztelte őt, így nem mondta ki, amit gondolt, vagyis, hogy szerinte zöldségeket beszél. Pedig – magunk közt szólva és mindettől eltekintve – talán így lett volna stílusos.

Papusa mosolygós, merengő szemmel ránézett, majd csak ennyit vetett fel:

– Nem látod, milyen sokfélék?

– No, ez igaz!

– Van, amelyik hatalmas, de még teljesen éretlen.

– Mint Tóni bácsi. Az örök, zöldfűlű kamasz. Gyerekebb, mint én.

– Hát, ahogy mondod, én is sokszor érzem így, hiába a testvérem! – lepődött meg az egyszerű igazságon az öreg. – Aztán ott vannak azok a szép, nagy, félig érettek...

– Olyanok, mint Julcsiék! Érnek, érnek, szépen idomulnak egymáshoz, kezd benőni a fejük lágya. Most még talán korai volna összeházasodniuk, de tavaszra...

Nagyapó elmosolyodott. Ő is ilyesfajta párhuzamokra gondolt, de nem konkretizálta elképzeléseit, csak futó benyomásait közölte az előbb kisunokájával. Ilyen lényeglátó összevetésekre igazán nem számított. De, ha már elkezdte a „játékot”, kíváncsi volt, Panka hogy látja a világot, főleg az ő felnőtt világukat gyerekszemmel.

- Egyik-másik milyen szépen beérett már! Szinte mosolyognak ránk! Igazán kíváncsók!

- Talán Petinek az érettebb, szemrevaló lányok jutnának eszébe róluk, de nekem a szomszéd Juliska. Olyan szépen kikerekedett, kipirosodott az arca, megszépítette az anyaság!

- Na, mégse mondott bolondságot a nagyapád?

Pista bácsi egyre büszkébb lett unokájára, de nem mutatta ki meglepődését.

- El kell ismerni, hogy igazad van...

- És mi a véleményed a kis sárgákról?

- Azok már nem is lesznek pirosak?

- Nem, ők ilyen fajták.

- Elég aprók...

- De különlegesek!

- Mint Zsolti, az osztálytársam! Igazi kis zseni. Nem nagyon tudnak neki újat mondani a számítástechnikában, a nagyok viszont hányszor kikérik a véleményét... Vagy ott van az az énekes lány, fölöttem jár eggyel, és már fellép egy musicalben az Operettben...

- Gyertek, gyertek, kész a finom rántotta, friss paradicsom is van hozzá! - vetett véget nagyfi a filozofálgatásnak. Mindketten sajnálták, de korgó gyomruk hamar szót fogadott a felszólításnak.

Vihar után

A fiú – bár nagyjából összeszedte már magát –, mégsem tudta volna leplezni még egy felszínes vizsgálódó előtt sem, hogy valami nem stimmel. Anyja azonban úgy megörült hazatérésének és annyira meglepődött, hogy eszébe sem jutott keresgélni a motyóit vagy az egyéb árulkodó jeleket, kizárólag csak fia naptól cserzett arcát vizsgálta.

– Hát hazajöttél? Hisz alig indultál neki!

– Elég hamar meggondoltad magad, fiam! – csodálkozott az apja is.

Úgy volt ugyanis, hogy jó két hónapig lesz távol, miközben körülnéz, izgalmas felfedezéseket tesz, megnézi, hogy élnek máshol az emberek.

– *Miért is keresnék távoli csodákat?** – kérdezte kis öni-róniával.

– Nono, igazán gyanús vagy nekem! Mi történt? Mert... hogy történt valami, az egészen bizonyos! Olyan szokatlan még a hangod színe is!

– Ugyan! – legyintett a fiú.

– Nagyon elegend volt!

– Kevesellted a kisváros lehetőségeit!

– Unalmasnak tartottad.

– Világot akartál látni!

– Ami igaz, az igaz. Mégis... – adott igazat szüleinek, akik felváltva emlékeztették elutazása előtti szavaira.

– Ne akard bemesélni, hogy csak úgy beláttad: itt a helyed és mindent ott folytatsz, ahol abbahagytad!?

– Azt talán mégse...

- Készíték gyorsan valami harapnivalót - váltott gyorsan az anyja.

- No, gyere, igyunk egy pohárka bort a visszatérésedre! - szólt az apja, s titkon remélte, hogy majd így megéred fia nyelve.

- Szóval... Miért nem vagy már kíváncsi a nagyvilágra? - kérdezte anyja, miközben elé tette a finomságokat.

- De... *hiszen hogy élek, maga is csoda!**

- Hallod ezt, anya?!

Apját igazán meglepte ezzel a pár szóval, így az nem tudta, hogy most valamiféle filozofálgatásba kezd, hogy elterelje a szót, vagy...

- Mondd, kisfiam, milyen szörnyű veszélyből, és hogy kavarodtál ki? - érzett rá az igazságra az anyja.

- A tenger bizony nem egy életbiztosítás...

- Hát mégis tengerre szálltál, te gyerek? - csóválta a fejét az apja.

- Mindig is vonzott!

- Látod, asszony, mondtam, hogy az a sok kalandregény lesz a fiunk veszte!

- Hisz még azt se tudjuk, hogy mi történt! Nem hagyod, hogy elmondja...

- Jól van, jól van... Ülj most már le te is közénk! Halljuk végre!

A fiú nagyot sóhajtott, majd lassacskán belefeledkezett a mesélésbe. Megelevenedtek az utóbbi másfél hét történései.

- Szép, csendes volt a tenger, mikor megindultunk, pár napig lágyan ringatóztunk, szeltük a habokat, egyenletesen zúgott a hajó motorja...

- Egyszer csak... - sürgette volna az apja.

- ...meg-megdőlt a hajó, felélénkült, majd viharossá vált a szél, egyre hangosabbak és türelmetlenebbek lettek a vezényszavak, mintha minden mérgét ki akarta volna adni egyszerre a tenger, ijesztő magasságokba csaptak fel a hullámok, itt csikorgott-nyöszörgött, ott mordult-nyekkent valami, majd egy hatalmas reccsenést hallotunk. Kiderült: kettétört az árbóc.

- Kellett arra az átkozott lélekvesztőre szállni! – csattant fel az apja, ki eddig is nehezen tudta megállni, hogy ne szóljon bele.

- Gondolom, irányíthatatlanná vált a hajótok! – vette rá a folytatásra csendesén az anyja.

- Kényükre-kedvükre rángattak, söpörtek félre minket a hullámok! Nem lehetett megmaradni a kormánynál. Nem volt többé beleszólása sem a kapitányunknak, sem a legtapasztaltabb matrózoknak sem az eseményekbe. Repültünk mindenfele, csak az életösztönünk segített, már aki életben maradt... Sokunkat elnyelte a haragos tenger. Kapkodtuk a levegőt, próbáltuk elkapni a hullámok ritmusát. Csak úgy megtörténtek velünk a dolgok, akinek sikerült valami deszkában megkapaszkodni, annak volt valami kis esélye... Csak lassan csillapodott a vihar. Aztán két napig hánykolódtunk a tengeren étlen-szomjan, míg felvett minket egy hajó. Csak a szerencsémnek köszönhetem, hogy visszatérhettem hozzátok...

- Ó, gyermekem! – ölelte magához az anyja.

Az apja nem akarta volna, de nem is tudta kimutatni az érzelmeit, ugyanis ledermedt, megnémult jó időre. A fiúnak is így volt jobb. Az anyja sem szólt többet, csak fejét csóválta, próbálta megemésztetni, feldolgozni a történeteket.

- Akkor most hogy lesz? - bökte ki nagy nehezen az apja.

- Még nem tudom. Átgondolom. De sok mindent másképp látok már. Örülök ennek a nyugodt kisvárosnak. Megvan itt minden, amire szükségem lehet. Jó itt élni. Egyáltalán: jó élni. Aztán ott van a suszterünk mosolygós, kedves lánya. Továbbörökíthetem a génjeimet, felnevelhetek egy hozzám hasonló kis lényt, taníthatom... Annyi szép dolgot teremthetek, kiélvezhetem a létet. Csoda, hogy vagyok, s csoda, hogy megmaradtam!

Apja felállt, megveregette fia vállát, s kiment, hogy az ne lássa, hogy elérzékenyült. Anyja viszont el sem fordult, nem szégyellte örömkönnyeit, s csak ennyit mondott:

- De jó, hogy itthon vagy, kisfiam!

* Várnai Zseni sorai

*Kényükre-kedvükre rángattak, söpörtek félre
minket a hullámok!*

Örömet vegyenek!

Janó végzett a fa felaprításával, és felszabadult, elégedett sóhajjal belevágta baltáját a rönkbe. Leült a ház elé egy kicsit megpihenni, s mire végighúzta karját verejtékes homlokán, már ott állt előtte Jani, a kisgyerek a harmadik szomszédból. A kisboltból jött.

– Mondd csak, Janó bácsi, mi az az öröm?

Bár Janó már megszokta, hogy váratlanabbnál váratlanabb kérdésekkel álljon elő Janika, most mégis meglepődött.

– Nem értem, fiacskám, mit szeretnél tudni?

– Hogy mi az... – ismételte volna hangosabban Jani.

– Hallottam, csak nem értem a kérdésedet! Hisz boldog vagy. És nem tudod, mit jelent az öröm?

– De mégis mit jelent az, hogy boldog?

– No, ezt nem lesz könnyű elmagyarázni... – válaszolta, miközben a kisfiú mellé telepedett.

– Ilyen nehéz dolog a boldogság? – csodálkozott a fiúcska.

– Tudod, minden érzés és fogalom bonyolult... De tényleg... Mi is a boldogság? – kérdezte az öreg inkább magától. – Azt hiszem, akkor vagy boldog, ha nincs bajod, bánatod, de van sok örömed!

– Akkor a baj ellentéte az öröm?

– Igen...

– És akinek öröme van, annak nincs baja? Akinek meg baja van, annak nincs öröme?

– Hááát... Hadd gondolkodjam...

– Csak azért kérdezem, mert van ám nekünk otthon elég bajunk! Öten vagyunk testvérek, néha hamarabb elkoptatjuk mi, idősebbek a ruhát, a cipőt, mint ahogy

megörökölhethetnek tőlünk a kisebbek, sokszor nincs szappan, amivel moshatnánk, nincs mindig mivel világítanunk...

- Odafigyelnek rátok a szüleitek?

- Igen, gondukat viselik, amit csak tudnak, mindent megadnak.

- Mit érzel? Szeretnek titeket? És ti szeretitek őket?

- Igen, ebben teljesen biztos vagyok!

- Van hangos szó, békétlenkedés a háznál?

- Nem, soha nincs veszekedés!

- No, látod, Janikám, ez mind-mind öröm.

- Az az öröm, mikor nincs jelen valamiféle baj?

- Sokszor, sokunknak igen... De nekem most például az is öröm, hogy összevágтам a tüzelőt. Különben bármi apróság örömet okozhat nekünk, vagy a másoknak! Olyan is van, hogy mindkettőnknek! Hiába vagy szegény, rengeteg örömet adhatsz, hisz az ingyen van! Csak jó érzést kell valahogy kelteni a másikban...

- Ó, azt hiszem, már értem! Amikor jól viselkedünk, vagy ha kérés nélkül segítünk, az öröm a szüleinknek, ha ők megdicsérnek, megsimogatnak minket, jólesik, örülünk, örömet kelt bennünk...

- Igen, tényleg megértetted! - mosolyodott el Janó.

- Ezért mosolyogsz?

- Igen, jó érzés, hogy beszélgettünk róla, öröm, hogy átadhattam valamit... - bólintott az öreg.

- Köszönöm, Janó bácsi. Most már tudom, hogy tényleg boldog vagyok, rengeteg apró örömöm van!

Hazafelé, majd később elalvás előtt is ezen gondolkodott Jani, meg azon, mivel fog másnap testvéreiben és szüleiben valami apró, ám jóleső érzést kelteni.

A tengerparton

Panka nagyon érzékeny volt nagyszülei hangulataira, és mindig utánajárt az okoknak, nagy empátiával és kíváncsisággal szemlélte őket, ezt főleg tőlük látta, akik tele voltak nyugodt, ráérős szeretettel, érdeklődő figyelemmel.

- Mire gondolsz, nagyapó? - kérdezte unokája a tengerparti motel teraszán.

- Mérhetetlen erőt és megannyi életet hordoz magában!

- A tengerről beszélsz?

- Hát persze, kicsim! A sós őstengerekben kezdődött minden, és a hatalmas víztömegek a mai napig otthont adnak több százezer élőlénynek.

- Engem mindig megnyugtat, ha látom, hallom, igazán kár, hogy nem vihetjük haza magunkkal...

- Talán első hallásra furcsa, de a tenger bennünk van.

- Az lehetetlen!

- És mégis mi testünk két fő alkotóeleme? Hát persze! A víz és a só. Ezt könnyen megtapasztalhatjuk, ha lefolyik arcunkon a könny, ha kiver minket a veríték, ha megfélepi testünket az izzadság ezernyi csöppje...

- Hááát, így jobban belegondolva... Igazad van!

- A csecsemők is sokat tudnának ám mesélni erről a víz-só párosításról!

Mikor elkerekedett Panka szeme, nagyapó komótosan folytatta:

- Igen, a védelmet, meleget biztosító magzatvízről van szó! Milyen nagyon hasonlít a két víz összetétele egymásra! És mind a két folyadék életet, mozgást biztosít.

- Nem lehet, hogy ezért ígéz meg engem is a tenger látványa? Én is ott voltam anya hasában, és... sokszor alig lehet kiparancsolni a vízből, legszívesebben most is egyre csak úszkálnék...

- Menj csak! Innen figyellek. Tudod, ahogy megbeszéltük!

Nagyapó magára maradt gondolataival, s épp ott tartott, hogy a tengert a születés misztikuma hatja át. Meg, hogy hozzánk képest végteleníthetőbb az ideje. Észre sem vette, hogy kijött, leült melléje nagyanyó, s azt hitte, továbbra is a saját eszmefuttatását folytatja, mikor Julikája megszólalt:

- Talán ezért kerülünk a tenger közelében nosztalgikus hangulatba... Változó hangulatunkat idézik a hullámok, s az ár-apály! Az elfogyó és újra kidagadó, változó holdhoz hasonlatosan meghatározza életünk ritmusát.

Nagyanyó utolsó szavait egy szép melódia kísérte.

A gyöngy, a drága gyöngy... Ott fekszik lenn a tengeren...

- Oly ismerős ez a dallam! Milyen fájdalmasan gyönyörű, mennyi mindent elmond csupán a muzsika! - sóhajtott egyet.

Leszáll a gyöngyhalász... És vége már, ha nem vigyáz...

- Nadír románca. Szinte látom Bizet gyöngyhalászeit...

Egy gyöngyszem ott a lét...

Egy gyöngy, mintha nagyanyó szeméből is útnak indult volna. Eszébe jutott drágagyöngy láncsora, amit soha nem volt szíve viselni, annyira féltette. Palija nagylelkű ajándéka. Néha elővette, nézegette az áttetsző, színjátékos gömböcskéket.

Julcsi mama a gyöngysorát látta maga előtt, majd Pankát, akinek intett az ő Palkója, hogy jöjjön, fejezze be a fürdőzést.

- Hát itt vagy, kincsem? Mi van a kezekben? Megvág-tad?

- Épp csak egy kicsit. A kagyló héja... Nincs benne drágagyöngy?

- Nincs, Pankám, az nagyon mélyen születik ám! Akár 20 méterre is leereszkednek érte a halászok!

- Születiik?

- Igen... Ha idegen anyag kerül a szervezetükbe, akkor védekezésül elkezdik kiválasztani a kagylók a gyöngyöt, s az nő, növekedik!

- Aztán az ember beavatkozik. Mint a császármetszésnél. Felnyitja a kagylót, elrabolja kincsét. Mintha elvennénk az anyától a gyermekét!

- De előbb még a gyöngyhalász, hogy megélhessen, kockáztatja az életét - tette hozzá nagyanyó, miközben gondosan szárazra törölte Panka hátát. - Gyere, Palikám, te is, vacsorázzunk!

Akár 20 méterre is leereszkednek érte a halászok!

A színek varázslója

Egyik délután, mit nagyanyjánál töltött, furcsa kérdéssel állt elő Panka:

- Hová tűntek a színek, nagygi?

- Hogy érted ezt, drága csillagom? - hökkent meg nagyanyó.

- Korábban bármerre néztem, mindenhol élénk színek vettek körül, de egy ideje minden megfakult. Mintha agyonmosták, kihipózták volna a világot!

- Én nem vettem észre semmit, Panka! Talán elkezdett romlani a szemed?

- Már szóltam anyunak is, megvizsgáltattuk, azt mondták, élesen, jól látok, nincs semmi baj... De én mégsem látok úgy, mint régebben!

Nagyanyó kicsit hosszasan elgondolkodott, mint máskor.

- Pankám, mondd csak! Mi a helyzet az álmaiddal?

- Ott rendben vannak a színek. Ha becsukom a szemem, bármelyik színt el tudom képzelni, fel tudom idézni. Jól látom a sárgát, a pirosat, a kéket... Érdekes. Erre nem is gondoltam. Hogy jutott eszedbe megkérdezni?

Nagyfi felelet helyett azonban újabb kérdéssel állt elő:

- Mit álmodtál legutóbb?

- Tényleg kíváncsi vagy rá? - csillant föl Panka szeme.

- Hát persze! Hogy kérdezhetsz ilyet?!

Panka többször próbálta már elmesélni anyjának iskolába menet az álmait, de mindig sietni kellett, mindig megzavarta valami vagy valaki a beszélgetésüket, így végül már nem is próbálta elmondani, mit is látott álmában. Valahogy leszokott róla. Most viszont örömmel kezdett neki, hogy elmesélje:

- Szürke, egyhangú volt minden. Mint oly sokszor a valóságban. Még az eső is eleredt. Elöttem vannak a bugyborékok, mama, ahogy a pocsolók próbáltak lélegezni. Aztán szétpukkantak...

- Pkkk... - képzelte el nagymama, miközben mosolyogva, biztatóan, várakozóan nézett kis unokájára.

- Aztán még a nap is kisütött. Egyszer csak megjelent egy hatalmas ívű szivárvány.

- Csak nem határozta el, hogy odamész és átsétálsz alatta? - kérdezte nagy, átérezve Panka történetének fontosságát.

- Meg akartam érinteni, át akartam sétálni rajta, mint egy dombon. A legmagasabb pontjáról akartam körbenézni. Meg akartam fogni a felhőket...

- Meg akartad csiklandozni a báránycák hasát...

- Honnan tudod?

- Én is álmodtam már hasonlót... - füllentette nagy, pedig csak arról volt szó, hogy mikor Panka kisebb volt, sokat mesélt neki az égen legelő barikákról, akik akkor bégetnek, ha valaki megcsikizi a hasukat... A szivárványhídról is mesélt neki, amin átsétált egy kislány, s mivel kívánta, valóra vált legnagyobb álma: meggyógyult beteg édesapja. Mindössze annyi történt, hogy néhány mesefoszlány összeállt Panka fejében az éjjel, így csak azt kellett végiggondolnia nagyanyónak, mi mindenről beszélgettek valaha is ezzel kapcsolatban. - És sikerült?

- Lábujjhegyre álltam, de nem értem el őket... - vallotta be Panka. - Elkezdtem sírni, kifakult alattam a szivárvány, úgy nézett ki, mint amikor a vízfestékekkel készülő képekre kiborítottam a poharamat...

- Mi történt aztán?

- Nem tudom. Eltűnt alólam a szivárvány hídja, leestem a hídról... az ágyról. Felébredtem. Mint mindig, ha valamit el akarok érni álmomban.

- Gyere csak, Panka!

Kutyaharapást szőrivel... Nagy bekötötte Panka szemét, majd kézen fogta.

- Lazíts, bízd rám magad! Mit látsz? Szerinted merre járunk?

A kislány meg egyfolytában érzékelte a hangokat, az út göröngyeit, kanyarjait, mamája hangulati rezdüléseit, a nap simogató melegét, a csahos kutya lucskos szőrét, a doromboló kis macskák selymét, s közben megállás nélkül csacsogott, mondta, mit látna, ha a kendő nem rejtené el szeme elől az izgalmas külvilágot. Megvidámodott, s mindent szépnek látott. Úgy érezte, bármerre fordul, bármerről érkezik az inger és az emlék, színek veszik körbe. S azok erőteljeseek voltak.

Nagyanyó elvitte egy közeli dombra. Miközben felfelé mentek, megkérte unokáját, gondolja azt, hogy a szivárvány ívén sétálnak. Megkérte arra is, hogy a szivárvány közepén, azaz a dombtetőn koncentráljon, higgye el, hogy minden terve valóra válhat, csak akarnia kell... Érezte a vibrálást, a feltöltekezés szikráit a kislány körül.

- Tudod, csak egy nagyon kicsi hiányzott mindig is. Egy pillanatra megemellek - szedte össze minden erejét a nagy. - Így el fogod érni, amit szeretnél! Csak nagyon erősen akard! És bármikor vágysz majd valamire, idézd fel ezt a pillanatot!

- Jó - felelte meglepetten, elbűvölve, meghatottan, felemelkedve Panka.

- No, ha most kinyújtod a kezedet, megérintheted! Fogd meg, el ne ereszd!

A kislány úgy érezte, megvan, amire vágyott. Megkapta azt a megfoghatatlan, megnevezhetetlen valamit... Mikor nagyanyja letette, még mindig erősen markolta azt az akármit, majd a mamája szoknyáját, derekát, miközben érezte, leoldódik róla a kendő, pedig nem akarta, hogy vége legyen a varázslatnak.

- Pankám, nézz körbe! De a szíveddel láss, a vágyaidal telve nézelődj!

A lányka szót fogadott, s lassan, óvatosan, egy kicsit félve, de várakozástelten, nyitott szívvel lesett szét. Alig akart hinni a szemének. Visszatértek hozzá a színek! Olyan lett minden, mint azelőtt. Sőt! Mivel tiszta virágba öltözött minden, s még csak nemrég indult be a természet, annyira friss, erőteljes volt minden szín, még a zöld is jóval zöldebbnek látszott. Boldogan nézelődött, nem nagyon akart visszaindulni.

Varázsló-nagyanyja meg fáradtan, de hatalmas megkönnyebbüléssel fogta ismét kézen Pankát, és szelíd erőszakkal húzta haza, mert minden bodobács vagy pity-pang óriási színélményt jelentett számára, így csak az első pár érett eperrel lehetett visszacsalni, amit neki kellett megtalálnia a töveken...

Lélekrokonaim

Egy halotti maszk

Na, pontosítsunk csak! Nem egy halotti maszk, hanem Ady Endréé. Mit akarok vele? Igen, van az a szép, könyöklő arcképe is Érmindszent szülöttjének, nézhetném azt is! Beszélhetnénk arról is. Belebújhatnék a 16 éves Csinszka bőrébe, s elképzelhetném, milyen volt, mikor hosszas, izgatott várakozás után megpillantotta rajta Ady autogramját... Rám is meghatározó benyomást tesz a Székely Aladár által készített kép, s bevallom: tagadhatatlanul megbabonáz. Valamit igenis megragadott a fényképész a költő énjéből! Azok a fura, idegen, merengve álmodozó, beszédes szemek! Hisz valamilyen módon mégiscsak táltos volt ő! Igaz... hús-vér, sebezhető, támaszra szoruló ember, csak éppen nagy erejűek, sodróak, varázslatos hatásúak a versei. Ott dübörgött szívében, agyvelejében, fülében a ritmus. A gög, az önteltség, a magabiztosság álarcát öltötte legtöbbször magára.

De most tényleg nem erről a „könyöklős” fényképről szeretnék szólni, hanem az említett maszkról... Lehet, hogy ez kényes dolog. Ilyesmiről nem szoktak írni... Hát még vallani! Pedig ez a maszk-arc minden tekintetben a legpontosabb, és tulajdonképpen a legszebb kép, amit őrizhetünk a Hortobágy poétájáról. Nem látszik rajta a szélütöttség, a korai vénség, semmiféle betegség jele nem üt ki rajta. Ha Dénes Zsófia szemével nézhetném, akkor is azt látnám, hogy a halott költő visszaszépült olyanná, amilyen valaha, a legszebb korában volt. Hanyatt feküdt Ady, mikor készült ez a maszk. Így mást érzékelhetünk, ha nézzük, nem azt, amit utolsó fényképe láttán Juhász Ferenc: *„Fáj az istent roncsokban látni”*. Nem, mi nem az összetört bálványt látjuk, ugyanis a puffedtség

leapadt arcáról, kínzó betegsége lefogyasztotta, s befelé vérzett el, mikor aortája megrepedt. Teste nem lett hát szederjes. Góg és Magóg fia megfiatalodott, istenült. Igaza lett, ő megmondta: „*Milyen szép halott leszek*”... (Talán látta már saját magát halottként, talán tényleg képes volt uralni az idősíkokat, sőt: megsokszorozni önmagát.) Szegény vigasz, de vigasz.

Nos, ezért van rám ilyen nagy hatással ez a halotti maszk, ami inkább tabu, idegenül furcsa, rideg kiállítási tárgy lehet többek szemében. Van, akit meg is borzongat a látvány, s csaknem sértődötten fordul el: miért is kell idejekorán szembesülnie a halállal. Pedig, ha figyelmesen megnézné Ady maszkját, láthatná: elsimult arcán a fájdalom, könnyűvé vált a keservvel hurcolt teher: az Élet. Senki és semmi nem kerülhetett közvetlenül közelebb a Halál rokonához halála után, mint ez a maszk, a megtisztult, derűt sugárzó arc legapróbb titkainak és utolsó vonásainak leghitelesebb őrzője. Szellemét így könnyebb megőrizni, persze kellenek a lelkéből és az elméjéből sarjadó érzések és gondolatok – versei – is hozzá, együtt adják ki azt a valamelyest teljesebb képet, amit homályosan formálhatunk ösztöneinkkel, megérzéseinkkel, eszünkkel róla.

Álarcokat viselünk mindnyájan. Miért irtózik akkor bárki is az álarc legősibb formájától, egy halotti maszk-tól? Miért? Hisz annyi mindent üzen!

Nagyapai vágy

Én csak egy kálvinista parasztember vagyok. Pár éve megözvegyültem. Nem elég, hogy világtalanná lettem, elvesztettem szemem fényét, asszonyomat is. Nekem kellett volna hamarabb elmennem, hisz tíz évvel vagyok idősebb Sárámnál. Még csak 64 éves volt szegénykém. A kíméletlen kolera vitte el. 28 éves voltam, mikor megházasodtunk, választottam a szomszéd házában lakott. A szegénység, a betegség, a bánat tartott össze minket több mint négy és fél évtizeden át. Első lányunk, Sára születése után nyolc gyermeket veszítettünk el sorban. Volt, amelyik pár évet, legfeljebb hetet, volt, amelyik csak pár hónapot élt. Tüdőbaj, torokgyík, himlő, gümőkór, epilepszia... Sorban ragadta el őket a sokféle gyilkos kórság.

1817 különlegesen ínséges esztendő volt. Az aszályos időjárás ellehetetlenítette a létet. Ekkor született tizedik gyermekünk, János. Volt már egy Jánosunk, hét évig élt, de ekkor már négy éve eltemettük. Talán a mostanit más névre kellett volna keresztelni a Györgyök és a Mihályok tragédiáját elkerülendő... De makacsul hittünk az új jövevényben és a gondviselésben. De azért biztos, ami biztos: még a szélőtől is óvtuk őt! Bizony nem voltunk már fiatalok, drága feleségem 45 évesen szülte Janikát. De ebben a helyzetben megbetegedett, elapadt a teje. Pedig az anyatej létfontosságú volt a kis újszülött számára! Így Sára lányom szoptatta fiunkat, elsőszülöttünk ugyanis 25 esztendő volt már ekkor, és maga is nemrég szült, így aztán tréfásan Jani fiamnak hívta néha az öccsét, mint, ahogy János aztán joggal tejtestvérének szólította Sándor unokaöccsét, első unokánkat.

Most a lányomékkal élek, de hosszú ideig egy sárfalú, nád-dal-szalmával fedett bogárhátú viskóban éldegéltünk párommal, mindössze 10 holdon gazdálkodtunk. Janika bizony sokat betegeskedett. Gyerekkorában másfél évig váltóláza volt, de sokszor ránk ijesztett ismételt torok – és mandulagyulladásával, középfülgyulladásával is, a mai napig igen érzékeny a szeles időre, a huzatra, egy ideje pedig komoly fejfájások gyötrik. Sok baj volt a gyomrával, epéjével. Már tizenéves korában kínlódott a szemével, rövidlátással küzd. Erős dohányos lett, tubákozik. Megfigyeltük, hogy a kávé és a tea erősen izgatja az idegeit. Túl-érzékeny volt mindig is. Bár nem beszél róla, látom, a mai napig sokszor szorong, szerintem mindig túl magasra állítja a mércét. Hányszor nem tudott aludni, mert rémes álmok gyötörték!

Teste tehát kezdettől igen gyengének bizonyult, de annál élesebb volt az elméje! Megragadta fantáziáját az a sok történet, amit tőlem hallott, s mivel érdeklődő volt, jó korán, négyévesen megtanítottam írni: az udvaron a hamuba rajzolgattuk a betűket. Szép írása lett, jó hanggal, jó hallással, jó ritmusérzéssel bírt mindig is. Nyolcévesen mondókákat fogalmazott! Némi kis kárpótlás lett ő annyi veszteség, szomorúság után. Ó, az a sikertelen színészkaland! Fátylat rá!

Tán hatéves lehetett, mikor házunk leégett. Ettől kezdve az istállóban tengettük életünket. Így aztán hiába csörgedezett valaha nemesi vér bennünk, választottja rokonsága, az Ercseyek bizony lenéznek, kerülnek minket, nem is értem, Jani miért igyekszik mindenáron tartani velük a kapcsolatot. De Julianna jó szívvel bír, fiamat megérti, méltányolja, úgy látom, boldoggá teszi! Nem is kívánhatnék jobb menyet, őszintén mondom ám!

Sárám sajnos nem élhette meg Juliska unokánk megszületését... Sőt! Jani asszonykája újra várandós! Fiút szeretnének. S ha így lesz, alighanem László lesz! Jó lenne még megélni, hogy láthassam!

Merengés

– Ej, Matild, Matild! Nem tudsz több harisnyát kötni a fiacskádnak! – fakadt fel a sóhaj az asszony lelkéből, majd meg is válaszolt saját magának:

– Pedig soha nem hordott mást, csak az általam készítetteteket! De mindennek vége! Nem tudok rá főzni, nem tudok neki megteríteni, nem tudok hosszasan belekönyörögni többé egyetlen falatot se! És nem tudom odakészíteni az újságjait...

Aztán észrevétlenül a kezébe került egy fotó. Mintha a férjét látta volna hazajönni hosszabb távollét után, s mintha neki panaszkolt volna:

– Ez itt az utolsó kép róla. A Moravcsik-klinika kertjében készült. Csupaszok a fák, fenyegetően vetülnek az árnyaik a sétányra. Talán, ha kedvencei, a jegenyék magasodtak volna ott sorjában! Fiunk kórosan lesóványodva, kissé görnyedt háttal, várakozón áll, mosolyszerű fintor van az arcán, ami inkább rémisztő, nem természetes. És látom a szemében azt a furcsa fényt, ami még nem aludt ki ekkor: előző nap az intézet fürdőszobájában meggyújtotta hálóingét...

– Az az átkozott Veronál! Színtelen, keserű méreg – szólalt meg talán Illés, bár nem lehetünk biztosak benne, hogy az ő hangja hallatszott. Matild mindenesetre egyetértett:

– Igaz, sokszor hozott viszonylagos megnyugvást számára, de ez vetett véget mindennek! A születésnapját követő estén itt volt Irma, de nem engedtem fel Gyuluskámhoz, hisz már bevette az altatóját. Nem tudtam, hogy halálos dózist! Reggel hiába keltegettem. A kórházban sem tudták magához téríteni. Élettelen teste felkiáltójel-

nek tűnt: Elég volt! Nem először... – itt egy kis szünetet tartott, érzékelte, hogy férje nincs már ott. Hisz nem is lehet!

– Ennyi adatott. Férjemet is túl korán elveszítettem. Gyulánk épp érettségizett, talán ekkor lett volna a legnagyobb szüksége az apjára... A mérleg egyik serpenyőjében ott van például a három Baumgarten-díj, a másikban viszont nyugtalan lépteinek koppanása, hetekig tartó, ismétlődő érdektelensége, hallgatagsága, gyötrelmes fejfájása... Soha nem egyenlítődtött ki a súly!

Elsőszülöttem sérülései túlságosan mélyek voltak. Olykor Nietzsche sorsa kísértette, és állandóan Maupassant gyötrő látomásai kínozták. Nem látta értelmét a kezeléseknek, az életnek. Passzív volt. Hol volt már ekkor az a lázadó kisfiú, akinek nem volt kedve bevásárolni, és inkább elhagyta a pénzt! Vagy aki rühellte gondoskodásomat, szégyellte a kezébe nyomott ernyőt, amit persze kifordított a szél. Ami csak arra fújt, amerre ő járt... – tette még hozzá gondolatban Matild fájón mosolyogva.

...állandóan Maupassant gyötrő látomásai kínozták...

A mi Didénk

Hárman voltunk testvérek. Én, Mária húgom, a Pacsirta „hősnője” és Dide bátyám, vagy ha úgy jobban tesszik: Desiré... A Dezsőre valahogy nem áll rá a szám. Lett volna még Gusztika is, de ő mindössze néhány órát élt csak, súlyos szívrendellenességgel született. Nem akármilyen családba vetett a sors minket! Nemeskosztolányiak sarjai vagyunk! Büszkék lehettünk nagyapánkra, aki Bem seregében, a szabadságharcban honvédszázadosként vett részt, személyesen ismerte Kossuth Lajost és beszélgetett még Petőfi Sándorral is. Büszkék voltunk tanár apánkra is, aki például Eötvös Loránd mellett dolgozott. Már csak azért is feszülhetett a mellünk, mert az ő igazgatása alatt élte virágkorát a szabadkai gimnázium, melynek ő volt az utolsó magyar igazgatója. És természetesen büszkék voltunk költő testvérünkre, Desirére!

Bár apánk haragudott rá, mikor negyedikes gimnazistaként lecke helyett verset írt, írásait meg bizony rongyoknak nevezte, nem is volt rájuk kíváncsi akkor... Inkább a fizika tanulására buzdította szigorúan. Valljuk be, nem akármilyen kalamajkát kavart Didénk, mikor kicsapták az apánk által vezetett gimnáziumból az önképzőköri eset miatt, mikor oly udvariatlanul és indulatosan beszélt magyartanárával, s még az ajtót is rácsapta, de valljuk be: ez is csak kiforrott véleményéről, elhivatottságáról győzött meg engem, vagy tán mindannyiunkat. Magántanulóként érettségizett le Szegeden. De ez is jellemző rá: kiválóan. És jellemző atyánk következetessége is, ahogy eljárt az ügyben...

Aztán nagyot fordult ám a kocka! A Négy fal között és a Szegény kisgyermek panaszai megtörték szigorát, közelebb került lelkéhez Dide, mint valaha bárki, s talán végre megértette, hogy sok-sok közös van bennük. Ráadásul élete utolsó három évében, több mint négy évtizedes hallgatás után ő maga is tollat ragadott, s igaz, álnéven, de Dide segítségével – aki ekkorra már elismert, nagy író volt – meg is jelentek versei. Apánk elfogadta bátyám kritikáit, így versei válogatva bukkantak fel egyik-másik lapban anélkül, hogy tudták volna, ki ő – Filáczy Árpád – valójában. Dide beszélte rá, hogy dédanyja vezetéknevét használja, valószínűleg nem tartotta túl sokra apánk próbálkozásait, s nem akart szégyenben maradni miatta, de megsérteni sem akarta, így udvariasan érdekes és finom verseknek titulálta írásait. Mikor pedig atyánk lelepleződött, ő maga döntött úgy, hogy már csak a saját szórakoztatására ír.

Bármennyire is haragudott annakidején fia „firkálmányaaira”, nagyon várta, hogy az Édes Annával elkészüljön. De a könyv sajnos késett, így Dide már csak apánk koporsójára tehetette az elkészült regényt...

Egy költőről mindenkinek egy komoly tekintetű, búskomor, netán öngyilkosságra hajlamos férfiú jut eszébe, aki szigorúan néz farkasszemet a világgal, s aki már gyermekként bölcsen, magányosan szemlélődött. Nos, Dide nem ilyen volt. Volt. Igen, múlt időben! Igen, elvezítettük idejekorán. Jó, szófogadó, ám igen félős gyerek volt. Egyszer rávett minket az idősebb testvér jogán, hogy kiáltsuk azt, hogy ég a ház, hogy bejöjjön hozzánk anyánk... Félt, mert anyánk kiment. Igaz, egyik osztálytársa Hasfelmetsző Jackkel ijesztgette, aki abban az időben garázdálkodott.

Didének ott volt a súlyos idegasztmája is, ami kimerítette, fojtogatta, s nagyon nehezen lélegzett ilyenkor. Lehet, hogy így tiltakozott tudat alatt ellenünk, főleg ellenem, de aztán hűgunkkal szemben is, talán nem akarta, hogy osztoznia kelljen velünk szüleink szeretetében. De nem tudok ezért haragudni rá. Előttem van ugyanis, ahogy az asztalba kapaszkodik fájdalmában. Rengeteget betegeskedett, már ekkor, gyereknek félt a haláltól. Még egy meséskönyv képei között fedezte fel a csúf ábrázolását, s hiába ragasztotta le apánk a rajzot, Dide felpiszkálta a ragasztást. Egyszerűen nem hagyta nyugodni.

Egy másik bevillanó képem róla: Mikor 21 évesen sorozáson kellett részt vennie, alkalmasnak találták. De miért is lett volna másképp? 185 centi magas volt, tökéletes termetű, izmos. A lélek persze más dolog... Hisz én is megjártam a hadak útját a világháború négy esztendejében! De Dide talán tényleg nem bírta volna ki. A szegedi honvédszolgálatához került. Mikor az újoncok a kaszárnyaudvaron katonai felszerelésben sorakoztak, ő világosszürke angol ruhában, hosszú sárga nyakkendőben állt oda, így jelezte, hogy nem illik közéjük. Az ezredessel való – verseiről és a színházi életről való – beszélgetése után felülvizsgálatra hívták be, s alkalmatlannak nyilvánították...

Ő annyira más! Hány derűs percet éltünk meg Szabadkán, Ludason vagy a Palicsi-tónál! Előttem van, ahogy korszolyázik. Ha rá gondolok, egy huncutkásan mosolygó, derűs, bohém alak jelenik meg előttem. Nem véletlen, hogy annyira egymásra találtak Karinthy Frigyessel! Igaz, a kedvesen kihívó póz mögött súlyos szorongás, hypochondria rejtőzött. Magam is orvos volnék, az „áldott, aranyember”, a doktor bácsi, így hát nekem aztán igazán elhihetik!

Az az igazság, hogy Desiré betegesen félt minden fertőzéstől, különösen a könnyű kalandok kínos következményeitől. Na, ebben sem hasonlított Adyra! Állandóan bújta az orvosi lexikonokat, akár voltak panaszai, akár nem. Ha én nem voltam kéznél, akkor ideggyógyász unokaöcsénket bombázta kérdéseivel, vagy akit éppen elkapott a szakmabeliekből...

Nagyon szerettem őt, de az az igazság, hogy számolatlanul szívta a cigarettákat, szinte védte az erős feketét, és bizony elhallgathatnám, de hozzátartozik a hiteles képhez: korán megkóstolta a kokain mámorát. Igaz, fiatal korában súlyos szénanátha gyötörte, s hogy csökkentse orrnyálkahártyája ingerlékenységét, kokainnal csepegtette. Nem volt gond beszerezni... Anyánk patikus famíliája, s mi, orvosok a közvetlen környezetében hosszú ideig gyanútlanul elláttuk őt, veszélytelennek ítéltük meg ilyen formában a szert. Azonban az antiallergiás hatás egyértelműen a szenvedélyévé vált Didénknak. Feleségének aztán végképp feltűnt, hogy mindig egy kicsit mámoros, akkor is, ha egy cseppet sem ivott.

Bárcsak képzelődött volna 1933 nyarán is, mikor közölte feleségével, Ilkával, hogy rákja van! Bal alsó ínyén, a két hiányzó foga helyén ugyanis szilvamag nagyságú, bíborvörös és érzékeny folt keletkezett. Kamillával öblögette, a folt halványulni látszott, de nem nyugodott meg. Tátraszéplakon is kivizsgáltatta magát, s bár belgyógyászatilag mindent rendben találtak nála, ez a bizonyos folt tovább kellemetlenkedett. Hónapokig járt különböző fogorvosokhoz, akik mást és mást ajánlottak, Dide meg közben kezdett rászokni a fájdalomcsillapítókra.

Ádám Lajos professzor csak átmenetileg nyugtatta meg őt. Simon Béla és Török Lajos is sokat foglalkozott vele. 1933-ban, nem sokkal karácsony előtt a próbametszésnél kiderült a baj, de megnyugtatóan azt mondták neki, hogy ez csak epulis... 1934-ben, Vízkeresztkor égették ki a kóros szövetet. A rádiumkezelésekben bízott, és nem akarta elcsúfítani Ádám professzor bátyám arcát, hogy is tehetne volna meg azzal, akinek a verseiért rajongott? Aztán Dide elvesztette a hangját. Nem akart szenvedni. Pedig ez várt rá. És újabb műtét. Aztán sugárkezelések... Fizikuma pedig egyre gyengült.

Tartogatott még neki az élet valami nagyon szépet, ám Ilonának rendkívül fájót: 1935 augusztusában beleszeretett a visegrádi újságíró-üdülőben nyaralva Radákovich Máriába, a Szeptemberi áhítat ihletőjébe. De a sors mégis kegyetlen volt hozzá, áll alatti nyirokmirigyei szemmel láthatóan egyre nőttek. Azzal a kegyes áldiagnózissal áttatták, hogy Pfeiffer-féle mirigykór dolgozik benne, így ennek utánanézzve a lexikonokban valamelyest megnyugodott. Ám elkezdődtek nyelési zavarai, s már nem hitt többé a gyógyulásban. Szívszorító volt így látni őt.

Mikor 1935 karácsonyán Szabadkán leszállt a vonatról, szomorúan, sőt riadtan néztünk össze Mariskával. Arca sápadt volt, szemei beesettek, fénytelenek. Hiába próbált viccelődni, mosolyogni, ez a mosoly nem a mi Didénk derült, gyermeki, pajzán mosolya volt. Hangja is más, rekedt volt. Szinte suttogva beszélt. Azonnal felfedeztem a nyakán ülő mirigycsomókat. Didéhez hasonlóan én is jókedvet erőltettem magamra, de ez a viszontlátás kíméletlenül rettenetes volt. Anyánk meg már türelmetlenül várta a ragyogó karácsonyfa alatt gyógyultnak hitt költő fiát...

Bátyám meg nyugtalanul dolgozott, éjjel-nappal írt, érezte, hogy vészesen közeledik feléje „a holtak bús vonata”. 1936 februárjában nem mert egyedül menni, félt, így Ilonát is magával vitte Stockholmba, ahol közel egy hónapig kényszerült tartózkodni a tervezett pár nap helyett. Jégszekerénynek élte meg Skandináviát. Sokszor kínozták a láz. Próbált mégis megint bízni. De feleségének megmondták a svéd orvosok a szomorú igazságot.

Hazatérve Desiré állandó kezelésre szorult. Barátai tartották benne a lelket, Karinthy, Babits, Márai Sándor és Ascher Oszkár. Miután három szakaszban eltávolították a nyirokmirigyeket, biztató javulás állt be nála, de pár hónap múlva, augusztusban már megint a Szent János Kórház lakója lett. Mikor gégevizenyő lépett fel, légcsőmeteszést kellett végrehajtani nála. Nem tudott nyelni, orrszondán át táplálták. Katzenstein-féle csepegőklizmával pótolták nála a folyadékot. De színe egyre szürkébb lett, többszöri vérátömlesztést kapott. Csak papírszeletkések segítségével tudott érintkezni a külvilággal... Pedig nagyon szeretett volna még élni. Morfinra szorult. Ennek mámorában, áldásos és gyilkos hatásában, földöntúli világában tudott csak létezni. A rádiumsugarak teljesen felőrölték erejét. Félelmetesen lesóványodott. Mikor meglátogattam szeretett bátyámat, csak egy csontvázra sorvadott emberi roncsot találtam helyette. Arca ólomszürke volt, beesett, szemei könnytől fátyolosak. Vastag kötés volt a nyakán. Dús, gesztenye haja megritkult. Furcsa, de ekkor már nem emlegette a halált. Szobája tele volt virággal. A krónikus szepszisből sülyyedésszerű tüdőgyulladás alakult ki, s november 3-án délelőtt meghalt. 51 éves volt mindössze.

Másoknak talán csak egy bohókás, könnyed költő, tréfálkozó figura volt, nekem azonban a testvérem! Kegye-
sebb halált érdemelt volna.

*Ha rá gondolkok, egy huncutkásan mosolygó,
derűs, bohém alak jelenik meg előttem.*

Mokka úr fiókjai

Hány kávét tudnál meginni egy nap? Kettőt-hármat? Akár hatot is? Vagy tízet? Ezt az utóbbi mennyiséget bizonyára még akkor is túlzásnak tartod, ha igazán szenvedélyes kávéfogyasztó vagy...

Tudtál róla, hogy Voltaire – minden idők legnagyobb kávéfüggője – ötven adagot is eliszogatott egy nap? Persze, az orvos is figyelmeztette, hogy nem lesz ennek a mértéktelen kávézgatásnak jó vége, de korának szellemi fejedelme nem vett erről tudomást. 83 évet élt a sok-sok kávé és annak ellenére, hogy a bába egyetlen napot jósolt csak neki... A satnya fiúcska születésekor nem tudott a kávécserejék létezéséről, talán nem ez motiválta, hogy megmaradjon, de lehet, hogy megérezte a frissen forrázott kávészemek illatát, mire felélénkült keringése és légzése, tehát úgy döntött, érdemes életben maradni egy ilyen remek aroma kedvéért.

Tudod, milyen íze van a kihűlt kávének, pláne, ha nincs benne se tej, se cukor? Mint a méreg! Pontosan... Bár az igazi kávések nem édesítik élenkítőjüket, hősünk is ezt az elvet vallja, ám mindenki tudja róla, hogy jobban ízlik neki kedvenc itala, ha „véletlenül” mégis kerül bele kockacukor. Mokka úr bármelyik fiókját húzza is ki, akármelyik polchoz is nyúl az irodájában, mindenhol keserű, vagy már megkeseredett, kihűlt, pár órás vagy pár napos sötét folyadékot talál. Mindig van dugi kávéja. És ha már rátalál, pár kortyot hörpint is belőle, ha kell, ha nem. Amolyan automatikus rossz szokás ez nála. Miért van erre szükség? Van, aki klausztrofóbiás, van, aki kleptomániás, és van, aki...

Úgy gondolja, hogy ha kávéval kínálják, azt feltétlenül el kell fogadnia, hisz olyan élvezeti cikkről beszélünk, amivel otthon (és itt, a munkahelyén is) mindig spórolni kell. Mokka nem az a fajta ember, aki meggondolatlanul lefőz egy kávé a sajátjából, csak mert épp megkívánja, még akkor se, ha nagy szüksége volna rá ahhoz, hogy éberségét fenntartsa. Lényegesen olcsóbb a finom nedű fogyasztása, ha megvárja, hogy megkínálja őt valaki.

Ám az ember hasa nem hordó! Mokkának ezért néha csak a szeme kívánja a kávé, ám bármely csábító is, minden jóból megárt végül a sok, a szervezete meg végképp nem jelzi legtöbbször az ajzószer szükségességét, ő mégsem utasítja vissza. Az olyan volna, mintha jutalmat, nyereményt, ajándékot szórna ki az ablakon.

Ha a fülén jönne ki, akkor is elfogadná az ingyenkávé. Egyszerűen képtelen elszalasztani a remek lehetőséget. Ő persze – ha csak teheti – elkerüli a formaságokat, ha lehet, „elfelejt” vendégeinek kávé kínálni, vagy akkor ajánlja fel, mikor azok már egyértelműen távozni kívánnak. Ha mégis rákényszerül egy-egy kávé elkészítésére, saját készletének megkurtítására, látszik: úgy érzi magát, mintha épp a fogát húznák érzéstelenítés nélkül...

Hogy mit csinál Mokka úr azzal a mérhetetlen mennyiségű élénkítő itallal, amit fizikai képtelenség elfogyasztani? Azt látod: nem tud lemondani róla, ám az is nyilvánvaló, hogy nem tudja magába erőltetni mindet! Természetesen nem öntheti ki, mert az fizikai fájdalmat okozna neki, pótolhatatlan veszteségnek élné meg, ezt pedig képtelen lenne feldolgozni.

Marad tehát számára a fiókok rejteke, a bespájzolás, a kényszeres nyílt hörpintgetés és a hol tudatos, hol tudatlan zugivás.

Azt gondolod, a hétköznapi Mokka úr megrögzült szokása származásos? Egy rosszul értelmezett gazdaságosság kisszerű áldozata? Egy antihős? A makacs voltaire-i magatartás valamelyest elfogadhatóbb? Hisz erőteljes szenvedélye hatására fittyent hányt az orvostudományra, és az élet (vagy a szerencse) őt igazolta... De tudod-e, hogy Balzac is így mérgezte magát? Igaz, ő eredményesebben. Csupán 51 évig húzta a magára erőltetett, túlfeszített – rengeteg kávéval fenntartott – munkatempóban...

Mokka úr ki tud kapcsolni, ki tudja kapcsolna a gőzt, nem végez olyan szellemileg megterhelő munkát, nincs akkora felelőssége pl. az utókorral szemben, mint a két franciának volt annakidején, s ha nyugdíjba megy, megszűnik a kínzó kávéinger valamennyi forrása. Eltűnnek mellőle az udvarias, elnézően figyelmes munkatársak, a kínálók, és itt maradnak árván, a kávécsészéktől megfosztottan a kiürített fiókok is. Még több unalmas akta veszi majd át helyüket. Lehet, hogy egy kávéfolt érdekesebbé tenné őket? Lehetséges, hogy egy kávésbögre kari-kája teljesebbé tenné, jobban körvonalazná a lényegét?

Desiré csínyjei

Mostanában olyan furán élem meg a valóságot! Mintha megváltozott volna bennem valami. Valahogy más szemmel és lélekkel nézek körbe, s fogalmam nincs, hogy ilyenkor ki kukucskál, vagy szól ki belőlem. *Te tehetetlen! Meggebedsz, – vetemedsz! Kezed nehezebben tesz-vesz! Egyre felejtesz! Nem leszel fess, sem nett! Nevethetsz, de szellemeket kergetsz!* Lehet, hogy öregszen? Megbuggyanak? Romlik a memóriám és a látásom?

A minap egy tízest sodort utamba a kavargó szél. Legalábbis ekkor még azt hittem, hogy a szél játszadozik velem. Úgy tűnt, csak egyszerű véletlen, hogy épp nekem kellett magát, s hogy épp én láttam meg. A levelek közt táncolt, könnyedén libbent, kacéran bókolt a pengő. Így utólag azt mondom, volt valami furcsa a megjelenésében. De akkor még egyáltalán nem gyanakodtam. Különben is, kérdelem én, miért ne hagyhatta volna el valami hanyagabb fráter csak úgy, figyelmetlenül kirántva a zsebkendőjével?

Nem, nem cérnán rángatták a fa mögé elbújt, haszontalan kölykök, hogy megréfáljanak, hidd el, nem akartak beugratni, aztán meg jól kinevetni, az a pénz tényleg ott perdült-fordult, mintha csak rám várt volna. Határozottan felkínálta magát, nem szégyenlősködött. Biztos voltam benne, hogy engem illet. Hogy jár nekem! Ekkor még nem tudtam, hogy miért, de éreztem, hogy kiérdemeltem, s hogy lelkifurdalás nélkül zsebre kell tennem. Nem szépítem, így is volt! Nem kezdtem el lobogtatni, s nem rohangáltam oda senkihez, hogy vajon nem hagyott-e el egy bankót. Pedig biztos rögtön elvállalta volna bárki. Csak tudnám, hova tettem. Ez még így önmagában nem olyan nagy ügy. Majd előkerül!

Ám az az igazság, kezdek egy kicsit összezavarodni. Ki is vagyok én? Hogy őszinte legyek, attól tartok, belém bújt a kisördög. Vagy valaki más. *Szedte-vette teremtetten*... Egyre elgondolkodtatóbb dolgok esnek meg velem. Próbálok csak legyinteni és mindent könnyedén venni, megmosolyogni, de egyre nehezebb beindítani nevetőizmaimat, ha valamit egyszerűen nem tudok értelmezni. Mégsem rakétáról van szó, kérem szépen!

Az még hagyján, hogy egy ideje néha ok nélkül rám tör valami megmagyarázhatatlan kényszer, hogy értelmetlenségeket műveljek. Például megyek az utcán, és váratlanul mintha megperdítene valami láthatatlan erő, s elkezdek akaratlanul is hátrafelé menni. Mintha parancsra tenném! Igaz, nem is rossz móka, érdekes kísérlet, más szemszög... De totál bolondnak és veszélyesnek tartanak, s kitérnek az utamból a járókelők, mintha fertőző volnék, ahelyett, hogy egy jót nevetnének, esetleg ők is kipróbálnák, vagy legalább megkérdeznék, miért teszek így, vagy miben segíthetnek. Igaz, nem tudnék mit felelni, de jólesne... Hogy szükségem volna valami segítségre, az egyre biztosabb...

Nemrég akaratom ellenére kibukott belőlem egy lengebben öltözött, félreérthetetlenül viselkedő nő láttán:

- Hogy van, Emlősszné?

Persze rögtön a szám elé kaptam mindkét kezem, miközben éreztem, fülig vörösödöm. Hiába szaporáztam meg lépteim, éreztem többek szúrós tekintetét. Fogalmam nincs, miért futott ki a számon ez a kérdés, de valaki mintha megcsikizte volna a gigámat, majd mikor önkéntelenül is levegőhöz folyamodtam volna, megbizsergett a nyelvem. Úgy éreztem, mintha valaki barátilag, biztatólag hátba veregetett volna, hogy rukkoljak ki ezzel...

A múltkor meg egy kávéházban valami, vagy valaki arra készítetett, hogy benézzek az asztal alá. Furcsa kis neszezés jött az abrosz alól. Nagy meglepetésemre egy 20 filléres volt ott. Először csak azon csodálkoztam, hogy az egy- és kétforintosokat is rég bevonták már, a fillérekre meg csak ifjúkoromból emlékszem. Hogy kerülhetett akkor oda? Amúgy is, az lehetetlen, hogy ennyire rég takarítottak volna fel! Hogy úszhatta volna meg ökelme, hogy kiseprűz-zék?

Jobban megnéztem, hát nem a Magyar királyság felirat, a korona és az 1936-os évszám szerepelt ezen a réz-nikkel érmén? Csak nem egy numizmatikus ült itt nemrég? De hisz az meg csak jobban vigyázott volna rá, az áldóját! Hát csak ennyire értékeli, hogy így elpotyogtatja? De mi más magyarázhatta volna ott és akkor ezt az esetet?

Aztán ott van az iránytű, ami az utóbbi időben észak helyett mindig „tévesen” a nyugati irányt mutatja. Földünk csak nem ferdült vagy „pólusozódott” át anélkül, hogy tudnék róla! Csak megírták volna az újságok! (Egyébként már többször ki akartam vágni ezt a megzavarodott iránytűt, de akárhányszor felé nyúltam, mindig beállt a valódi északnak. Aztán mikor legközelebb rápillantottam, már megint a Nyugatot mutatta.) Utólag persze már értem, hogy miért...

Meg... Kedvenc vegyszerem kerge lett. Kezemben megveszett, leesett, kereshettem. Megleltem, erre elszelelt, kergettem, cselezett, s persze nehezen lett meg... Elnézést, nem tudom, miért jön rám újra és újra a mekegés. Még csak ez hiányzott, hogy összeszedjek valami kórságot! Lehet, hogy nem a kisördög, hanem egy kecske férközött belém?

Ja, egyébként a szappan rakoncátlankodott ki a kezemből. Mondhatnád, hogy csúszós „szerszám”, előfordul az ilyesmi. Igen, igazad van. De esküdni mernék, hogy valaki megcsiklandozta a tenyerem, a csuklóm, s hogy már többször majdnem megmarkoltam azt a nyavalyás szappant, de mindig arrébb csusszant, míg egyszer csak a föld nyelte el.

Aztán hogy, s hogy nem, az előszobaasztal alatt bukant fel. Hogy a manóba került oda? Arra sem emlékszem, hogy erre az asztalkára tettem volna a Tóth Árpád-kötetet... Hogy ebben a korban már megesik az ilyesmi? Hát, elismerem!

Emlékeztek még arra a bizonyos tízesre, ami táncot járt a levelek közt? Előkerült. Meg mernék esküdni, hogy nem én tettem oda, ahol rátaláltam. Egy Kosztolányi-kötetben volt, könyvjelzőként, mint egyfajta magyarázat. Csak most ugrik be, hogy megcsapott valami hűvös légáram, mikor figyeltem a papírpénzre, és ez független volt az említett szélmozgástól. Mi volt ez a furcsa, hideg áramlat? Nos, igen... Azt hiszem, pofon egyszerű a válasz, ha az ember végre hisz – úgy sincs már más választása – a szellemek létezésében... Akkor mivel magyarázom ennek tudatában ezt és a többi különös jelenséget?

Akármit is gondolsz erről az egésze, vigyázz, mert a kimondott szónak a síron túl is hatalmas ereje van! Egyszer azt mondtam barátomnak, mikor túl akartunk tenni egymáson, hogy ki hal meg hamarabb: *Fogadjunk egy tízesben! Ha te halsz meg előbb, adsz nekem egy tízest! S hogy kihez szóltam? Igen, Desiré volt a címzett. 1936 novemberében hagyott itt. S nemrég elem vetette a pénzt. Hisz fogadtunk. Ő pedig megadta a tartozását.*

Te szemtelen! Neked befellegzett. Lehetetlen cselt vetett szellemed... Ej! Persze, nyertes lehetsz keservemben, mert elvesztettelek, de nyertem... Menj! Ne keresztezd lelkem! Hess! Ne keress! De mit, és hogy beszélek én itt? Mikor megtaláltam a bankót, fel sem tűnt, hogy rég forinttal, és nem pengővel fizetünk. Hogy lehetséges ez? Ezt is fogjam az öregségre? Sajnos – vagy szerencsére – nem ez a rejtély megoldása. Úgy látszik, van itt bizony még egy szellem, aki ráadásul nemcsak körülöttem incselkedik, hanem egyszerűen belém bújt. De az biztos, hogy szabad ki- és bejárása van hozzám! Tehát Frici látta meg és tette zsebre általam azt a bizonyos tízest. Azt nem tudom, melyikük csempészte a verseskötetbe, de gyanítom, hogy Desiré volt, hogy Frici, s általa én végre összerakjam ezt a különös szellemhistóriát.

És, ha már pénzezőnk... Mi újság azzal az asztal alatt talált 20 filléressel? Persze, hogy nem egy numizmatikus hagyta el, ugye Desiré? Csupán csúfolódtál egy kicsit, barátom, mint mindig. Úgy döntöttem, innentől kezdve akár mesélhetem úgy is a történeteket, mintha én volnék Frici, hisz tulajdonképpen itt huncutkodik, meg persze rökönyödik és felismeréseket végez bennem... (Ja, eddig is úgy írtam néhol, mintha ő volnék. De, ha egyszer tényleg idebent van? Nehéz ám szétválasztani kettőnket! Igaz, hogy humorban nem ismer tréfát, s ezt a bennem való bujkálást kifejezetten komolyan veszi, de azt hiszem, játszik velem, utazgatnak emlékei, vágyai, kérdései, válaszai a koponyám körül, s nemigen hagy magamra Frici szelleme, hogy egy kicsit egyedül lehessenek a saját gondolataimmal és kételyeimmel. Lehet, hogy figyelmeztetni akar, s míg nem értem meg, mit üzen, addig őt is, és az őt újra és újra meglátogató szellemét, Desirét is meg kell

túrnöm. Arra figyelmeztet tán, hogy vigyázzak, mikor bekötöm a cipőfűzőmet, mert megpattanhat egy ér az agyamban, és meghalhatok? Na, ezen még agyalok egy kicsit. Vagy pont az az üzenet, hogy ne terheljem túl a koponyámat? Ne bonyolítsam a dolgokat?)

Frici segítségével rájöttem, az érmével Desiré azt idézte meg, amikor egy bankár a fizetőpincérnek azt mondta egy 20 pengőst átadva, hogy osszák el maguk között. És mit csináltam én, azaz Frici? Egy 20 fillérest adtam (adott) át ugyanezzel az eleganciával:

- Ezt pedig szorozzák meg!

Így ugye már mindenki érti az iránytű üzenetét, s talán arról is olvasott már, hogy Desirével szerettük (azaz Frici is szerette) meglepni, sőt olykor megbotrántkoztatni a járókelőket, ezért mentünk hátrafelé, ezért szólogattunk be az utcalányoknak...

S mi volt a célja Desirének a szappannal? Tóth Árpád temetésén a ravatal szélén egy szappan volt. Bár könnyes volt a szemünk (jobban mondva a jóbarátok szeme), nagyon gyorsan kifordultunk (kifordultak) a halottasházból, mert hirtelen annyira oda nem illőnek és viccesnek találtuk (találták) ezt...

S mi az igazi üzenete az elmúlt heteknek, azaz az egykorvolt jóbarátoknak? Talán megfejtettem... Nem kell több telefoncsörgés, néma telefonbetyár, „téves” hívás, sejtelmes zúgás, hirtelen megszakadó vonal. Nem kell kezembe adnia láthatatlan kezeknek a kártyapaklit, ami annyiszor kiborította Desirét, hisz kifejezetten peches volt, s nem kell ellobbannia látszólagos ok nélkül a gyertyáknak, melyek közé többször befeküdtek Fricivel tréfából, s úgy várták egymást, felravatalozva, de persze a „halott” egy idő után mindig elnevette magát...

A halál árnyékában értjük meg mindig az élet csodáját, különlegességét. Ha saját félelmünket kikacagva megpróbáljuk kigúnyolni az öregséget, a betegséget, a halált, akkor egy kicsit az az érzésünk, mintha ideig-óráig fölénk kerekedhetnénk. S ha már se legyőzni, se elkerülni nem tudjuk ezeket, akkor legalább tegyünk úgy, mintha pár önfeledt pillanatra – a perc adta lehetőségek kiaknázásával – leküzdhetnénk a mulandóságot. Ez végképp nem tréfa!

Csupán csúfolódtál egy kicsit, barátom, mint mindig.

A Kehelyben

Elgondolkodva sétálok a Károly-híd macskakövein, múltbéli alakok mellett haladok el sorban, akik méltóságteljesen néznek le rám: régi korok szentjei vigyázzák lépteim. Szükségem is van az odafigyelésre, mi több, az óvó tekintetekre, hisz olyan furcsa dolgok történtek velem mostanában! Hogy mifélék?

Furán elváltoztak, eltávolodtak vagy megsemmisültek a tárgyak, mikor feléjük nyúltam, mintha szánt szándékkal a bolondját járatták volna velem. Állandóan a telefonom csengődallamát hallottam tompán, pedig ezeket a hívásokat aztán senki ember fia nem kezdeményezte, utánajártam ugyanis: lekértem a listát.

Váratlanul összekoccantak a poharak, de főleg a korsók az asztalon és a polcon, pedig semmiféle rezgésnek nem lehettek kitéve, és amúgy is, csaknem egy centire voltak egymástól...

Szórólapokat, cetliket, újságokat sodort felém a metró szele, ott voltak úton-útfélen-ülésen. Soha nem látott menyiségben bukkantak fel, sokszorosára szaporodtak

- *Ki legyen most a következő célpont?*
- *Nem tudsz valami értelmesebb elfoglaltságot?*
- *De hisz szellemek vagyunk! Hogy mondhatnánk le lényegünkről? Látod azt a magába mélyedő alakot?*
- *Hát nem volt elég, te lókötő? Ő már eleget élvezte kisdéd játékainkat. Csak felismered! Vagy romlik a látásod? Mikor pár napra átugrottunk Budapestre... Talán még ki sem hevert minket.*

– Ja, ő az? Hát eljött? Ez aztán a sikertörténet! Úgy látszik, egy szellemnek is romolhat a látása. Egyébként valószínűleg nem hiába választottam megint őt, valahogy erre van predesztinálva, amolyan tökéletes áldozat. Szerintem újra élvezné a jelenlétünket... Hisz szellemesek vagyunk. És mindez olyan jó móka! Miért hagynánk végleg abba? Egyébként egy lovat sem oldottam el életemben, ebet viszont annál többet! – felelte a valamikori kutyapécér.

Azt hiszem, végre magam maradtam. Persze sokan lödörögnek errefelé, de ez teljesen természetes, hozzátartozik a város képéhez. Viszont néhány napja mintha viszonylagos nyugtom lenne. Ugyanis túl sokszor látogattak meg „idegenek” az elmúlt napokban... Kissé besokalltam. Idegeim túlterhelődtek, nyugalomra, pihenésre volt szükségem. Ide kellett jönnöm. Állandóan egy cseh utazási iroda prospektusaiba botlottam, maguktól nyíltak fel a legolcsóbb ajánlatoknál. És mind ebbe a városba szólt. Azok a furcsa elváltozások! De főleg a hallucinációk...

De mi ez? Most is, mintha hangokat sodorna felém a huncut szél, s mintha azok valami ismerős dallammá állnának össze. Meg is állok a híd közepén, úgyis megbabonáz a Hradzsin, így rájövök, mit hallok. Nem túl tisztán és pontosan, lehet, hogy csak képzelem, de Smetana Moldvája válik felismerhetővé.

– Hagyd már abba! Nem hallod magad? Hamis!

– Nem látod, hogy mégis felismerte, és elmerengve nézi a vizet? Legalább csiklandozzuk meg az orrát!

– Nem bánom...

– Tudod mit? Labdázzunk egy kicsit a kalapjával! Aztán meg...

– A fürdőzés még várhat egy kicsit! – kezdett ráállni a mulatságra a másik, hisz mégiscsak szellemből faragták őt is...

Az előbb még csaknem szélcsend volt, alig csiklandozta az orrom. Hogy repülhetett el az a fránya kalap? Épp olyan, mintha labdázna vele. Vagy a szél vált kótyagos-sá? Netán lerészegedett a kalapom? Az elmúlt napok után igaziból már semmi nem lep meg. De remélem, nem...

– Már nem olyan fürgén hajol le, mint pár napja. Kissé legyengült...

– Szerintem már rájött, hogy nem a szél szórakozik vele...

– Gyorsítsunk bele, pajtás, most már valami izgalmasabbra vágyom!

– Irány a túlsó part, aztán a víz...

Most, hogy rajtam kívül mindenkinek a fején van a kalapja, nem értem, miért pont az enyém bokrosodott meg. Ördögszekereset játszik. Az egész hídon átkergettem már. Nem tudtam elmerengeni a kereszt tövében, nem tudtam szép komótosan végig ballagni a szobrok őrizetében, kiélvezve minden pillanatot, mely nyugalmat árasztthatott volna. Már a szentek védelmében sem bízhat az ember?

Csak a híd alatt, a parton kaparintom meg végre a tökfödőmet. Jé, egy kicsit mintha Kafka kalapját formázná! Hogy eddig ezt nem is vettem észre? Vagy... Most meg mi volt ez a két csobbanás? Semmit nem hajítottak be a vízbe fentről, és nem is a halak csobbantak fel érdeklődve lentről, megunva a felszín alatti unalmas, egyhangú szürkiséget. Akkor...

Szerencsére nincs időm rádöbbenni arra, amire nem szerettem volna, mert egy régi zubbonyt és sapkát sodor felém a víz. Érdeklődve nézem, nagyon ismerős valahonnan. Egy derék katona viselte az I. világháborúban... Egyre furcsább minden.

- Mennyivel másabb igazán belecsobbanni a vízbe, valódi frászt hozni valakire, mint csak brahiból sétálgatni a híd párkányán, hogy kíváncsiságból bejuss egy elmegyógyintézetbe, ugye, komám?

- Te beszélsz, te, fő szimuláns?

- Tudod, mit? Inkább azon gondolkodjunk, hogy csaljuk el áldozatunkat a mi kis törzshelyünkre? Ott mégis könnyebb és kényelmesebb volna rakoncátlankodni...

- Próbálkozhatnánk újra a reklámcédulákkal...

Mi kavaroghat ott, arrébb? Mintha a semmiből pörgött volna fel a sok fecni! Tölcsérszerűen közelednek, hátra hőkölök, hisz mindjárt elnyelnek! Nem... Nekem jönnek... Zutty. A vízben ücsörgök. Rám szóródnak a bűnösök, igazi papíresőben ülök döbbenten, látom a „hostinec” mályvaszínű falát, boltíves bejáratát és ablakait, és az „U kalicha” feliratot. Mintha két kéz ragadna meg és rántana föl, s penderítene rajtam egy hatalmasat!

Hoppá! Nagy fékezés, mérges hadonászás, a taxis épp nekem akar esni, aztán hirtelen megváltozik. Mintha a to-káját simogatnák, békéssé, mosolygóssá válik ábrázata, s bár olyan, mintha valaki fölrántotta volna egyszerre mindkét kezét, kissé merev, mégis barátságos gesztusnak érzékelhető ez, s már meg is veregeti a vállam bocsánata és megnyugvása jeléül, és most már magamtól szállok be az autóba, s a taxis kérdésre magabiztosan felelem: „U Kalicha”. Elismerő bólintással nyugtázza a célpontot, majd rutinosan kormányoz... Nekem meg van egy kis időm felfogni a történeteket. Meg azt, hogy átvizezem az ülést, és ha ez az átmenetileg barátságossá szelídült jóember felfedezi ezt, örökre elátkoz, és soha nem szabadulok meg a szellemeimtől.

- Szerinted összerakta már?
- Persze! Az apja nagy Švejk-rajongó!
- Akarod mondani: Hašek-rajongó...
- Az majdnem ugyanaz!
- Azért nem egészen! De az biztos, hogy bennem élsz, és nem hagysz nyugodni még halálomon túl sem... Itt kísértesz bennem és velem. Ő meg, ha nem keresünk valaki más helyette, kiköt a bolondokházában, csak őt nem dobják majd ki onnan...
- Nyugi, pajtás, egy utolsót még elszórakozunk vele, neki is tetszeni fog, aztán felszabadítjuk...

A kehelyhez címzett vendéglőben ücsörgök. Hát ezt igazán nem gondoltam volna még tegnapelőtt! Mintha Palivec kocsmáros tartana felém. Már kiengedték? No álljunk meg... Úgy látszik, kezdem összekeverni az olvasottakat a valósággal. Hogy itt mennyi légy van! Önkéntelenül is keresem a kép helyét. Milyen képét, milyen képét? A Ferenc Jóskaét... Amit lesza... Csitt! A végén még engem is elvisz Bretschneider! Nyugi! Hirtelen csak Hašekét látom. Vagy nem is a képét, hanem őt magát?

- Most végre igazán meglátott! Összemosódott a világa a miénkkel...
- Üljünk le hozzá! Koccintsunk vele! A nagy ijedségére!
- Amit mi okoztunk...
- De főleg az idegei!
- Kevesebbet kéne dolgoznia...

Úgy érzem, mintha valaki belém karolt volna... Esküszöm, valaki beleivott a sörömbe! Most meg mintha barátságosan hátba is veregetne. Nyúlok a korsóért, arrébb megy. Vagy hetedszer...

- Hé, te lóköető! Hát még mindig nem volt elég?
- Hisz én kutyapecér voltam! – ezzel megindul a kijárat felé.
- Tudom, én teremtettelek! – karol belé a másik.

Csak lassan fogom fel, hogy mi is történik velem. Bármerre nézek, mindenfelé Švejkét látom... De mit vagyok ezen meglepve? A Kehelyben vagyok... Még látom kilépni Švejkét és Hašeket az ajtón, búcsút intenek. Úgy érzem, magamra hagytak. Nem is bánom. Talán mégis. Na nem!

- Hé, te lóköető!

Hát visszajöttek? Mégsem lesz nyugtom? Ja... Anyám kelteget.

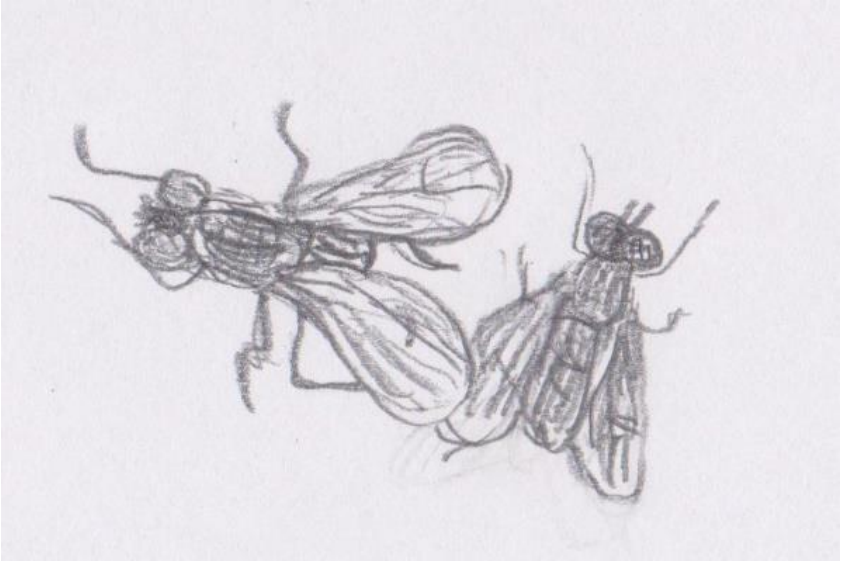
- Már megint későig fent voltál!

Igen, és kiolvastam a könyvet. De miért nem alhattam még egy kicsit? Legalább azt várta volna meg, hogy Švejkék után én is komótosan, alaposan magamba szívva a hely hangulatát kimenjek a kocsma ajtaján, s körülnézzek egy kicsit ráérősen, megszabadulva szellemeimtől a Vencel téren, ha már a Károly-hídi nyugodt sétám kalandosan felgyorsult, s nem tudtam minden szentre elegendő figyelmet szentelni...

*Bármerre nézek, mindenfelé Švejkét látom...
De mit vagyok ezen meglepve? A Kehelyben vagyok...*

A világban

Körüldöngött álmok

Nyüzsgő forгатag vesz körbe. Mint mikor mindössze háromnapos anyánk százszámra rakott le minket egy-egy petecsomóba. Több ezren lehattunk. Ez itt kérem egy végeláthatatlan parádé, a hiúság vására. Ki az? Ki szólít? Mi az, hogy mit keresek én itt? Egyáltalán, ki kérdezi? Meg amúgy is, kérem! Ahol piac van, ott előbb-utóbb felbukkanok én is. Mégis mi ebben a meglepő? Várjunk csak... Valaki legyeskedik még itt körülöttem? De hisz én egy magányos lény, akarom mondani légy vagyok! Csak nem a konkurencia szaglászik erre? Bánom is én, ki pimaszkodik még itt, a közelemben! Van itt elég rothadó hús, gyümölcs, sőt... mindenféle ürülék.

Csücsöríthetünk, nyalhatunk-szívhatunk eleget. Mondhatjuk, hogy szemesnek áll a világ, de a tapasztalatom az, hogy a szemtelennek még inkább! Én csak a folyékony táplálékot vagyok képes elfogyasztani. Így előbb inkább megnyálazok mindent. De úgy látom, a ti gyomrotok szinte mindent bevesz. Simán megemészítitek a dolgokat, s ti nem a tápot, hanem a talpat nyaljátok...

Miről pusmogtok? A tífuszt, a kolerát vagy a vérhast emlegettétek? De hisz ti még nálam is veszélyesebbek vagytok egymásra, meg persze saját magatokra. Igazából nem fertőzlek jobban benneteket, mint ahogy ti fertőzitek egymást, önnön világotokat!

Vagy azon gondolkodtok, hogy egyre önzőbb emberi létetek, s mi mégis megmaradtunk mellettetek? Nem értitek, miért dongjuk körül húsokat és álmaitokat? Vagy fáj, hogy én könnyedén szárnyalok, míg ti zuhanórepülést végeztek? Észre sem vesztek már, hisz magasabban hordjátok az orrotokat, mint ahogy én repülök...

Billéreim segítségével én – veletek ellentétben – képes vagyok manőverezni, de beállhatnék Puccini Pillangókisasszonyának zümmögő kórusába is. Bár zümmögésemet legtöbbször nem halljátok meg, hisz mindig döng, dübörög valami a fületekben. Nem bírjátok a csendet. Fáj talán? A csendben esetleg körvonalazódna valamiféle gondolat, cél?

Amúgy nem is értem, mit féltitek tőlünk a területeteket! A piactér egyre bővül, eladó az egész világ, főleg az értelem! Minek az? Nincsen rá igény, az csak amolyan romlandó hulladék. De tudjátok mit? Azért is beágyazom a peteim, hasznukra válhat még a lenézett portéka, a lealjasított erény. Lárváim majd falánkan rávetik magukat. Igen, aztán, majd bebábozódnak. De ti nagyobb bábbá váltok, s ez a végső állapototok. Mi még tovább fejlődhetünk bábjainkból. Kiteljesedhetünk. Ti, ha egyszer bábbá váltok, életetek végéig rángatnak majd benneteket.

Én vagyok szemtelen, mert ízlelgetem teremtet világotok? Mindent összemáshkállok, igaz... Persze, mert használok kemoreceptoraimat! Csak, mert meg akarom érteni, mi mire való... Fel akarom fogni haszontalan célotok...

Valójában sötétségben éltek, hisz bűnötök, lelketlenségetek beárnyékolja létteteket. Nem látjátok, hová tartotok. Higgyetek nekem, hisz összetett szememmel 360 fokban képet alkotok rólatok. Azt hiszem, kicsit nagyobb a látóterem, mint nektek. És legalább tízszer jobb a képfelbontásom. Tán be vagytok egy kicsit szűkülve! Nem látjátok a meg-megvillanó reményt, a fel-felvillanó emberséget. Én természetesen hátrafelé is látok. Ti viszont nem nagyon néztek vissza, és gyorsan elfelejtitek, amit átéltek, megtapasztaltatok.

Nem tanultok a múlt hibáiból. Igaz, nem tudok fókuszálni. De ti talán tudtok? Képesek lennétek rá, de olyannyira felületesek, türelmetlenek vagytok, hogy nem tudtok élni ezzel a lehetőséggel sem. Hányszor bekapjátok a legyet!

Egyébként tudjátok, hogy a fejtetőmön három pontszemem is van? Segítségükkel érzékelném irányotok és fényetek, az ész világosságát. Ha árasztanátok... Vagy kivégeztétek a gondolatokat, vérbe áztattátok, s azt én infravörsként már nem látom? Úgy látom! Azaz, éppen ezért nem... Ti meg látjátok, mégsem látjátok be, ha hibáztok. Felmerül, azaz felrepül bennem:

- Most akkor legyek, vagy ne legyek? A légynek se tudnék ártani...

- Ez itt a kérdés? Hát légy!

- Legyek, ami vagytok: légy?

- Légy legyél! Legyetek, legyek! Csak én ne legyek legyetek... De mindig tudjam, mitől döglük a légy!

- Leszünk és lesztek, lett légyen nevünk: légy... Nem lesztek legyek, mindenki nyugodt legyen! Legyetek úrrá a legyeken, de ne úgy, hogy ne legyek, ha én nem lehetek, ti se legyetek! Vagy legyen más legyetek... A legyek legyeknek veletek! S mi, legyek legyünk!

S miközben azon merengünk, legyek-e én, ez a körülöttem legyeskedő másik lény elintézte a kérdést intim légyott-módon, s már nem változtatunk a genetikai kódton. Lesz itt elég légy, a nyüzsgés állandósul. Mindannyian vásárra visszük a bőrünket. Tényleg különbözünk egymástól?

Majomtükör

Beleragadt a helyzetbe. Mint a légy a ragacsos csapdába. Abban a pillanatban megszállta az időtlenség gőgje, könnyedén kizárta a jelent és a prózai valót. Belébújt a kisördög. Talán sámán őse rakoncátlankodott benne, talán az örület szele legyintette nyakon. Valamiféle megmagyarázhatatlan kényszer hatására cselekedett. Vagy a gúnyos rosszindulat, vagy a tréfálkozó hajlam, vagy a felgyülemlett stressz munkált benne, mindenesetre korához és beosztásához méltatlanul viselkedett.

Legyökerezett egy ketrecnél. Folyamatosan vágta a pókákat, többször is kivillantotta jól sikerült, méregdrága fogsorát, felváltva vakargatta fejének búbját és szakálla tövét, időnként mindkét mutatóujját – hol felváltva, hol egyszerre – a fülébe dugta, játszott a szájával, ajkával, majd kissé meggörnyedt, látszólag ok nélkül bólogatott, kajánul vigyorgott hozzá, aztán lazán, vállból lengette meg a kezét, mint aki egy tekegolyót akar elgurítani hátrafelé. Épp megrogyasztotta kissé terpeszbe rakott lábait, s pajzánul ugrándozni készült, mikor ráfagyott a grimasz az arcára. Ugyanis váratlanul megszólalt a ketrec lakója:

– Utánozás majomszokás? Most mit játszod meg magad? Mit képzelsz magadról? Mit vagy úgy oda a fajtáddal? Valamikor mi is emberek voltunk!

Bár Maksa nagyon meglepődött ezen a fordulaton, s abbahagyta a fura szertartást (vagy nevezzük nevén: majomparádét), mire felegyenesedett és visszanyerte viszonylagos emberi formáját, már kész is volt a válasszal:

– Persze, gondolom, valami varázslat áldozatai vagytok!

– Pontosan!

- Tán valami szépséges nimfa kerített hatalmába beneteket...

- Nem éppen! Saját nagyanyánk. Próbálgatta, mire képes. És vissza is változtathatott volna minket...

- Biztos meggondolta magát, mikor elkezdtek fáról fára ugrálni meg makogni... Megtetszett neki a majomtánc. Egy kis színt hoztatok az életébe! Nem tudott derűtség nélkül rátok nézni...

- És vajon melyikünk a nevetségesebb?

- Ez most kérdés?

- Számomra nem... - s nyomatéku­l még a fejét is meg­rázta, miközben megtapsolta saját poénját.

Maksa meghökkent ezen a rút pimaszságon, de aztán megtetszett neki a helyzetben rejlő lehetőség...

- Ha már így állunk, mutasd ki a menyasszonyságodat! Öntsünk tiszta vizet a pohárba! Akár csak álmodok, vagy képzelem mindezt, akár a delírium szállt meg, s a hallucináció űz velem tréfát, válaszolj! Akkor most ki kinek a karikatúrája tulajdonképpen?

- Zavarba ejtőek a hasonlóságok, nemde?

- Mert eszközöket használtok? Ugyan! Az lehet ösztönös is!

- Pláne, hogy sokszor magunk készítjük ezeket, ugye? Vagy ösztönös, mint az ölelés meg a csók? Fogadok, nem tudad, hogy mi is így köszöntjük egymást!

- Tán még a halottaitokat is meggyászoljátok?

- De meg ám! És sokszor bizony épp miattatok veszítjük el fajtársainkat! Borzasztó, amit műveltek azért, hogy minket ilyen helyen mutogathassatok! Mellesleg még örökbe is fogadjuk elárvult testvéreinket! Hagyjuk, hogy a hátunkon utazzanak, egy fészekben alszunk, megosztjuk velük az élelmünket, és védelmezzük őket a veszélyektől.

Hirtelen nevetés hangzott fel. Annyira nem illett oda ez a kacarászás! Kiderült, hogy nyugdíjas gondozója csiklandozta meg az egyik fiatalabbik majom hasát, s az éppúgy kacagott, mint ahogy Maksa szokott. Mintha magát hallotta volna. Esetleg tényleg ez történt? Hisz pár perccel ez előtt még ő is örült, mint majom a farkának, jókedve, örülete határtalannak bizonyult.

Valami egyértelműen nem stimmel. Az eszébe sem jutott, hogy például az sincs rendjén, hogy egy majommal társalog. Inkább az zavarta ebben az egészben, hogy az bölcsebbnek mutatkozik, mint ő maga. Az volt a legérthetlenebb, hogy egy, az evolúcióban nála és főleg általa alacsonyabb rendűnek tartott egyed oly könnyedén zavarba hozza és kirántja magabiztosságából. Lassan az egész kezdett olyan magassá válni neki, mint egy átlagos majomnak a zongora. Inkább már csak a látszatát akarta fenntartani annak, hogy nemcsak érti, de uralja is emberinek tartott méltóságával ezt a helyzetet... Ilyesmin gondolkodott, mikor egyszer csak, úgy érezte, régi cimborájával, Miksával néz farkasszemet. Pedig csak a ketrec lakójának szemébe nézett. Akkor most hogy is van ez? Vagy Maksa, vagy az elbeszélő fogott majmot, azaz valamelyikük a pohár fenekére nézhetett, ha ilyesmiket tapasztal. Bár mindketten tudják a majmot vezetni, lehet, hogy most őket bolondította el egy harmadik, nevezetesen Miksa?

Mindenesetre Maksa ott állt Miksával szemben. Vagy önmagára csodálkozott éppen rá? Mintha a rácsok mögött tükör bűjt volna meg... Mit piszkálták egykor, hogy mennyire szőrös, azzal csúfolták, hogy ha egy nappal később születik, bizony majom lesz...

– Megismersz, Miksa?

- Persze, hisz mi, majmok felismerjük egymást még a hangjáról is, hát még a fizimiskájáról! Ha hosszabb ideig nem látjuk a másikat, kitörő örömmel szoktuk üdvözölni.

- Hát, amint látom, ezúttal ez elmaradt...

- Miért örülnék annak, hogy lejáratoz magad, illetve engem, azaz minket...

- Minket: embereket, vagy minket: majmokat?

- Na látod! Kezded érteni a dolgotat...

- Belátom, kissé összezavarodtam. Már magam sem tudom, kit látok, ki vagyok, ki munkálkodik bennem.

- Egy biztos: nem akármilyen műsort adtál elő itt az előbb! Azt hittem, megártott az erjedt gyümölcs... Aztán azt gondoltam, te hibbantál meg... Aztán úgy döntöttem, egyszerűen csak gúnyolódsz, anélkül, hogy bármit is tudnál rólam vagy a fajtámról. A fajtádról...

Maksa egy kicsit elszégyellte magát, korántsem szórazott már olyan jól, de egyre nagyobb érdeklődéssel hallgatta majomtársát, vagy Miksát, vagy mélyen megbűvó egykori önmagát, az ősei józan szavát, vagy csupán saját lelkiismeretét, s felébredt önkritikus énje.

- Gondolom, egy trópusi őserdőben még elment volna, ha éppen ránk zúdul egy régóta várt zivatar...

- Még a kicsinyeink sem viselkednek így... Pedig, ha nekiállnak birkózni, ágról-ágra lendülni, visítozni, kacagni, van ám felfordulás!

Maksának mégis egy szép, idillikus kép ugrott be a majomcsaládokról, ahol a kapcsolatok többnyire egy életre szólnak, és a felnőtt utódok, ha külön is járnak szüleiktől, szükség esetén támogatják őket. Tisztítják nehezen elérhető sebeiket, gondozzák kisebb testvéreiket. Mindez természetes náluk, mint ahogy annak kéne lennie nálunk is...

Nem is mert belegondolni saját és rokonai, ismerősei életébe, kapcsolataiba...

- Hogy fogadják a kicsik a még kisebbeket? - kérdezte inkább... Miksától. (Maradjunk ennél a változatnál.)

- Nagy érdeklődéssel, szeretettel - felelte Miksa büszke mosollyal. - Körülöttük sürgölődnek, megpróbálnak hozzáférni, igyekeznek őket kurkászni. Ha lehet, elragadják őket anyjuktól, hogy hurcolhassák, játszhassanak velük.

- És az anyjuk hogy fogadja mindezt?

- Először gyöngéden visszautasítják, aztán hagyják.

Maksának enyhe jóérzéssel villantak be saját gyermekkorának képei, s azzal nyugtatta magát, hogy a testvéri szeretet és az anyai ösztön soha nem veszhet ki nálunk se, bár érezte, hogy ma már az a feltűnő, ha mindez működik, mert bizony a türelmetlenség, az önzőség, a lelketlenség, a technika, az idővel való versenyfutás kezdi kiszorítani a legfontosabbakat.

Persze soha nem bírta a túlzó majomszeretet sem, nem tudta elviselni, ha valaki rosszul értelmezett szeretetével elkényeztette, elrontotta csemetéjét.

- Nálatok nem is létezik gyűlölet?

- Bár úgy volna! Mi sem vagyunk tökéletesek. De azért jóval ritkább, mint nálatok! Ha mondjuk két hím percekig acsarkodik nálunk, sőt vadul egymásnak támad, a végén képesek kölcsönös kurkászással levezetni az összecsapás feszültségét!

Maksa válaszolhatta volna, hogy valami hasonló a férfi emberek közt is előfordulhat, de már máshol járt, azaz ült. Mint a majom a köszörűkövön. Egy közeli padra görnyedt, kissé ugye megváltozott azóta, hogy Miksával ujjat húzott? Ez ugyanaz az ember volna? Mégis ember volna?

Egy állatnak kellett szembesítenie majomságával? Egy majom kellett ahhoz, hogy rájöjjön az emberiesség lényegére?

Nem tudni, mennyi idő telhetett el így, a barátságról és az ellenségeskedésről filozofálgatva, saját magának megválaszolva a tolakodó kérdéseket. A tapasztaltak alapján úgy érezte, a majmok igenis ismerik a barátságot, de a sérődést, a neheztelést, és még a bosszút is! Legfeljebb nem olyan hosszan tartják a haragot, mint mi, emberek.

A szeretet, a gyűlölet, a gondoskodás, a pusztítás ösztönös hajtóerőnk lehet. Nekik is és nekünk is. Náluk a szeretet és a gondoskodás egyértelműen jóval erősebb, a gyűlölet és a pusztítás pedig sajnos szinte megállíthatatlanul eluralkodott a mi szívünkben, világunkban. Az önpusztításról nem is beszélve. Egyre inkább képtelenek vagyunk az önfeláldozásra, s egyre inkább hajlamosak vagyunk a közönyre és a dühkitörésre. Persze ez utóbbi a majmoknál is megvan, de nem mindegy a gyakoriság és a mérték. Idáig jutott magára, az emberre találva Maksa, mikor valami hangoskodás zökkentette ki gondolatmenetéből. Csak úgy dübörögtek fejében a nem is oly régi emlékképek és -hangok.

– Elég volt! Most már engedjenek be! Vissza akarjuk kapni a pénzünket!

Miksa megsokszorozódott. Az üvegajtó több Maksaféle alakot tükrözött vissza. Ezek a Maksák beleragadtak a helyzetbe, mint a legyek a ragacsos csapdába. Megszállta őket az időtlenség gögje, de csak a jelent élték, a prózai valót. Beléjük bújt a kapzsiság, a tőkeéhség, a pénzvilág néhány kisebb-nagyobb ördöge. Talán a sámánok leszármazottjainak gondolták magukat első ránézésre. Egy biz-

tos: az örület, a pánik, a létbizonytalanság kezdett úrrá lenni rajtuk. Többségük teljesen kétségbeesett, mások csak az elveiket akarták volna érvényesíteni, nem volt akkora az érvágás, de bosszúságuk nem ismert határokat, önkívületbe estek. Őrjöngtek. Egy részük már fenyegetőzve hadonászott.

Mindegyikük mintha valami megmagyarázhatatlan kényszer hatására cselekedett volna. Okostelefonjaikat, laptopjaikat búvölték, onnan várták a megváltást, a megoldást, a kedvező fordulatot. De ez elmaradt. Néhány nézelődő járókelőn a gúnyos rosszindulat, jobb esetben a tréfálkozó hajlam kerekedett felül, de a rácsokat rázó, bebocsáttatásra váró Maksákban és társaiban a régóta felgyülemlett stressz munkálkodott. Komoly felnőtteknek nézhettek ki nemrég, de most korukhoz és beosztásukhoz méltatlanul, a józan észnek ellentmondva viselkedtek.

- Hol vannak azok a nyomorultak? Nyissák már ki!

Nemrég Maksa is ott állt a tudatából kikiáltozó méltatlankodók között, s a várakozás, a bizonytalanság felőrölte idegeit. Nem tudhatta, mit hoz a jövő. Anyagilag ellehetetlenedett. Ógyelgett, próbált kilábalni kilátástalan helyzetéből, de mindenre és mindenkire ugrott, akibe lehetett, belekötött, s teljesen elvesztette józan ítélőképességét. Felőrölte idegeit a lét. Mindent és mindenkit elveszített így.

Hogy kitombolta magát a ketrecnél, aztán meg, hogy józanságra, emberségre lelt Miksában, illetve Miksa által, hagyta, hadd tolongjanak sorstársai továbbra is a ketrecnél, helyesebben a bank bejáratánál, és csodálkozva nézte, ahogy folyamatosan vágják a pofákat, többször is kivillantják jól sikerült, méregdrága fogsoraikat, felváltva va-

kargatják fejük búbját, törölgetik homlokukat, hátra igazítják hajukat, dörzsölgetik bajszuk vagy szakálluk tövét vagy helyét, és időnként ingerülten artikulálnak, megemelik hangerejüket, kissé meggörnyednek az idegtépő várakozás hatására, látszólag ok nélkül bólogatnak, vicsorognak, vagy vigyorognak hozzá, aztán türelmetlenül, vállból meglengetik mappájukat, táskájukat, mint akik terhessé vált üzleteiket, vállalkozásaikat, beruházásaikat akarják elhajítani, visszavágni a múltba, a múltnak arra a pontjára, amikor belefogtak, aláírták, elindították... Most már bölcs kívülállóként tudta megmosolyogni, ahogy megfeszítik kissé terpeszbe rakott lábaikat, toporognak, majd tehetetlen dühükben ugrándozni készülnek, de valahogy bennrekednek a kitörni készülő hangok a torkokban. És elnémul az emlék is.

Mikor minden elcsendesedik Maksában, felnéz, és meglátja a kiírást:

Takarítót, kisegítőt, gondozót keresünk Majomházunkba.

Meggyalázott toposzok

Fehér a csöndesség, ha rám telepszik, talán szándékosan zárom ki ilyenkor a színeket. Vagy éppenséggel befogadom mindahányat, hisz a szivárvány összes színének keveréke ez. Fehér a lelkem, ha a múltba nézek, és megtalálom egykori önmagam. Fehér a lap, mire jövöm van írva, bár a láthatatlan tinta rég teleírta azt. Előcsalhatnám tán a szavakat, de bizonyára jobb nem elolvasni idő előtt azokat. Siettetni akarnám, hogy valóra váljanak a megírtak, vagy feladnám a küzdelmet céltalan, akarattalan.

Fehéren ring a hattyú tolla az átlátszó, majd a zavaros vízen. Rávetül múlt és jövő árnya, eltörik néha a madár szárnya, az ártatlanságot hiába kiabálja, békegalambunk néha a gyászt szimbolizálja. Tisztaság, jóság, szűziesség, erény: mind-mind gyanús, rejtélyes, tán elavult, kikacagott szavak. Meggyalázott toposzokká váltak, hiába is áltatnám magam! Fehér mágia kellene manapság, jóindulatú szellemek ügyes keze... Be kéne meszelni a szíveket, hogy az élet újabb freskói már tiszta alapra kerüljenek.

Patyolatba adhatnánk a világot, de legalább védtelen önmagunk. Kimoshatnánk a felgyülemelő életszennyest, ahelyett, hogy keresgetnénk a bujkáló, vétlen tettet. (Lehet, hogy magunkra találnánk?) Rég elszakadt már a fehér zászló, nem libeg, helyén csupán egy elszürkült cafat, jelképroncs fityeg. Alig látszik, de a rúd fenyeget: Hogy találhatnánk meg lelki békénk, ha az egyhangú létköd elleplezi előlünk a lényegét?

Pompának kerete fehérség fényköre. Keményített damaszt főúri asztalon; zsebkendőn, vánkoston díszes monogramok... Ha fehér a cérna, bár el is szakadhat, előkelőbb hatást kelthet az aréna. Fehér lesz a lepel a díszes ravatalon. Hiába volt minden: pelenka azsúrja, mennyasszonyi ruha mesés bája, szépséged, vágyaid ékes tiarája, vagy napszámosság, vita, küzdelem és átok, ugyanaz vár majd rátok!

Addig fehér asszonyként járhatsz a várban, saját lelkednek komor kriptájában, s ha kulcsaidat nem hagyod mindig a zárban, beosonhat a fény, felderíthet néha, engedj olykor neki, akármilyen léha! Vidámitsd meg kedved, neved ki az ablakon, hátha ott lebeg egy fehér ló-tusz a tavon!

*Patyolatba adhatnánk a világot,
de legalább védtelen önmagunk.*

Ha felenged a fagy

Fehér a tűhártya a patak keblén, szilánkok ijesztik a bátor halat. Élesen meredeznek a jegesült havak, nincs kímélet jégtüske alatt. Kemény a természet, nincs kegyelem, a halandó számára nincsen mentség, de a havas táj oly makulátlan, mint egyfajta szentség! Egy-egy kő kajánul kivicsorít a fagyból, hósipka védi konok fejét. Nyakig befagyott, a meder kiszolgáltatott rabja, pedig szívesen megkövezné hitszegő ellenfelét.

Terített asztal, terített erény, hótól roskad a pihenőhely. Rideg és vad szikla, gyökér, fatörzs didereg, reccsen a gally; fényesen csillámlik, kacér a jégkristály, minden jéggyöngyön néma sóhaj. Mint vicsorgó fogsor, mered sok jégcsap, mennyasszonynak öltözött bokor és fa. Rátelepült a tél a tájra, nem léphetsz fel most a jeges sziklára, tűhegyes törökkel fenyeget egyre, csak kerülőúton juthatsz fel a hegyre. Térdig süppedsz a hófehér létben, vigyázz, óvatosan járj az ismeretlenségben! Ha szél hordja össze a szűzi havat, mélységében nehezebben éred el a színes tavaszt, de fellelkesülten hajlítod lábad, tovább visz kitartó, sóvár vágyad; s ha hóvirág lennél a vastag, fehér kristályréteg alatt, elsőként bújnál ki, törnéd az utat, optimista hitet áradoztatnál, jégtörő Mátyásként fáradozhatnál...

Ha jégcsapok sora rácsként kizár, ha megfagyott lelkek hada bénít, várd meg, míg enyhe eső szítál, s új remény mossa el a fájó régít! Tisztább így a világ a hólepel által, gyenge szél játszik rajta, fodrozza azt. Ám hiába az álca, kilátszik a szenny, ha felenged a fagy, eltűnik a kegy: hordalékot sodor a feléledt patak, csak ideig-óráig téveszti meg az embert, az esendőt, újra befeketíti a való a tiszta, fehér kendőt, a mindent elfedő, megszépítő havat...

Fenyőmenedék

Zimankóban ködös álom, hívogató út szalad. Tán még ki is tér előlem, ha mégis lassabban halad. Tölgyek néznek rám kuszáltan, hogy lehet, hogy meg se álltam. De hát nem engedte vágyam! Girbegurba ösvény mentén hótól roskadnak az ágak. Riadozva hajbókolnak, méregetve ingadoznak: megmutassák-e titkukat? Jó szívekre rá is bíz-nák, bőkezűen osztogatnák, épp úgy, mint az alamizsnát. De itt-ott micsoda arrogancia! Nincs itt semmire semmifé-le garancia!

Nem sejthetem, hova tartok, hiába megyek a jelen, újra egy helyben toporgok, de megindít egy jobb sejtelem. Boltozatok alatt járok, gallyakból épült kupolám. Dértől szőrös minden levél, pettyezetett, kontúrölelt. Elérek egy kis tisztáshoz. Különleges varázs burkol, rabul ejt a gyantamámor. Fenyők védelmezik büszkén tobozaik növendékét. Tüskés szavuk, féltő jajuk. Magasra nőtt, sudár lányok: szoknyácskájuk jó kövér, minden irányban bókolnak, csókra nyújtják karjaikat. Viszonoznám köszöntésük illendően, úriasan, ám akárhogy próbálkozom, nem érem fel kacsóikat. Táncra invitál tartásuk: elegáns és mégis kajla, óriássá nőnék tüstént, ha ez lehetséges volna.

A leányok nyaka mögül nyaklánc helyett madár villan, mintha illetlent csipogna, felkacsint a fenyőcsúcsra, szégyenlősen megborzong hát, megvonaglik, széllal kacag...

Mit üzen a kacér lányhad?

– Megnézhetsz, de maradj távol, nem eszel te szaloncukrot soha az én ágacskamról! Karácsonyfát vegyél más-hol! Másért növesztett az erdő! Nem akarok díszes éket, szépen fénylő nehezéket, itt kerestem menedéket...

Ragaszkodom gyökeremhez, szél hasítson, ne a balta!
Hótól roskadjon az ágam, ne a gőgös díszek húzzák!
Nem akarok ricsajt, lármát, gyertyafényt, vagy perzselődést,
ne hagyjon el túlevelem idő előtt fűtött zugban...
Jön majd rám még meleg napfény, hogyha itt lesz az ideje,
elvagyok én addig, ne félj, tőlem áldozatot ne kérj!

Egyszerre zúgták mindezt a gyönyörű fácskák a széllel,
s akárhányszor közbe akartam volna szólni a legnagyobb hévvel,
hogy megnyugtassam őket, a szépségüket, életüket féltő nőket...
Betapasztotta a szám a jeges szél, aztán váratlanul helyettem beszél:

- Nem azért jöttem, amitől tartotok, sose lennék én gyilkos hóhérotok, itt vagytok szépek, maradjatok nagyon sokáig épek!
Menedéket keresve jutottam én ide, a véletlen megérzés vezérelte szívem!
Szaladtam egy hívogató ösvényen, nem változtat ez már semmiféle tényen,
itt vagyok, mert ide kellett érnem, hisz nem sikerült a bőrömben megférnem...

Megkönnyebbülten sóhajtottak a fák, s mutattak egy rejteketutat, megsajnálta tán. Ám szétfoszlott a köd, álom volt csupán!
Ezt a fenyőmenedéket keresem egyre, de lehet, hogy csak egy toboz vág kupán?

Másért növesztett az erdő...

Sovány vigasz

Hazugság! Hasít a szó, háborog a lélek, gyúlik a feszültség, utolér. Félek! Rágalom és szitok, vagy napfényre tört titok? Korcsosult lelkek, elfajzott lények, nem segítenek itt az orvosi vénylek. Gyógyíthatatlan, fékezhetetlen, ahogy kiejted, tűzként terjed. Nem azt égeti, aki kimondja, azt emésztli fel, kinek van rá gondja... Ki méltatlannak tartja, ha bármit is hánytorgat, ki békességre vágyik, hát senkit nem háborgat. Hallgat és rábólínt, a gazság fejbe kólint. Mellbe vágja, fúrja, hiába az ég azúrja.

A hazugság? Éles penge! Csak az öltözéked az, vagy az erkölcsöd is lenge? Odaintettek? Kinyújtóztál? Ámítot-tál? Csókos ajakkal lázítottál? Köszörülted nyelved, valót csorbítottál, torzítottad tükröd, kígyót kiáltottál. Fegyverként használtad az igaztalan vádat, ha kellett, megtagadtad anyádat-apádat. Varangyos békákat szórtál elé-m széjjel, megnyugtattam magam, csak álmodtam az éjjel. Bár brekegések úztek Fertő-tó partjára, s szelíden tekintek rémes iszapjára. Lehet, hogy valótlán képzeletem mocsarában elröppent léggömböm, hiába volt nehéz súly a kosarában. Rám zuhant a kövünk, egyre megyünk-jövünk, nyughatatlanságunk fölött pálcát törünk.

Sose voltál gyöngéd, gyöngé voltál végig, bár erősnek látszottál, törtettél az éig. Gyöngéd gyöngeségem sem hozott megoldást, bár meg fogja hozni a végső feloldást. Nem mertük kibökní, ami szívünk nyomta, harcoltunk, de a kezünk le volt fogva.

Nem hazudtam valójában, nem vethetik oda: A hazugság a gyöngék fegyvere.* De erőtlén voltam, egyre csak gyáván bujdokoltam, ez volt a boldogság ellenszere. Még az igaztalan szót sem fogtam senkire szablyaként,

hibáztam, élhettem lelkiismeretem rabjaként. Ha a hazugság nem is volt fegyverként velem, mások azért sokszor használták ellenem. Bénító fegyver, az már egyszer igaz, s hogy nála én erősebb lennék? Elég sovány, s csak hosszasan igazolható vigasz!

* Jókai Mór

*Köszörülted nyelved, valót csorbítottál,
torzítottad tükröd, kígyót kiáltottál.*

Úton

Ugyancsak magasba szörnyedtek a Gazok, de Te az egyre elhagyatottabbá váló világban is meneteltél tovább rendületlenül. Dacból, elszántan, kissé elvakultan. Követelek. El innen! De hova? Lényegében már csak magunk elől menekültünk, valamiféle ésszerűtlen terv és megfogalmazhatatlan vágy hajtott, úzött, magad sem tudtad, mit, vagy kit is akarsz elérni. Nyilván nem engem, hisz én utánad siettem, alig bírtam tartani a tempót. Újra és újra lemaradtam. Magamba rekedtem. Nem tudom, mi-ben reménykedtem. Hogy együtt megyünk? Vagy hogy egyszer Te jössz utánam? Hogy hagyod magad vezetni? Szitkozódta, hisz időnként kissé lefékeztelek. Csak úgy vibráltak a parányi atomok körülöttem...

Én is átkozódtam, hisz egyre elviselhetetlenebbé vált a fülledt, levegőtlen, élméletlen tér. Felgyorsult a hajsza. Nem láttam értelmét a menekülésnek. Persze én is ki akartam szabadulni. Hatványozódtak az árnyak. Rémek bukkantak fel minden irányból, legalábbis valóságosnak tűntek kivetített félelmeink. Bármerre mentünk, minden utat ismertünk már, s mind járhatatlannak bizonyult. Bár makacsul próbálkoztunk, az eredmény mindig ugyanaz volt: kilátástalanság, elveszettség, áthághatatlanság. Akárhogy küzdöttem, egyre képtelenebb voltam annyi oxigénhez jutni, amennyire minimálisan szükségem volt ahhoz, hogy mégis egy kis életszerűt lopjak magamnak a nagy sietségben legalább pár pillanatra.

Így aztán mindketten egyre magányosabban, egyre gépiesebben haladtunk. Együtt, mégis külön. Időnként még vissza-visszkapcsoltunk emberi üzemmódba, de egyre ritkábbá váltak ezek a pillanatok, s már csak

ellelketlenedve, elidegenedve, kiűzelve, megszállottként róttuk az egyre kietlenebb, pusztá létteteket. Nem értem, miben reménykedhettél. Igaz, nem volt már veszteni való. Épp ezért talán a vakmerő elszántság, a tehetetlen düh vezérelte lépteid, az elfogadhatatlannal szembeni lázadás kínkeserve nem hagyott nyugalommal. Talán a veszteség gyalázata hajtott minket, a visszafordíthatatlan téboly szikrázott szemeinkben.

Nem állhatta már utunk semmiféle, a Földben gyökerező, az óceánok végtelenségéből felbukkanó, vagy az Égig nyúló, a légből áttetszően terpeszkedő, kaotikusan csavarodó, gubancolódó, árnyékolódó, látható vagy láthatatlan, szétfolyó, esetleg újra összeálló, eloszló vagy megsokszorozódó szörny. Ugyanis pusztá kezünkkel fojtottuk volna el feltörekvő gőgjét, még mielőtt az körvonalazatlan elhatározásainkat belénk szorította volna, hogy se kitörni ne tudjon soha többet, se lassan és fondorlatosan kiszivárogni, elillanni...

*Bár makacsul próbálkoztunk, az eredmény
mindig ugyanaz volt: kilátástalanság,
elveszettség, áthághatatlanság.*

A birtokolhatatlan

Nyers és vad. Egyenesen kíméletlen. Kemény, szilárd, kérésre nem hajlik. Nem ismer gyengédséget, nincs belátással senkire és semmire, képtelen együtt érezni. Egyszerűen nem vesz tudomást az érzésekről, az érzelmekről, az észlelésekről, a kínról, kínlódásról, nem hallja meg a panaszt. De mit is várhatnánk? Hisz öntörvényű, magának való, kegyetlenül komor, megrendíthetetlen. Zord és rideg.

Senkit nem hív, nincs szüksége senkire, jól megvan magában. A maga elzártságában, a maga törvényei közt, a maga által meghatározott szabályok közt létezik. Ha tiszteletben tartod, hogy számodra elérhetetlen, csupán az el nem nyert éden titka fájdtíja lelked. De, ha megközelíted, az életeddel játszol! Jobb lenne elkerülni, de valami megmagyarázhatatlan erő mégis hozzá hajt. Nem hagy nyugodni, s bár nem tudod megnyerni a jóindulatát a legmakacsabb kitartással sem, menned kell. Látnod kell, érintened kell. Hány dőre némbor halálát okozta már, hogy nem tudott lemondani a vágyról. Hogy birtokolni akarta a birtokolhatatlant.

Hány hódító hagyta ott végül a fogát! Hány megrögzött harcos harapott fűbe, pontosabban hóba miatta! Hány megszállott vált saját hitének áldozatává! Azt hitték, képesek arra, amire a szervezetük orvosilag nem lehet képes. Azt hitték, le tudják küzdeni a leküzdhetetlent. Azt hitték, ők kivételek. Több mint kétszázan... David, George és a többiek. Maguk mentek sorsuk elibe. Fel, a zord, rideg, fagyos, értelemről nyolcezer méterre elrugaszkodott, kínokat hozó, de a gyötrelmeket érzelmek nélkül elnéző cudar hóvilágba.

A világ tetején, a Mount Everest csúcsára tartva a halálzónában a hegymászó teste folyamatosan az élet és halál között lebeg. Versenyt fut az idővel, hogy felérjen az áhított csúcsra, mely nyers és vad, kíméletlen, nincs belátással... majd visszaérjen, mielőtt teste felmondaná a szolgálatot.

Ebben a vad hóországban a szenvedélyétől elvakult embernek szembe kell néznie a hegyomlás, a zuhanás, az oxigénhiányos állapot, a légnyomás, valamint a változékony időjárás viszontagságaival is. Odafent hurrikán tombolhat, könnyedén elfújhatja a mászót, akármilyen legény is legyen a talpán!

Lételemünk a levegő. Ám az oxigénhiány hallucinációkat is okozhat, így megakadályozhat minket a racionális döntések meghozatalában. Igaz, aki ebbe a helyzetbe kerül, az már eleve képtelen volt ilyen döntésekre...

Előfordulhat, hogy ez az állapot mély álmot hoz, s ebben a mélységes csendben semmit nem érzékel az elfáradt, megpihenő, az öröklétbe átszendergő, magasba vágyó, dőre ember. Ez a cudar, magashegyi világ végső csendességet, véget nem érő, végső nyugalmat ad számára, és a legszelídebb, legbékésebb gondoskodást, hisz a hólepel betakarja majd, a szél végigsimít rajta. Befogadja őt a vad – vagy gyengéd – természet, ahová tartozik, így talán át kell értékelni a róla – vagy rólunk – alkotott képet...

Méhek tánca

Feltettem a tűzre a mézet, s vele együtt átmelegedett természetszerető szívem is. Még lágyabb lett viaszos tabula rasám, s még könnyebben íródta rá futó benyomásaim, miközben kissé egymásba is mosódtak megélt és vágyott, megtapasztalt, vagy csak elképzelt ingereim.

Forrók a könnyek, a szűrő fájdalmak is mások. Nem ezerszer, hanem 50-60 ezerszer repülnek ki kaptárjaikból a szünet nélkül munkálkodók, egy jól szervezett kis társadalom tagjai. Mindenkinek megvan a maga feladata, mely vitán felül áll. Egy fenntartható államforma keretei között élvezik viszonylagos szabadságukat.

Ám ezzel a hosszas, kitartó tevékenységgel még csak egyetlen kiló mézhez való anyagot hordtak össze... Nekünk... Legalábbis mi így értelmezzük. És ez a szorgos röpködés jellemzi őket 40 napon át. Csak húsz? Köszönöm szépen! Csupán ennyit tesznek, nekünk oly rövid, számukra viszont hosszú, véget nem érő időn át, de mindössze ezáltal is beteljesítik rabszolga-végzetüket.

Nem ringatják magukat ábrándokba, és ha mégis egy kis kényeztetésre vágnak, pár pillanatra ott felejtkeznek a bólogató virágok porzóin, s versenyt hintáznak a széllel. Nem hullajtanak vért és verítéket, elfogadják sorsukat, teszik, amit kell. Amihez hozzádörgölődnek, azok mind a kertek, a rétek díszéivé válnak, pláne, ha még az eső, a harmat is besegít, s jókedvében megöntözi az illatozó, csábosan kéjelgő, vagy elegánsan, netán peckesen főlegyenesedő növényeket.

A méhek sosem panaszkodnak. Teleszívják gyomrukat az édes virágnektárral. Nincsenek görcseik, hamar eltelnék, nem nélkülöznek. Épp oly teljes az életük, mint a méhkirálynőnek, vagy mint nekünk.

Ha ezek a kis rovarok jól végezték dolgukat, megtermi majd a fa is a gyümölcsét.

Forrók a könnyek, a szúró fájdalmak is mások.

Virágballada

Virágnak virága embernek világot kelti, világnak világa virágok életét sejtí. Ágyáshoz kötöten, egymástól bódultan, megtévesztve élünk, s míg zsúfolódva ágaskodunk, napfényt, szellőt, harmatot remélünk. Szírmainkkal takargatjuk, védjük kincseinket, bibéinkben őrizgetjük tékozló nincseinket. Szépítünk és szépítkezünk, elhervadunk végül, magjainkat felkínáljuk veszett örökségül.

Kis bimbókat dédelgetünk, eresztgetünk szélnek, ellenállunk, majd behódolunk a kegyetlen télnek. Összebújva felmelegsünk, ám elhajlunk egymástól, s bár színeinkben különbözünk, vágyainkban egyesülünk, függünk a világtól. Mindannyiunk lilás fénnel köszönti a napot, hiúságunk átszínezi a vágyott holnapot. Tülekedve dúskálhatunk pillanatnyi jóban, ugyanaz vár mindenkire a szűzi fehér hóban.

Bíborok közt forgolódva tépázódva várunk, bársonyszírmunk kifordítja, de illatukat visszahozza álmunk. Méhecskének kis potroha összeköthet minket, fejcskéd-del kövesd nyomon, család ide mindet! Ha el is veszted mind a porod, s bánattal telt lesz a torod, átmenekítetted magad, önbizalmad mégis dagad: lehetsz egy újabb virágnak virága, egy örömtelibb világnak virága, ha nem pusztul el a világnak világa, eljöhet egyszer még a virágnak világa!

Kis bimbókat dédelgetünk...

Újságcikk, 2030

Többé már nemcsak amolyan felnagyított, eltorzított látomás, nem kacsa, és nem gágogás, hanem a szintiszta való, bármilyen gaz és alávaló! Még inkább elvadult, eldurvult lények, elbitangolt, csordákba tömörült népek garázdálkodnak. Létünk veszélyesen véges! Szinte mindent elpusztítottak már a Földön. Bár volna egy másik, legalább kölcsön... Letarolták a jövő-veteményeket, előre látni a kaotikus fejleményeket, eltiporták a múlt értékeit, megteremtették a maguk vétségeit, átgázoltak mindenben, ami látszik, és ami nem: hegyeken-völgyeken, a még vegetáló virágféleségeken, a még csíráztatható emberségen, a testeken, a lelkeken, az idegeken, s mi itt maradtunk árván, idegenen.

Igen, indáznak, gyűrűznek a bajok, szaporodnak, meggyűlnek a jajok, s már az égig is felérnek – az imák helyett – a Gazok! Hiába vetettük be emberi erőforrásainkat, hitünket, reményeinket, feltétel nélküli szeretetünket, hiába határoztuk el: megmaradunk, látható: nem ebbe az irányba haladunk...

Fogy a levegőnk, világunk: legelőnk. Legtöbbünknek nem jut semmi belőle, el is pusztulhatunk felőle. Nagy felelősséget cipelünk hátunkon tehernek: Hogy is maradhatnánk meg itt, ezen a világon embernek?

Tartalomjegyzék

<i>Életem képei</i>	4
Születésem	5
A zöldhatáron	8
Anyám tenyerén	10
Szemek találkozása.....	11
Az énekfűzet	12
Az előszobában.....	16
Gergő	21
Volt egyszer egy náthám.....	24
Szökés a jógatáorból.....	27
Kőlelkesülés.....	31
Mikor is kezdődött?	34
Zöld szemüvegen át.....	35
A Gödör fölött.....	38
<i>Én</i>	42
Kávézás közben	43
Végem kezdete.....	46
Csillagok közt.....	47
Lombseprűzve	48
Ott felejténém önmagam... ..	50
<i>Szerepjátékok</i>	42
Szalamandraként	53
Incselkedés.....	55
A kis herceg - másképp.....	57
Pihenő.....	59
Egy kis majom emlékképei	60
Kapocs	65
Zente és Amália	69

<i>Teremtett családom</i>	74
Reggeli előtt.....	75
Vihar után.....	77
Örömet vegyenek!.....	81
A tengerparton.....	83
A színek varázslója.....	86
<i>Lélekrokonaim</i>	90
Egy halotti maszk	91
Nagyapai vágy	93
Merengés.....	95
A mi Didénk.....	97
Mokka úr fiókjai.....	104
Desiré csínyjei	107
A Kehelyben.....	114
<i>A világban</i>	120
Körüldöngött álmok.....	121
Majomtükör.....	124
Meggyalázott toposzok	132
Ha felenged a fagy.....	134
Fenyőmenedék.....	135
Sovány vigasz.....	137
Úton.....	139
A birtokolhatatlan	141
Méhek tánca	143
Virágballada	145
Újságcikk, 2030.....	147
Tartalomjegyzék.....	148

Talán meglepő elsőre a könyv címe, de belelapozva, a történeteket olvasva minden világossá válik. Életek, sorsok bontakoznak ki a rövidebb-hosszabb pillanatképek, kisprózák, novellák világából. Igazi, őszinte gondolatok, megélt emlékek képei, amelyek olvasása közben rádöbbenünk arra, milyen sokat változott körülöttünk az életterünk. Gyerekként még rácsodálkoztunk mindenre, feltétel nélkül elfogadtunk, szerettünk, közeledtünk a másikhoz, aztán ahogy sorban értek minket a pofonok, „megedződünk”, felnőtünk és kialakítottuk saját, elzártabb kis világunkat, ahová már nem léphet be mindenki. Aki azonban bebocsátást nyer, részese lehet egy olyan titoknak, ami kiveszőfélben van. Egy letisztultabb valóság próbál utat találni a felgyorsult, fejetlen mai kor falai között, ahol az emberi értékek valóban fontosak és nem a külsőségek irányítják az értelmet.

Az önéletrajzi induló sorok után a szerző más-más bőrbe bújva, keményen bemutatja milyen is az igazi valóság, a valódi XXI. század. A csendes lélekmelegítő novellák és irodalomtörténeti kisprózák mellett szembesíti az olvasót azzal, hogyan válnak embertársaink kőlelkűvé, megfeledkezve a valódi emberi értékekről. A történetek figyelmeztetnek rá, hogy a felszínes értékek eltapossák az alapvető emberi normákat és elkorcsosult földlabdát alkotunk, torz valóságot hozunk létre, pedig jól értékelhető szépségek, fontos, igazi értékek vesznek körül mindenkit, csak le kell hajolni hozzájuk, észre kell venni őket és persze levetkőzni a civilizációnk által ránk kényszerített külsőségek árnyait. Még nem késő, a küzdelemnek nincs vége, és talán van remény arra, hogy a jó kerül ki győztesen ebből a gigászi küzdelemből, amelyben mindenki érintett... Igen, te is, aki éppen ezt olvasod. Csak rajtad múlik, merre megyünk tovább...

Bakos József